

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap

AORG350
Masteroppgave

**Kjøpt og betalt? Stortingspolitikere og ekstra-
parlamentarisk inntjening**

**En studie om hvordan politikeres inntekter utenfor Stortinget
påvirker voteringene**

Helene Mæle

Vår 2022

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven har vært å se på hvordan stortingspolitikeres ekstra-parlamentariske inntjening påvirker voteringer i Stortinget. Problemstilling min er: *Stemmer norske politikere med eksterne verv og inntjening mer mot sitt eget parti enn andre, og er slik oppførsel forskjellig etter kjønn, alder og hvor trygg politikeres posisjon i Stortinget er?*

Resultatene fra undersøkelsen viser at stortingsrepresentanter som har ekstra-parlamentariske verv stemmer mer mot partiet sitt enn andre representanter. De som driver med såkalt moonlighting har cirka 25 prosent høyere sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt enn representanter som ikke driver med moonlighting. Resultatet er også statistisk signifikant. Faktorene kjønn, alder og om man har sikker/usikker plass på Stortinget (fast eller vara) spiller også inn i denne sammenhengen.

Det viser seg bl.a. at menn som har ekstra-parlamentarisk inntjening har 50 prosent større sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt enn representanter som ikke har det. Kvinner som driver med moonlightning stemmer i snitt 8 prosent mer mot partiet sitt enn andre representanter som ikke driver moonlighting. Dette viser at menn som driver med moonlightning stemmer betydelig mer mot partiet sitt enn kvinner som driver med det samme. Resultatet er statistisk signifikant.

I undersøkelsen finner jeg også ut at de som er eldre enn 45 år med ekstra-parlamentariske verv stemmer mer mot partiet sitt enn de som er yngre enn 45 år som også har slike verv. De som er over 45 år har 50 prosent større sannsynlighet til å stemme mot partiet sitt når de driver med moonlightning, mens de som er yngre enn 45 år stemmer i snitt 5.5 prosent mer mot partiet sitt når de driver med moonlightning enn andre representanter. Begge disse resultatene er statistisk signifikante.

Til slutt, viser undersøkelsen min at vararepresentanter som har ekstra-parlamentarisk inntjening har mye høyere sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt sammenlignet med representanter med faste seter som også har registrerte ekstra-parlamentariske interesser. Dette resultatet er statistisk signifikant.

Forord

Når jeg setter meg ned for å skrive forordet til denne studien, er det med mimring og et visst vemod over at denne delen av livet er ferdig. To år i Bergen er fullført, og de fleste på studiet skal videre i jobb. Selv sitter jeg igjen med mange nye erfaringer og lærdommer fra disse årene.

Grunnen til at jeg ønsket å studere *moonlighting* og ekstra-parlamentarisk inntjening er fordi jeg alltid har vært interessert i maktforskjeller. Jeg ble veldig interessert i dette temaet da jeg begynte å lære mer om lobbyisme gjennom nyheter. Dette var også grunnen til at jeg begynte å studere statsvitenskap ved Universitetet i Stavanger, hvor jeg tok bachelorgraden min.

Å skrive master har både vært krevende og utrolig lærerikt. Jeg ønsker spesielt å takke veilederen min, Zuzana Murdoch og biveilederen min, Benny Geys. Tusen takk for alle råd og gode tilbakemeldinger. Jeg har satt veldig stor pris på den gode hjelpen deres.

Jeg ønsker også å takke alle medstudentene mine på lesesalen for god støtte. I tillegg ønsker jeg å takke samboeren min, Anders, for all støtte jeg har fått fra deg. Jeg vil ikke minst takke studievenner fra Stavanger for alle oppmuntrende ord.

Helene Mæle

Bergen, 14. juni 2022

Liste over tabeller som jeg har brukt i undersøkelsen

Tabell 1: Oppsummerende statistikk avhengige variabler

Tabell 2: Oppsummerende statistikk uavhengige variabler - del I

Tabell 3 Oppsummerende statistikk uavhengige variabler - del II

Tabell 4: Resultater angående hypotese 1

Tabell 5: Resultater angående hypotese 2, 3 og 4 – moonlighting generelt

Tabell 6: Resultater angående hypotese 2, 3 og 4 – betalte og ubetalte verv

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse

<i>Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap .....</i>	<i>1</i>
1. Introduksjon.....	7
1.2 Avgrensinger	9
1.3 Begrunnelse for problemstilling.....	10
1.3.1 Sosial relevans	10
1.3.2 Teoretisk relevans.....	11
1.4. Oppgavens struktur.....	12
1. Moonlighting: Begrepsavklaring og tidligere forskning	13
2.1. Begrepsavklaring og definisjon	13
2.2. Tidligere forskning på feltet.....	14
2.2.1. Viktige faktorer for moonlighting.....	15
2.2.2. Konsekvenser av moonlighting	20
2.2.3 Litteratur om sammenhengen mellom moonlighting og stemming mot eget parti	27
2. Institusjonell kontekst og moonlighting i Norge	28
3.1 Stortinget og norsk politikk	29
3.2.1 Valgordningen	29
3.2.2 Partiene på Stortinget	32
3.3 Regulering av ekstra-parlamentariske verv	35
3.3.1 Fristilling av representanter under voteringer	38
3.4 Moonlighting i Norge	38
3. Teori og hypoteser.....	40
4. Metode.....	48
6.1 Kvantitativ og kvalitativ metode.....	48
6.1.1 Kvantitativ metode	48
6.1.2 Kvalitativ metode.....	49
6.1.3 Oppsummering av styrker og svakheter ved de ulike metodene.....	50

6.2	Datainnsamling.....	52
6.3	Forberedelser til analysen	53
6.3.1	Operasjonalisering av avhengige og uavhengige variabler	53
6.3.2	Regresjonsmodellen.....	57
6.4	Kvaliteten på utvalget	60
6.5	Validitet og reliabilitet	63
6.5.1	Intern validitet	65
6.5.2	Ekstern validitet.....	66
6.6	Utfordringer med metoden min.....	67
7.2	Tabell 4	69
7.3	Tabell 5	74
7.3.1	Hypotese 2: sammenhengen mellom ekstra parlamentarisk inntjening og stemmer mot eget parti er sterkere for kvinner enn for menn.	75
7.3.2	Hypotese 3: Sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og stemmer mot sitt eget parti er sterkere for unge enn for eldre politikere.	77
7.4	Tabell 6	80
8.	Konklusjon	83
8.1	Oppsummering av resultatene	84
8.2	Teoretiske og praktiske implikasjoner	85
8.2.1	Teoretiske implikasjoner	85
8.2.1	Praktiske implikasjoner	85
8.3	Videre forskning	86
8.4	Studiens begrensninger, og hva jeg hadde gjort annerledes	87
9.	Litteraturliste	89
10.	Vedlegg	95

1. Introduksjon

1.1. Innledning og problemstilling

Stein Rokkan uttalte i 1966 at «stemmer teller, men ressurser avgjør». Hilmar Rommetvedt mener at Rokkan med dette kjente sitatet sikter til et beslutningssystem med to kanaler: En kanal som er numerisk-demokratisk og en korporativ beslutningskanal (Rommetvedt, 2017, s. 14). Den korporative beslutningskanalen innebærer at «stemmer teller når det gjelder personvalg i styrende organer, men det er andre ressurser som avgjør den faktiske politiske linje, som de ansvarlige myndigheter til enhver tid følger» (Rommetvedt, 2017, s. 14). Når man leser sitatet til Rokkan, tenker man gjerne først og fremst på lobbyisme og hvordan interesseorganisasjoner påvirker politikerne. Men sitatet er også relevant når det gjelder temaet *moonlighting* og ekstra-parlamentarisk inntjening, som vil bli brukt om hverandre her.

Geys og Mause definerer *moonlighting* som «(...) an umbrella term for any paid or honorary outside job executed by a politician in addition to his/her job inside parliament and/or government» (Geys og Mause, 2013, s. 76). Det er mye akademisk litteratur som viser at politikernes ekstra-parlamentariske inntjening og verv kan ha innflytelse på deres voteringer i parlament, deres aktiviteter og beslutninger (for en oversikt over dette, se Geys og Mause, 2013, Mai 2021, Becker et al., 2009, og kapittel 2 nedenfor). To faktorer kan spille en rolle her. Den første faktoren er hvilke personer politikerne kjenner, og den andre er hvilke ressurser politikerne har. Derfor kan uttalelsen til Rokkan også ha betydning for *moonlighting* og ekstra parlamentarisk-inntjening.

Det er flere forskere som har studert *moonlighting*. Becker et al. avdekker bl.a. at mannlige parlamentsmedlemmer har signifikant flere verv og ekstra-parlamentariske interesser enn kvinnelige parlamentsrepresentanter. De har også en høyere inntjening enn sine kvinnelige kollegaer (Becker, Peichl og Rincke, 2009, s. 384 og 387). De finner også ut - i likhet med Geys og Mause (2014) - at representanter som er gift og barn har høyere ekstra-parlamentarisk inntjening enn de som ikke er gift og barn (Becker et al, 2009, s. 384) (Geys og Mause, 2014, s. 3). Funn gjort av Niessen og Ruenzi viser parlamentsmedlemmer som er medlem av regjeringer har flere ekstra-parlamentariske verv enn de som kun sitter i parlamentet og i opposisjon (Niessen og Ruenzi, 2010, s. 449). Mai avdekker at det er en sammenheng mellom det å stemme mot sitt eget parti og å ha en høy inntjening som følge av

moonlightning (Mai, 2021, s. 2). Dette gjelder når politikerne tjener mer enn 100 prosent av lønnen sin fra ekstra-parlamentariske aktiviteter utenom parlamentet (Mai, 2021, s. 7).

Effekten av politikeres ekstraparlamentariske interesser kan tenkes å være positiv. Politikere som har tilleggsinteresser, kan også bidra med en positiv effekt på den politikken som blir ført (Gagliarducci, Nannicini og Naticchhini, 2010, s. 688). Hvis mennesker som ellers ikke hadde gått inn i politikken velger å gå inn i politikken fordi de får beholde ekstrajobben, kan det bidra til at man tiltrekker seg de flinkeste i samfunnet (Gagliarducci, et al, 2010, s. 689).

Det kan naturligvis også være negativt hvis eksterne interesser påvirker hvordan politikerne voterer på Stortinget. Den siste makt- og demokratiutredningen som ble gjort i Norge kom ut i 2003. Forfatterne bak utredningen påpekte at

«det representative demokratiet forutsetter at det er et betydelig samsvar mellom velgernes oppfatninger og de standpunktene som representantene går inn for. Partiene tilbyr ulike pakkeprogrammer og det forutsettes at velgerne stemmer på det alternativet som står dem nærmest i saker som er viktig for dem» (Østerud, Engelstad og Selle, 2003, s. 82).

Det blir også trukket fram at forfatterne mener at de folkevalgte i liten grad representere velgernes holdninger og standpunkter (Østerud, et al., 2003, s. 89). De uttrykte at en av farene som det norske demokratiet stod overfor i 2003 var at «Representantene kan opptre annerledes enn velgerne forutsatte ved valget» (Østerud et al., 2003, s. 77). Representantene vil kunne ha andre jobber i tillegg til å sitte på Stortinget, og om de opptrer annerledes enn det man har forutsett på bakgrunn av dette, vil de ikke representere velgerne på samme måte. Det er denne eventuelle sammenhengen mellom moonlightning og stortingspolitikeres voterings jeg vil undersøke i denne oppgaven.

Det har det vært lite forskning på ekstra-parlamentarisk inntjening og moonlightning i Norge. Per i dag er det ingen vitenskapelige artikler som tar for seg ekstra-parlamentarisk inntjening her til lands. Det er generelt lite som er skrevet om emnet, med unntak av nyhetsartikler (Prestegård, 2021, a, b, c). Moonlightning og ekstra-parlamentarisk inntjening er også ord som er lite brukt i norsk sammenheng. Det er ikke et begrep som er tilstrekkelig institusjonalisert

her i landet. I utlandet - og spesielt Storbritannia, Italia, og Tyskland - har det vært mange undersøkelser om emnet (Mai, 2020) (Geys og Mause, 2014) (Geys, 2013) (Geys og Mause, 2013) (Gagliarducci et al., 2010). En av de nyere undersøkelsene på temaet er Mai (2020), som undersøker hvordan politikeres interesser utenfor politikken henger sammen med stemmeavgivningen i det tyske parlamentet (Mai, 2020, s. 1). I denne oppgaven skal jeg gjøre en lignende undersøkelse, men på bakgrunn av norske politikere, og norske data. I motsetning til Mai, undersøker jeg ikke bare den eventuelle sammenhengen mellom *eksterne verv* og *stemmeavgivning*, men utvider også forskningen om moonlighting ved å undersøke hvordan forholdet mellom *eksterne verv* og *stemmeavgivning* påvirkes av politikernes egenskaper (som kjønn, alder og usikker posisjon i parlamentet).

Problemstillingen min er altså:

Stemmer norske politikere med eksterne verv og inntjening mer imot sitt eget parti, og er slik oppførsel forskjellig etter kjønn, alder og hvor trygg politikeres posisjon i Stortinget er?

Dette vil være den første studien i Norge som tar for seg hvordan ekstra-parlamentariske verv og inntjening (moonlighting) henger sammen - eller ikke henger sammen - med politikernes stemmeatferd på Stortinget. Det er få som studerer hvordan politikere blir påvirket av andre interesser, selv om dette temaet nylig er blitt belyst (Mai, 2020, s. 1). Denne teksten er - så vidt jeg vet - ikke bare den første teksten i Norge, men også ellers i verden, som ser på hvordan politikeres personlige karakteristikk påvirker forholdet mellom moonlighting og stemmeatferd. Jeg skal se på hvordan kjønn, alder og tryggheten til politikeres posisjon påvirker forholdet mellom moonlighting og det å stemme mot sitt eget parti.

1.2 Avgrensinger

I oppgaven har jeg blitt nødt til å gjøre noen avgrensinger. For det første, har jeg valgt å begrense perioden til fire år (en stortingsperiode) for å hindre at undersøkelsen blir for omfattende. Hvis jeg hadde inkludert data fra mer enn en stortingsperiode, kunne jeg risikert å ikke bli ferdig med undersøkelsen. Dette er også grunnen til at jeg kun har valg å undersøke Stortinget og Norge. Det ville ikke blitt tid til å undersøke andre land i Skandinavia, som eventuelt ville vært mest nærliggende.

1.3 Begrunnelse for problemstilling

1.3.1 Sosial relevans

Sosial relevans blir definert som «(...) the understanding of social and political phenomena which affect people and make a difference with regards to an explicitly specified evaluative standard” (Lehnert, Miller og Wonka, 2007 s. 22). For at en oppgave skal kunne ha sosial relevans, må forskningen altså bidra til større forståelse om et tema, og utgjøre en forskjell for de det angår (Lenert, et al., 2007, s. 22).

Det er viktig å studere moonlighting for å belyse hvilke ekstra-parlamentariske interesser politikere kan ha, og om disse ekstra-parlamentariske interessene påvirker oppførselen deres. Hvis politikerne man stemmer på kommer inn på Stortinget, men har andre interesser som velgerne ikke vet om, kan det hevdes at velgerne ikke vet hva de får. Da får man ikke reell innsikt i hvilke saker politikerne selv anser som de viktigste. Det å finne ut om politikerne har andre interesser i tillegg til å sitte på Stortinget, vil kunne bidra til økt forståelse for hva som egentlig ligger bak den politikken som blir ført. Denne oppgaven kan gi større innsikt her. Selv om man gjerne tenker at politikerne kun stemmer på det de selv - eller partiet deres - mener er best, kan det også være andre ting som påvirker dem. Det er ikke nødvendigvis slik at det kun er velgerne, partiledere eller lobbyistene som kan påvirke hvordan stortingsmedlemmer ser på saker. Stortingsrepresentanter kan også bli påvirket av arbeidsforhold eller styreverv som representanten har utenfor Stortinget.

Hvis dette emnet ikke blir belyst, blir ikke velgerne oppmerksom på mulige effekter og konsekvenser av ekstra-parlamentarisk inntjening. Da vil velgerne heller ikke kunne holde politikerne ansvarlig for den ekstrajobben de har, og hvordan de eventuelt stemmer på bakgrunn av dette. Om velgerne ikke får vite om politikernes interesser, kan det hevdes å ha negative konsekvenser for den demokratiske legitimiteten til våre folkevalgte. Da kan man hevde at representantene blir valgt inn på feil premiss. Om det faktisk viser seg å være en sammenheng mellom moonlighting og det å stemme mot partiet sitt, blir dette desto mer problematisk.

Det å holde politikere ansvarlig for valgene de tar er noe av det som er viktigst i samfunnsvitenskapelige emner, men også innenfor juridiske emner. Hvis denne undersøkelsen imidlertid skulle vise at det *ikke* er en sammenheng mellom moonlighting og det å stemme mer mot eget parti, vil det lære oss at forholdene i Norge ikke er som i Tyskland (hvor moonlighting beviselig har noe å si for hvordan politikere stemmer i parlamentet) (Mai, 2020, s. 6 og 7). Et slikt funn kunne indikert at muligheten til ekstra-parlamentarisk inntjening er uproblematisk. I så fall ville det heller ikke vært problematisk at velgerne ofte mangler innsikt i politikernes interesser utenfor Stortinget. Sånn sett kunne et slikt funn vist at det norske politiske systemet fungerte godt, på den måten at norske velgere i større grad enn tyske vet hva de får når de stemmer (se Mai, 2020, s. 6 og 7).

1.3.2 Teoretisk relevans

Teoretisk relevans blir definert som «(...) the analytical value a research question adds to the scientific discourse of the subdiscipline – such as international relations, comparative politics, political sociology» (Lehnert, et al, 2007, s. 22). Essensen her er altså at en oppgave eller artikkel skal kunne gi ny innsikt i fagfeltet (Lehnert, et al, 2007, s.22). Det min oppgave vil kunne bidra med, er å gi nye data om hvordan moonlighting påvirker politikeratferd i Norge. Dette kan være et interessant bidrag til den allerede eksisterende internasjonale litteraturen om politikere og moonlighting. Dataene som kommer fram fra denne undersøkelsen vil også kunne bidra til å gi innsikt i lite belyste sider av det politiske Norge. Undersøkelsen kan også være med på å verifisere funn fra tidligere undersøkelser om moonlighting i andre land. Undersøkelsen kan også gi indikasjoner på hvordan moonlighting vil påvirke politikeratferd i andre land, og kanskje spesielt i Skandinavia, som vi har mange fellestrekk med. Funnene fra denne undersøkelsen kan dessuten tenkes å være nyttig om man søker å generalisere på tvers av landegrenser, og kan altså brukes i videre studier. Som kjent, er dette dessuten den første studien som studerer effektene av hvordan forholdet mellom moonlighting og stemmer mot eget parti blir påvirket av faktorer som kjønn, alder og sikker/usikker stortingsplass.

Når man skal undersøke politikernes interesser utenfor Stortinget, og hvordan disse påvirker voteringer, er det hensiktsmessig å skille mellom finansielle og ikke-finansielle interesser. Finansielle interesser innebærer en eller annen form for økonomisk vederlag (penger, gaver, eierskap o.l.), mens ikke-finansielle interesser ikke innebærer noen form for vederlag. Mange

vil nok hevde at det er mindre problematisk for velgerne å ikke vite om den sistnevnte typen interesser, siden slike interesser har større likhet med politisk overbevisning. Når data knyttet til finansielle og ikke-finansielle interesser blir satt sammen med data om de valgmessige, politiske og personlige egenskapene til politikere, vil det bidra til å gi et nytt datagrunnlag. Dette datagrunnlaget kan brukes av andre forskere for å belyse andre sider av moonlighting. Dette vil kunne bidra til at det blir mer forskning på feltet, som igjen vil kunne øke den sosiale relevansen til feltet.

1.4. Oppgavens struktur

I de neste kapitlene skal jeg avklare begrepet moonlighting, og se på funn fra tidligere forskning. Deretter skal jeg ta for meg teorien som skal brukes for å analysere forholdet mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og politikernes voteringer i Stortinget. Teorien jeg bruker er *principal agent*-teorien til Carey (2007). Videre skal jeg gjøre rede for hvordan den institusjonelle situasjonen er i Norge, det juridiske rammeverket for ekstra-parlamentarisk inntjening og hvordan politikere må dokumentere dette. Etter dette kommer det et metodekapittel. Der gjør jeg rede for hvordan jeg har samlet inn aktuelle data, og hvorfor jeg bruker akkurat denne metoden. Deretter vil jeg ta for meg resultatene fra analysen i *Stata*, og analysere dette i samspill med teorien og tidligere forskning. Her skal jeg også svare på problemstillingen og hypotesene mine, som jeg kommer tilbake til senere. Til slutt kommer det en konklusjon, der jeg oppsummerer det som er kommet fram i analysen, og hvilken betydning funnene kan ha for videre forskning.

1. Moonlighting: Begrepsavklaring og tidligere forskning

Dette kapittelet vil først og fremst inneholde en begrepsavklaring, som skal klargjøre innholdet i begrepet «moonlighting» (seksjon 2.1). Dette kapittelet vil også - i seksjon 2.2. - ta for seg tidligere forskning om moonlighting, spesielt knyttet til stemmegivning.

2.1. Begrepsavklaring og definisjon

Som jeg har skrevet tidligere, definerer Geys og Mause moonlighting som «(...) an umbrella term for any paid or honorary outside job executed by a politician in addition to his/her job inside parliament and/or government» (Geys og Mause, 2013, s.76). Det finnes forskjellige typer ekstra-parlamentariske jobber. Politikere kan for eksempel jobbe som jurister og selvstendig næringsdrivende, i tillegg til å sitte i parlamentet. De kan også ha verv i private bedrifter, arbeidsgiverorganisasjoner eller fagforeninger. Det er også flere som får inntekt fra foredrag, tv, radio og journalistikk (Geys og Mause, 2013, s. 76). Geys og Mause sin definisjon av moonlighting tydeliggjør at dette ikke er en bestemt måte å jobbe på, men et samlebegrep for omfatter ulike måter å drive med moonlighting på. Det blir også lagt vekt på at det ikke trenger å være kun økonomisk vederlag som gjør at politikerne velger å ta på seg ekstrajobber eller verv. Det kan også være verv som ikke er betalte, men er ideelle. Dette viser at begrepet dekker mange områder, og det er en styrke ved definisjonen. En svakhet - slik jeg tolker definisjonen - er at den ikke sier noe om hvordan disse ekstrajobbene påvirker politikken og standpunktene til de enkelte politikerne. Hvis de har jobber eller verv som involverer vederlag, eller ideelle interesser, vil politikerne kunne påvirkes ubevisst.

Becker, Peichl og Rincke har en annen definisjon på moonlighting. De definerer moonlighting som

«(...) all activity generating earnings exceeding the regular income of legislators, and political work, which is assumed to be all activity related to legislation and campaigning e.g. giving speeches, working in parliament committees, attending session and supplying services to constituents» (Becker et al, 2018, s. 380).

Denne definisjonen innebærer at de definerer all ekstra-parlamentarisk aktivitet utenom det som skjer i parlamentet som moonlighting. En svakhet ved denne definisjonen er at den ikke nevner at ekstra-parlamentarisk arbeid også kan være av ideell art. I motsetning til Geys og Mause sin definisjon, forholder denne definisjonen seg bare til arbeid av finansiell art. Det er hovedsakelig dette som skiller de to definisjonene. En styrke med den siste definisjonen er at den er veldig konkret, og at den eksemplifiserer hva moonlighting kan være.

Definisjonene ligner på hverandre, men Geys og Mause sin definisjon er kortere og rommer litt mer, og Becker et al. sin definisjon er mer detaljert på hva som regnes som moonlighting, og hva forfatterne mener ikke er omfattet av begrepet. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i Geys og Mause sin definisjon av moonlighting. Grunnen til det er at denne definisjonen legger vekt på at ekstraarbeid også kan være av ideell art, der parlamentsmedlemmene ikke tjener noe økonomisk på å drive med denne typen moonlighting. Denne definisjonen vil også være enda mer relevant enn Becker et al. sin definisjon, når det kommer til selve analysen i datagrunnlaget mitt. Der har jeg - som nevnt - skilt mellom finansielle og ikke-finansielle verv. På grunn av dette, passer definisjonen til Geys og Mause bedre til resten av oppgaven min, og det er derfor jeg har valgt å ta i bruk denne definisjonen.

2.2. Tidligere forskning på feltet

Det er flere som har skrevet om moonlighting før, og selv om temaet ikke har blitt belyst i Norge, er det belyst i flere andre deler av verden, og spesielt i Europa. I de kommende avsnittene vil jeg gå gjennom funn fra denne eksisterende litteraturen. Jeg vil gjøre dette i tre trinn. Hovedspørsmålet i studiene jeg tar for meg nedenfor er hvorfor noen politikere driver med moonlighting, mens andre ikke gjør det. Først vil jeg gå gjennom funn om forskjellige faktorer som kan spille en rolle her. Deretter vil jeg se nærmere på konsekvensene av at politikere har ekstra-parlamentariske verv. Hva er de politiske følgene av slik oppførsel? Til slutt, vil jeg gå gjennom tidligere arbeid som ligger nærmere mitt eget forskningsspørsmål, nemlig forholdet mellom ekstra-parlamentariske verv og inntjening og politikernes beslutning om å stemme mot sitt egen parti.

2.2.1. Viktige faktorer for moonlighting

Det har blitt gjennomført en rekke studier som evaluerer hvilke typer politikere som engasjerer seg i moonlighting. Et av de vanligste funnene i litteraturen er at mannlige parlamentarikere gjennomsnittlig har signifikant flere ekstra-parlamentariske verv og inntjening enn kvinnelige representanter (Becker et al., 2009, s. 387) (Geys, 2013, s. 446) (Geys og Mause, 2014, s. 11). Dette er likevel ikke alltid tilfellet. Hurka et al. (2018a) finner ingen forskjell mellom menn og kvinner i antall ekstra-parlamentariske verv og inntjening blant Europaparlaments-medlemmer (Hurka et al, 2018a, s. 139). Kvinnene hadde tvert imot flere tilleggsinntekter enn menn når de driver med moonlighting (Hurka et al., 2018a, s. 139).

Menn har derimot en større sannsynlighet for å ha mer varige styreverv i firma, og til å være ansatt i selskaper over lengre tidsrom sammenlignet med kvinner (Geys, 2013, s. 466). Dette vil kunne bety at menn har flere kontakter i det private næringslivet. Det gjør at de lettere vil kunne ha kontakt med bedrifter og tilegne seg styreverv, enn noen som har jobbet i offentlig sektor. Kvinner er også generelt sett mindre risikovillige enn menn, og dette gjelder også for kvinnelige politikere (Geys, 2013, s.463). Dette kan føre til at de vurderer saker annerledes enn menn når de skal ta på seg ekstra parlamentariske verv. Dette vil også kunne føre til at motivasjonen for kvinner til å ta på seg ekstra-parlamentariske verv er annerledes. Kvinner som har ekstra-parlamentariske verv, er også mer til stede og aktive i parlamentet enn menn. Dette vil kunne påvirke hvordan de tar på seg ekstra-parlamentariske verv (Hurka et al., 2018b, s. 658). Arnold et al. finner ut at høyere lønn øker kvaliteten på kvinnelige politikere, men dette gjelder ikke for mannlige parlamentarikere (Arnold, Kauder og Potrafke, 2014, s. 149).

Politikere som tilhører konservative partier eller partier som regnes som liberale økonomisk sett vil ha en større sannsynlighet for å ha ekstra-parlamentariske verv og inntjening enn politikere som kommer fra arbeiderpartier og venstreorienterte partier (Geys og Mause, 2013, s.80). Dette gjelder for Tyskland (Niessen og Ruenzi, 2010, s.443) (Geys og Mause, 2013, s. 80), og for Storbritannia (Geys, 2013, s. 466). En mulig årsak til dette, som blir trukket fram av Geys og Mause, er at konservative og økonomisk liberale partier orienterer seg mot de som er selvstendig næringsdrivende. Venstrepartiene orienterer seg derimot mer mot arbeiderklassen (Geys og Mause, 2013, s. 80). Geys og Mause (2013) skriver også at politikere som kommer fra liberale og konservative partier ofte selv har bakgrunn som

selvstendig næringsdrivende, og at de som kommer fra venstresidepartier ofte kommer fra arbeiderklasse som kan føre til at det blir en forskjell mellom de (Geys og Mause, 2013, s. 80).

I motsetning til andre funn som jeg har trukket fram tidligere i teksten, viser Norris sin undersøkelse som har tatt for seg Storbritannia, at det var flere fra det britiske arbeiderpartiet som hadde ekstra-parlamentariske verv enn fra det konservative partiet (Norris, 1996, s. 443). De konservative politikerne i denne undersøkelsen viste seg å bruke mindre tid på ekstra-parlamentarisk arbeid enn representanter fra andre partier (Norris, 1996, s. 445). Norris sin undersøkelse viser altså det motsatte av det de fleste andre undersøkelser gjør, for som regel har de konservative og økonomisk liberale representantene større sannsynlighet for å ha ekstra-parlamentariske verv enn representanter fra venstresiden. Resultatene til Norris viser derimot at når de konservative representantene hadde mange ekstra-parlamentariske interesser utenfor parlamentet, brukte de signifikant mindre tid i parlamentet (Norris, 1996, s. 446).

Becker et al. (2009) viser at de representantene som *er gift og har barn* har flere ekstra-parlamentariske verv og/eller høyere ekstra-parlamentarisk inntjening enn de som ikke er gift og har barn (Becker et al, 2009, s. 387). Deres økonomiske krav og/eller de økonomiske begrensninger er noe som kan tenkes å forklare dette. De som har barn har nemlig flere å forsørge, og dette kan gi flere insentiver til å ta på seg flere jobber, enn de som ikke har barn. Geys og Mause finner imidlertid ut at dette ikke er tilfellet for kvinner som er med i deres undersøkelse. De har færre ekstra-parlamentariske verv enn det mennene som sitter i parlamentet har (Geys og Mause, 2014, s. 3). I Geys (2013) sin undersøkelse finner han at dette ikke er tilfellet i Storbritannia, hvor representanter som er gift har færre ekstra-parlamentariske verv (Geys, 2013, s.466). Det vil være grunn til å tro at de som har barn ofte har begrenset med tid, og at de derfor har mindre tid til å ta på seg ekstra jobber enn de som ikke var gift og/eller hadde barn. Dette vil også være med på å forklare hvorfor det er slik at kvinnene i undersøkelsen til Geys og Mause ikke hadde flere ekstra parlamentariske verv når de var gift og hadde familie. Det kan være at kvinnene i større grad prioriterer å være med barna sine, og at de også har en lengre permisjon enn det mennene har. Dette vil også kunne forklare hvorfor de ikke tar på seg så mange ekstra-parlamentariske verv.

Parker (1992), Becker et al. (2009) og Geys og Mause (2014) skriver også at de som har ledende posisjoner i partiet sitt har en betydelig større andel av ekstra-parlamentariske verv og

interesser enn andre parlamentsmedlemmer (Parker, 1992, s. 171) (Becker et al., 2009, s. 384) (Geys og Mause, 2013, s. 87). De vet at de ikke kommer til å få sanksjoner fra partiet når de allerede er høyt oppe i partisystemet, og da vil det være lettere for dem å ta på seg ekstra-parlamentarisk arbeid.

Det er også observert at parlamentsmedlemmer som ikke sitter i noen utvalg eller komiteer i parlamentet har en høyere sannsynlighet for å ha ekstra-parlamentariske verv og inntjening enn de som sitter i slike utvalg (Becker et al, 2009, s. 387). Weschle sine funn bekrefter også dette. Han finner ut at det å ha en viktig posisjon i parlamentet – i form av å være medlem i utvalg - ikke bidrar til å øke parlamentsmedlemmets ekstra-parlamentariske inntekter (Weschle, 2021, s. 707). Det kan ta tid å sitte i utvalg, og dette vil kunne utgjøre en forskjell når det gjelder å ta på seg andre jobber. De som sitter i komiteer må derfor sjonglere flere ting samtidig, og da har de gjerne ikke tid til å ta på seg like mange ekstrajobber som de som ikke sitter i komiteer.

Niessen og Ruenzi sin studie fra Tyskland viser at det er større sannsynlighet for at de som er medlem av regjeringer har ekstra-parlamentariske verv enn det de som sitter i opposisjon (Niessen og Ruenzi, s. 449). 76 prosent av de som sitter i regjering har ekstra-parlamentariske verv, mens dette bare gjelder for 24 prosent av de som sitter i opposisjon (Niessen og Ruenzi, s.449-450). Dette funnet kan tyde på at de som sitter i regjering lettere vil kunne få kontakter og få nettverk, som igjen kan føre til at de får større sjanser for å ta på seg ekstra-parlamentariske verv. De vil også ha en mer framtrædende posisjon som vil gjøre det lettere å få slike verv. Det er også færre som sitter i regjering enn som sitter i parlamentet, og dette vil kunne gjøre utslag på resultatet.

Campbell og Cowley sin studie fra Storbritannia viser at borgerne sin holdning til ekstra-parlamentariske verv varierer på bakgrunn av yrkene til politikerne. Borgerne skiller mellom representanter som er selvstendig næringsdrivende og de som er ansatt hos andre.

Begrunnelsen for dette, er at det kan være lettere å si opp jobben sin hvis man for eksempel er lege eller jurist, enn hvis man er selvstendig næringsdrivende (Campbell og Cowley, 2015, s. 71). For velgerne skulle man tro at det var bedre for dem hvis politikerne var ansatt av andre med faste inntekter, i stedet for at de jobbet som selvstendig næringsdrivende. Det vil være grunn til å tro at hvis man for eksempel jobber som lege, vil bli mindre påvirket av jobben sin under voteringer enn selvstendig næringsdrivende. Dette vil også kunne resultere i forskjellig

påvirkning. De som er selvstendig næringsdrivende, vil kunne påvirke den økonomiske politikken som blir ført, og de vil også - i mye større grad - kunne ha en personlig interesse i denne politikken. De som for eksempel jobber som leger vil ikke ha like mye personlig interesse i den økonomiske politikken, siden de har en fast jobb og er ikke avhengig eller opptatt av at selskap har høy inntjening.

Geys og Mause finner ut at i Italia og Tyskland er en yrkesbakgrunn som advokat forbundet med mer moonlightning. En mulig grunn til dette kan være at når man har jobbet som advokat har man hatt en stor gruppe med kunder og dermed også et stort nettverk. Dette gjelder imidlertid ikke for Storbritannia (Geys og Mause, 2013, s. 80).

Norris (1996), Becker et al. (2009) og Parker argumenterer for at politikerne vil tjene på å drive med moonlightning hvis det er svak konkurranse ved neste valg. Hvis konkurransen blir sterk, så vil politikerne derimot bruke tiden sin på politisk arbeid (Norris, 1996, s. 445) (Becker et al, 2009, s. 380) (Parker, 1993, s. 160). Hvis konkurransen mellom parlamentarikerne er svak vil politikerne med andre ord ikke ha noen form for insentiv til å bruke tid i parlamentet, og på grunn av dette vil de redusere tiden de bruker i parlamentet (Parker, 1993, s. 160). Siden politikere ofte har begrenset med tid, vil politikerne ofte måtte velge mellom å fokusere på moonlighting-jobbene sine eller det politiske arbeidet i parlamentet. Hvis de prioriterer moonlightning, tjener de ekstra penger på det, mens hvis de velger å bruke tid på politikken vil de øke sannsynligheten for å kunne bli gjenvalgt (Becker et al, 2009, s. 380). Hvis konkurransen er stor blant parlamentsmedlemmene vil de derimot unngå aktiviteter som kan være skadelige for dem i parlamentsvalget (Geys, 2013, s. 463). Grunnen til dette kan både være at det er et press fra partilederne, men også at parlamentsmedlemmene selv ønsker gjenvalg (Geys, 2013, s. 463).

Ifølge Geys, har representanter som har usikre seter i parlamentet mindre sannsynlighet for å ha styreverv og jobber som varer over lengre tid i et valgår. Etter at valget har vært, og parlamentsmedlemmets sete blir trygt, endrer dette seg. Det betyr at parlamentsmedlemmene som har et usikkert sete kun har færre verv og mer kortvarige jobber fordi det er valg. Et sikkert sete fører til at det er større sannsynlighet for at politikere ikke mottar engangsbetalinger (Geys, 2013, s. 469).

Geys og Mause (2016) finner at parlamentarikerne har mindre utenforstående interesser når konkurranse øker (Geys og Mause, 2016, s. 887). De fant ut at parlamentarikere som stilte til gjenvalg, men som ikke kom inn i parlamentet økte arbeidsinnsatsen i parlamentet med 6 prosent når det gjaldt å delta i voteringer. Deltakelse i debatter økte med 12 prosent. For de representantene som ikke ble gjenvalgt, og som drev med moonlighting minskete korte ansettelse med 57 prosent. Dette mener man kan komme av at representantene merket at de lå dårlig an og at de da økte sin parlamentariske aktivitet, samtidig som de også minskete de mulige «kostbare» ekstra-parlamentariske aktivitetene (Geys og Mause, 2016, s. 888).

Hypotesene til Becker et al. innebærer at hvis det er sterk konkurranse om parlamentsplassene, vil politikerne bruke mindre tid på moonlighting og ekstra-parlamentariske aktiviteter (Becker et al., 2009, s. 380). Dette vil innebære at hvis politikerne vet at de har en sikker plass, vil de ikke bruke så mye tid på politikken som de hadde gjort hvis de hadde hatt en trygg plass. Hvis de vet at de har en trygg plass, og at de kommer til å bli gjenvalgt, trenger de ikke å bruke like mye tid i parlamentet og på parlamentariske aktiviteter. Da vil det være naturlig for dem å fokusere på andre ting utenom politikk og å ta på seg flere ekstra jobber utenom. Det kan være flere grunner til at det er slik.

Parlamentarikerne kan for eksempel oppleve at det blir et større press fra partiledernes deres om at de må jobbe med politikken.

Geys og Mause (2016) finner ut at de representantene som skulle trekke seg fra politikken, men ikke pensjonere seg, hadde en økning i ekstra-parlamentarisk arbeid. De reduserte sin arbeidsinnsats i parlamentet, og økte innsatsen på jobber utenfor parlamentet (Geys og Mause, 2016, s. 875). En grunn som har blitt trukket fram av forfatterne, er at politikerne som risikerer å ikke bli gjenvalgt, kan ha forstått hvordan muligheter deres er for å bli valgt inn til parlamentet. Dette kan ha ført til at de har lagt mer innsats inn i parlamentariske aktiviteter, og at de derfor også hadde færre moonlighting-jobber, for å vise at de reduserer aktiviteter som mulig kan koste dem dyrt politisk (Geys og Mause, 2016, s. 875). Dette viser at parlamentarikerne som ser at de ligger dårlig an til å komme inn i parlamentet bruker mer tid på parlamentariske aktiviteter, og at de reduserer de ekstra-parlamentariske aktivitetene sine for å redusere de mulige kostnadene knyttet til moonlighting. Disse representantene hadde et ulikt mønster når det gjaldt ekstra-parlamentarisk inntjening og tid de brukte i parlamentet (Geys og Mause, 2016, s. 875). Undersøkelsen til Geys og Mause viser også at de politikerne som ikke kom inn i parlamentet, men med liten margin, deltok i flere voteringer. De var også mer til stede i muntlige debatter og stiller flere spørsmål enn de representantene som ikke kom

inn, og tapte da med en større margin (Geys og Mause, 2016, s. 888). Ifølge Geys (2013) øker sannsynlighet for politikere å bli gjenvalgt med 10 prosent hvis de tar på seg jobber med engangsbetalinger, i stedet for å ha en ekstra jobb der de får lønn hver måned (Geys, 2013, s. 470).

En undersøkelse som er gjort av Hurka et al. knyttet til EU-parlamentet viser at eldre representanter ikke vil ha en økt sannsynlighet for å ta på seg ekstra-parlamentariske jobber sammenlignet med yngre representanter (Hurka et al, 2018a, s. 142). Hurka et al. finner altså ikke at det er større sannsynlighet for at eldre tar på seg slike verv. Wochner (2022) undersøker eldre og yngre representanter og ekstra-parlamentarisk inntjening. Han har tatt for seg tyske fylkesparlament og finner ut at det er positiv og signifikant effekt mellom de representantene som er eldre og har ekstra-parlamentariske interesser og antall taler de holder i parlamentet. Dette gjelder også for de eldre som sitter i opposisjon (Wochner, 2022, s. 12). Dette indikerer at når eldre representanter tar på seg ekstra-parlamentariske verv, vil de også holde mer taler. Dette kan tyde på at de vil vise at de er delaktige i parlamentet selv om de har ekstra-parlamentariske verv. Men det kan også hende at dette er en følge av at de vil fremme interessene sine, også de ekstra-parlamentariske, og en måte å jobbe for disse er å holde taler.

Norris (1996) sin studie fra Storbritannia viser også at parlamentarikere som benytter seg av moonlighting har økt fra 46 prosent til 64 prosent i løpet av de siste ni årene (Norris, 1996, s. 441). De som drev med moonlighting hadde - ikke overraskende - en større økonomisk inntjening enn andre representanter (Norris, 1996, s. 444). Dette funnet viser at det er stadig flere representanter som tar på seg ekstrajobber utenom det å sitte i parlamentet. Dette kan også tyde på at det er flere som ser at de får mer ut av å drive med moonlighting enn å ikke drive med det, og at det derfor er flere som tar på seg slikt.

2.2.2. Konsekvenser av moonlighting

I denne delen av oppgaven skal jeg ta for meg konsekvenser av moonlighting. Det er i hovedsak to spørsmål å vurdere her. Det første handler om politikernes innsats i parlamentet. Hvis de har andre jobber, bruker de heller tiden på den og ikke på parlamentarisk arbeid (Norris, 1996, s. 447) (Becker et al, 2009, s. 393). Dette er omtalt som «opportunity cost»-problemet av blant annet Geys og Mause (2013) og Gagliarducci et al. (2010) (Geys og

Mause, 2013, s. 88) (Gagliarducci et al., 2010, s. 689). Det andre spørsmålet dreier seg om hvilken betydning moonlighting kan ha for politikken som blir ført. Dette gjelder muligheten for at politikere med ekstra-parlamentariske jobber, stemmer og handler annerledes enn de uten slike jobber (Weschle, 2021, s. 708).

Når det politiske systemet åpner for at man både kan drive med politikk og samtidig ha verv og jobber i det private markedet, blir det en avveining mellom hvor mye tid de folkevalgte bruker på jobbene sine utenfor parlamentet og hvor stor kvalitet og tid som de folkevalgte bruker i politikken og i parlamentet (Becker et al., 2009, s. 393) (Norris, 1996, s. 445) (Gagliarducci et al. 2010, s. 688-689) (Arnold, et al., 2017, s. 153). Blant annet viser undersøkelsen til Gagliarducci et al., at hvis politikere får lov til å tjene penger utenfor parlamentet vil det være en større sannsynlighet for at innbyggere som har en høy kompetanse stiller til valg (Gagliarducci, et al, 2010, s. 688). Hvis det å tjene penger utenfor politikken gjør at de med høy kompetanse stiller til valg, vil dette føre til at velgerne får kvalifiserte representanter som er i stand til å føre en god politikk og ha gode løsninger på politiske problemer. Samtidig vil det også være slik at hvis de har lov til å tjene penger utenfor parlamentet, vil parlamentarikerne ha en større sannsynlighet for å bruke mindre tid i parlamentet. Da vil de heller velge å bruke tiden sin på andre saker og gjøremål. Politikerne som hadde høy inntekt før valget, tjener også mer på å drive med moonlighting. Dyktige politikere er også flinkere til å utnytte sitt embete enn andre politikere (Gagliarducci et al, 2010, s. 689). Politikere som driver med moonlighting vil også kunne fremme sine egne interesser i parlamentet, og på den måten forsømme sine plikter (Hurka, Daniel og Obholzer, 2018a, s. 129).

Hvis høyt kvalifiserte politikere fremmer sine egne interesser og utnytter sitt eget embete, er det ikke nødvendigvis bra for innbyggerne at man får personer som er regnet som høyt kvalifiserte. Da velger de ikke nødvendigvis de beste løsningene for samfunnet, men utnytter heller muligheten til å få bedre muligheter for seg selv. Det vil kunne bidra til at det blir en dårligere politikk, og at innbyggerne heller foretrekker mindre kvalifiserte politikere, som prøver å gjøre det beste for samfunnet og velgerne som har stemt på dem. En undersøkelse som er gjort av Arnold et al. viser at politikere reduserer parlamentariske aktiviteter som ikke er synlige, og som ikke blir regnet som viktige av parlamentarikerne. Dette gjelder aktiviteter som muntlige bidrag i parlamentet og å delta i interpellasjoner og gruppeaktivitet. De aktivitetene som ikke blir redusert er oppmøte i parlamentet og å holde taler (Arnold et al,

2014, s. 153). Noe som dette kan føre med seg er at man får inn politikere som er mer opptatt av pengene knyttet til politikken enn å representere folket som de skal representere.

Staat og Kuehnhanss skriver at politikerne må veie opp hvor mye de skal ta på seg av ekstra-parlamentariske aktiviteter, samtidig som de også må veie opp hvor mye de skal gjøre i parlamentet. Å gå inn i politikken samtidig som man har ekstra parlamentariske interesser blir betraktet som en måte å sikre seg på som politiker (Staat og Kuehnhanss, 2017, s. 370).

Parker (1993) også understreker i sin forskning er at når representantene veier opp fordeler og ulemper med økt konkurranse for å komme inn i parlamentet, vil dette gå utover valgdistriktet til representantene. Valgdistriktet representanten kommer fra vil ikke få noen steder til å fremme interessene sine. Representanter vil tenke på hva som er deres beste i stedet for hva som er det felles beste for alle i samfunnet (Parker, 1993, s. 171). Man kan altså argumentere mot de utbredte tankene om at det bør være mulig med ekstra-parlamentarisk inntjening for å tiltrekke seg særlig kvalifiserte politikere som ellers ikke ville blitt politikere. Når man åpner for dette, kan man også risikere å tiltrekke seg politikere som er i overkant interessert i de fordelene man oppnår etter å ha vært medlem i parlamentet. Man får gjerne gode muligheter til å ta på seg godt betalte jobber etter at man er ferdige som parlamentspolitikere. Disse politikerne vil ofte ha mye kunnskap om hvordan det politiske beslutningssystemet fungerer, og stort kontaktnett, som vil være fristende for potensielle arbeidsgivere.

Representantene tilpasser seg de ulike forventningene som forventes av dem. De tilpasser seg dem som har makten til å avgjøre om parlamentsmedlemmet blir gjenvalgt, og som også bestemmer hvilke gjenvalgs-muligheter de har (Staat og Kuehnhanss, 2017, s. 371). En forklaring på dette ligger i at for å sikre at de blir gjenvalgt må de ta høyde for partilederne og de som bestemmer hvem som skal bli gjenvalgt. Når representantene må tilpasse seg de som bestemmer om de blir gjenvalgt, vil dette også innebære at de må tilpasse seg til det distriktet som de er valgt inn for. Dette kan føre til at de bruker mer tid på velgerne, og at de er mer opptatt av å vise seg selv i et godt lys utad. Dette vil kunne forklare hvorfor mange av representantene som tar i bruk moonlighting reduserer moonlightings-aktivitene sine før valget. Staat og Kuehnhanss finner også ut at det er en svak negativ sammenheng mellom å drive med moonlightning og å utforme dokument som leveres inn til voteringer (Staat og Kuehnhanss, 2017, s. 378). Dette vil innebære at når man driver med moonlightning vil man utforme færre voteringsforslag. En mulig grunn til dette er at å utforme voteringsforslag kan være tidskrevende. Det krever både at man snakker og avtaler med komiteene i parlamentet

og partiet sitt. Staat og Kuehnhanss finner imidlertid ikke noen statistisk signifikant sammenheng mellom moonlightning og mindre deltakelse i plenumssesjoner, men det er imidlertid en sterk positiv effekt mellom moonlightning og andre parlamentariske aktiviteter (Staat og Kuehnhanss, 2017, s. 383). Representanter som driver med moonlighting velger altså mindre tidkrevende aktiviteter i parlamentet. Det kan også være arbeid som er synlig, slik at de viser at de er aktive i parlamentet, uten å bruke så mye tid på det. Det kan bli viktig for de som driver med moonlighting å vise at de er aktive i parlamentet, og at de faktisk gjør noe, sånn at velgerne ser at de jobber og engasjerer seg i saker. Dette vil også kunne bety noe for om de blir valgt inn igjen i parlamentet. Derfor skulle det også være grunn til å tro at de ville komme med voteringsforslag også slik at velgerne kunne se at de engasjerte seg her også.

Geys og Mause finner ut at de som driver med moonlightning og har finansielle verv vil være mindre villige til å støtte lover som handler om å begrense hvor mye inntekter politikere kan få av å drive med moonlightning. Dette gjelder inntekter fra opptreder, honorarinntekter, taler, å skrive artikler o.l. (Geys og Mause, 2013, s. 85). Dette funnet viser at mange av de som driver med moonlightning vil være nyttemaksimerende, og vil ha flest mulig goder for seg selv. Da vil det også være gode grunner for å tenke at det ikke alltid er slik at de representerer folket som har stemt de inn på en god måte.

Hurka et al. finner at representanter som har høye ekstraintekter fra moonlighting er mer til stede når det gjelder opprop av navn (Hurka, et al, 2018b, s. 660). Dette resultat viser at det ikke er antall ekstra-parlamentariske jobber som avgjør hvor mye representantene stiller opp i parlamentet. Det som avgjør dette, er hvor lukrative eller hvor mye penger de får fra disse jobbene (Hurka, et al, 2018b, s.660). Dette kan forklares med to faktorer. Den første er at de ekstra-parlamentariske jobbene vil forvente tid av dem. Den andre er at når de har parlamentarisk arbeid, har de heller ikke så mange insentiver for å møte opp og få penger og delta i avstemninger (Hurka et al, 2018b, s. 661). En grunn til at parlamentarikere som har høy inntjening av moonlightning også er mer til stede når det gjelder opprop av navn, kan være at de skal vise for velgerne som stemmer på dem at de faktisk er aktive i parlamentet, og at de deltar i voteringsrunder.

Geys og Mause mener at det finnes to syn på politikere som velger å gå inn i politikken. Det første synet er at politikerne ser på det å gå inn i politikken som et kall, og at de skal jobbe for

at samfunnet blir best mulig. Politikere med dette synet, har dette synet på politikken gjennom hele karrieren og hele livet (Geys og Mause, 2016, s.867). Det andre synet er de som har en egeninteresse i politikken og er nyttemaksimerende (Geys og Mause, 2016, s. 876). Det vil være grunn til å tro at de som kjenner på et kall for å gå inn i politikk, vil drive mindre med moonlighting enn representanter som ikke kjenner på et slikt kall. Det vil ikke nødvendigvis være slik at de som går inn i politikken med et kall om at samfunnet skal bli best mulig, bare tar på seg moonlighting for å være nyttemaksimerende for sin egen del. De kan også gjøre det fordi de er engasjerte, og mener at de har noe å bidra med. Hvis de skulle ta på seg ekstra-parlamentariske jobber vil det være grunn til å tro at denne typen politikere oftere tar på seg jobber og verv som de mener vil være nyttige også for samfunnet som helhet. Dette vil i så fall komme innbyggerne til gode. De som kun er nyttemaksimerende, vil nok ikke føle samme forpliktelser overfor velgerne. Det vil nok føre til at disse representantene tar på seg flere verv for å sikre sine videre politiske karrierer og for å få høyest mulige inntekter.

Hurka et al. fant ut at 73 personer i det britiske parlamentet fikk mer enn 3 millioner pund fra sine ekstra parlamentariske aktiviteter på et år (Hurka et al, 2018a, s. 127). Hvis parlamentarikerne i stor grad prioriterer den ekstra-parlamentariske jobben de har, er det forventet at den parlamentariske aktiviteten blir redusert (Hurka et al, 2018b, s. 655). Hvis parlamentarikerne tenker at det er viktigere for dem å beholde moonlighting-jobbene, vil de nok heller tenke at det er viktigst, og at det ikke er så viktig om de beholder parlamentsplassen sin.

I motsetning til en italiensk undersøkelse fra Gagliarducci et al., finner ikke Arnold et al. sin studie fra Tyskland at det er en sammenheng mellom ekstra-parlamentariske inntekter og det å være mindre til stede i parlamentet (Arnold et al, 2014, s. 147). Dette mener Arnold et al. kan forklares med tre grunner. En av grunnene handler om registreringen av den ekstra parlamentariske inntjeningen. I Tyskland får representantene nemlig både trekk i lønn og bot hvis de ikke registrer de ekstra lønningene de får av moonlighting. I Italia er det imidlertid ingen sanksjonsmuligheter knyttet til dette. Representantene i Italia mottar også en høyere lønn i parlamentet (Arnold, et al, 2014, s. 155). Noe annet som kan påvirke dette, er partidisciplinen i ulike land. Mens det er en streng partidisciplin i Tyskland, er ikke dette like strengt i Italia. Den tredje forklaringen er at landene har en forskjellig partikultur som kan være med på å forklare forskjeller i systemene (Arnold et al, 2014, s. 156).

Det er mest sannsynlig at de ekstra-parlamentariske aktivitetene vil endre seg hvis parlamentsmedlemmene er inne i sin siste periode. De som har ekstra-parlamentariske interesser, vil ikke være like redde for hvordan det går i valget (Geys og Mause, 2016, s. 878). Parlamentsrepresentantene har da en annen jobb å gå til, og vil ikke være like avhengig av gjenvalg som de representantene som ikke driver med moonlighting (Geys og Mause, 2016, s. 878). Det vil være grunn til å tro at de som er inne i sin siste periode ofte er eldre representanter. De som ikke skal ta gjenvalg vet at de ikke blir straffet av velgerne for de ekstra-parlamentariske valgene de tar.

Funn indikerer at eldre parlamentsmedlemmer som ikke skal pensjonere seg, har mindre parlamentariske aktiviteter, og flere utenforstående interesser. Det viser seg også at de som har hatt lange karrierer i parlamentet, har færre ekstra-parlamentariske verv, og de er mer aktive i voteringer i parlamentet (Geys og Mause, 2016, s. 888). De ser ikke poenget med å bruke tid på å pleie forbindelser som skal gi de ekstra jobber og interesser. De som skal pensjonere seg deltar i snitt 8 prosent færre ganger i debatter og stiller i snitt 30 prosent færre spørsmål enn andre representanter (Geys og Mause, 2016, s. 887).

De som bare trekker seg fra parlamentet, men ikke går av med pensjon reduserer også sin parlamentariske innsats. I motsetning til de som skal gå av med pensjon, øker de representantene som ikke skal ta gjenvalg sine styreverv, og de har også flere langsiktige lønnede ansettelse (Geys og Mause, 2016, s. 887). For disse parlamentarikerne, øker styreverv og langsiktige ansettelse med 150 prosent. De reduserer også oppmøtet sitt i parlamentet med 15 prosent, og deltar 8 prosent mindre i debatter. De reduserer også skriftlige spørsmål de stiller med 30 prosent (Geys og Mause, 2016, s.888).

Hurka et al. (2018) argumenterer for at politikere som driver med moonlighting sitter lengre i parlamentet enn andre politikere som ikke driver med moonlightning. En grunn til dette er at eldre politikere har opparbeidet seg en god arbeidskapasitet. Det gjør at de får bedre forutsetning til å kunne ta på seg ekstra-parlamentarisk arbeid enn yngre politikere. Det er også større sannsynlighet for at politikere med lang parlamentarisk erfaring tar på seg flere moonlightings-aktiviteter. Grunnen til dette er at politikere utvikler nettverk og bekjenskaper over tid, som gjør at det blir enklere for politikere med lang erfaring å ta i bruk moonlightning (Hurka et al, 2018a, s. 130).

En undersøkelse som er gjort på moonlightning knyttet til EU-parlamentet viser at eldre parlamentsmedlemmer ikke vil ha en økt sannsynlighet for å ta på seg ekstra-parlamentariske jobber sammenlignet med yngre representanter (Hurka et al, 2018a, s. 142).

Det er flere argumentasjonsmetoder som brukes for å forsvare retten parlamentarikerne har til å ta på seg ekstra-parlamentarisk arbeid. Det ene er at politikerne mener at de ikke tjener nok kun ved å sitte i parlamentet. Det andre handler som kjent om hvordan kvalifiserte politikere vil delta i politikken og parlamentet (Staat og Kuehnshanss, s.383-384). Hurka et al og Gagliarducci fremhever begge at når parlamentarikerne har andre jobber og verv utenfor parlamentet, blir parlamentarikerne bedre informert om saker som de stemmer eller voterer over (Hurka, et al, 2014, s. 644) (Gagliarducci et al, 2010, s. 689). De vil kunne holde kontakten med verden utenfor politikken (Gagliarducci et al, 2010, s. 689). Hvis politikerne føler at de tar mer informerte valg, og at de blir mer informerte av å ha ekstra-parlamentarisk arbeid og inntjening, vil dette være en fordel for velgerne som det angår. Samtidig vil det også være andre måter som politikerne kan ta informerte valg på. Parlamentet sender blant annet saker på høring der berørte parter for komme med sine tilbakemeldinger om hvordan forslaget berører dem, og hvilke konsekvenser disse forslagene kan ha. På denne måten blir politikerne informert om sakene de skal votere over og behandle i parlamentet. Det vil altså kunne være muligheter for at politikerne kan ta informerte valg, uten at de trenger å ha ekstra-parlamentariske, jobber og å drive med moonlightning. I likhet med Gagliarducci et al., trekker Wochner fram at en fordel med moonlightning er at kvalifiserte personer lettere vil søke til parlamentet når de kan kombinere politikken med den andre jobben de har fra før (Wochner, et al, 2022, s.2) (Gagliarducci, et al, 689).

Moonlightning og ekstra parlamentarisk inntjening kan derimot gå på tilliten til politikerne. I en artikkel fra Weschle finner han ut at 60 prosent av parlamentsmedlemmene i det britiske parlamentet mente at moonlightning kunne være i konflikt med interesser som politikere. 54 prosent av de spurte mente at moonlightning burde være ulovlig (Wschle, 2021, s. 3) Campbell og Cowley tar også til orde for at politikerne selv mener at det kan oppstå interessekonflikter når man både jobber som parlamentariker og har ekstra-parlamentariske interesser (Campbell og Cowley, 2015, s. 63). Dette viser er at politikerne er klar over hvilke implikasjoner moonlightning kan ha for politikken som blir ført. Geys og Mause (2016) finner ut at av innbyggerne oppfatter at politikere som driver med moonlightning ikke tar jobben sin seriøst nok. En fare med dette er at innbyggerne mister tilliten til politikerne når de føler at de

ikke tar jobben sin seriøst nok (Geys og Mause, 2016, s. 878). Det som disse resultatene viser, er hvordan tilliten til politikerne er. Velgerne mener at moonlighting ikke burde vært lov, og at det kan være i konflikt med andre interesser. Resultater viser også at velgerne er klar over moonlighting, og vet hva dette innebærer. Det viser også at det har tenkt over det. Dette kan bidra til at velgerne blir redde for at politikerne skal ta på seg for mange ekstra-parlamentariske verv, siden de mener at det kan gå ut over politikken som blir ført. Det kan også føre til at velgerne får mindre tillit til representantene, og mener at politikerne ikke representerer deres interesser. Hvis tilliten til politikerne blir for svak, vil dette også kunne få følger for demokratiet og hvordan det blir utformet.

2.2.3 Litteratur om sammenhengen mellom moonlighting og stemming mot eget parti

Den siste seksjonen i litteraturgjennomgangen tar for seg forskning som undersøker koblingen mellom moonlighting og det å stemme mot partiet sitt. Både Mai (2021) og Arnold et al. undersøker sammenhengen mellom det å stemme mot partiet sitt og det å ha ekstra-parlamentariske verv utenom å sitte i parlamentet. Mai finner en sammenheng mellom det å stemme mot sitt eget parti og å ha en høy inntjening som følge av moonlighting (Mai, 2021, s. 2). Dette gjelder når politikerne tjener mer enn 100 prosent av lønnen sin fra ekstra-parlamentariske aktiviteter utenom parlamentet (moonlighting) (Mai, 2021, s.7). Dette resultatet kan vise at det ikke nødvendigvis er slik at representantene som driver med moonlighting endrer oppførsel på bakgrunn av dette. Resultatet viser at det kun er når det er mye inntjening at de endrer oppførsel. Dette vil bety at det ikke nødvendigvis er slik at representantene blir påvirket av moonlighting-aktivitetene sine, med mindre de tjener veldig mye. Hvis man får en lav pengesum av arbeidsgiverne sine, vil det ikke nødvendigvis ha så mye å si for dem samlede inntekten til parlamentarikerne, og de vil ikke føle seg forpliktet til å stemme annerledes enn partiet sitt. Hvis de derimot har stor ekstra-parlamentarisk inntekt, vil de kunne føle på et større press for å stemme mot partiet sitt og dermed stemme mer imot partiet sitt, slik Mai viser.

En grunn til at parlamentarikere velger å stemme mot partiet sitt når de driver med moonlighting, er at de er mindre avhengige av velgerne som har stemt på dem og partiet sitt. Det finnes sanksjoner som lederne av parti kan innføre hvis parlamentsmedlemmene ikke

stemmer slik som resten av partiet ønsker. Dette kan være ekstra lønn, forretningsreiser, kontorlokaler og medieoppmerksomhet. Det vil likevel ikke være like skadende som den nytten de får av å ha en jobb som man kan falle tilbake på etter at parlamentskarrieren er over (Mai, 2021, s. 3). Arnold et al. finner ut at vararepresentanter stemmer mer mot sitt eget parti enn andre parlamentsrepresentanter. En mulig forklaring på dette er at i Italia viser en undersøkelse at parlamentsmedlemmene som ikke hadde noen erfaring fra tidligere, deltok på færre voteringer når de hadde flere muligheter til å ta på seg ekstra-parlamentariske jobber. Det samme gjelder dem som ikke har parlamentarisk erfaring fra før av (Arnold et al, 2014, s.149). En annen grunn kan være hvis de er langt ned på listen og vet at de ikke får en sikker parlamentsplass, har de ingenting å tape på å stemme mot partiet sitt, og å stemme overens med sine egne synspunkter. Weschle studerer ikke det samme som Mai og Arnold. Han studerer om innflytelsesrike personer har mer ekstra parlamentarisk inntjening enn andre personer. Han finner imidlertid ikke ut at det har en sammenheng (Weschle, 2021, s. 706).

2. Institusjonell kontekst og moonlighting i Norge

I dette kapitlet kommer det først litt bakgrunnsinformasjon om Stortinget og norsk politikk. Deretter tar jeg for meg regulering av ekstra-parlamentariske verv i Norge. Til slutt diskuterer jeg moonlighting i Norge.

3.1 Stortinget og norsk politikk

3.2.1 Valgordningen

I Norge er det stortingsvalg hvert fjerde år. Det er derfor min undersøkelse ser på tidsrommet 2017-2021. I det norske partisystemet stiller partiene som skal kjempe om stortingsplasser til valg med lister. For at et nytt parti skal kunne få stille til valg trengs det 5000 underskrifter. Det er partiene som avgjør rekkefølgen på kandidatene, og hvem som skal få en sikker plass, og dermed komme inn på Stortinget. Det er fylkespartiene som avgjør hvilke politikere som skal bli nominert til Stortinget. Selv om det er fylket som bestemmer hvem som skal komme inn på Stortinget, kan også lokalpartiene komme med sine forslag og preferanser. Denne ordningen kan være med på å gi de sittende parlamentsmedlemmene insentiver til å bry seg om sin egen valgkrets, og kjempe for saker som de mener er viktige lokalt og regionalt. Da er de med på å sikre sin egen plass, samtidig som de også er med på å sikre makt til partiet sitt siden velgere ser at det kjemper for saker som er viktige for lokalsamfunnet og for fylkene. Et unntak fra nominasjon innad i fylket er i Oslo. I Oslo bestemmer lokalpartiet hvilke representanter som skal komme inn på Stortinget. Et annet unntak er Sosialistisk Venstreparti (SV) og Miljøpartiet De Grønne (MDG). Hos begge disse partiene blir den endelige nominasjonen til Stortinget bestemt på et møte for alle medlemmene. Blant de kvalifikasjonene som vektlegges av fylkene når de skal velge representanter som skal inn på stortingslisten, er hvilken politisk erfaring de har, hvilke kunnskaper de besitter og hvor godt medietekke kandidatene har. Det vektlegges også partiloyalitet. Kompetanse som kandidatene besitter vil også bli sett opp mot geografi, kjønnsmessig, aldersmessig og sosial balanse. Ofte er det slik at det er annenhver kvinne og mann som blir nominert og satt på listene (Grindheim, Heidar og Strøm, 2020, s. 255) I fylkesvalg og kommunevalg kan velgere selv kumulere representanter. Å kumulere vil si at velgerne gir personstemmer til representanter, slik at de skal kunne komme høyere på listene og bli innvalgt til kommunen eller fylket. Dette gjør at de kan komme høyere opp på listene, og ha en større sannsynlighet for å bli valgt inn

selv om det er andre representanter som egentlig er høyere oppe på listene enn dem (Grindheim, et al, 2020, s. 255).

Når partiene skal utarbeide valgprogrammene sine står den ideologiske bakgrunnen til partiet sentralt. Partiprogram blir til ved at det blir opprettet en komité innad i parti som skal utarbeide forslag. Sentralstyret sender så dette ut på en høring til organisasjonene og lokallagene innad i partiet. Landsstyret kommer så med sine forslag til programmet. Etter forhandlinger, blir programmet og forslagene vedtatt av partiet (Grindheim et al, 2020, s. 256).

Alle partiene på Stortinget danner partigrupper. Det gjelder også for partier som bare har en representant (Thorsvik, 2021, s.93) Partigruppene møtes en fast dag på stortinget. På disse møtene diskuterer de og avklarer de ulike saker, og de forbereder også saksbehandling av saker som skal drøftes med partigruppen. Det er på gruppemøtene at partiets hovedstandpunkter avgjøres, og hva representantene som holder til i de forskjellige komiteene skal mene om ulike saker (Thorsvik, 2021, s. 96). Partigruppene vedtar også hva partiet og representantene skal stemme i saker og skal arbeide med i stortinget (Thorsvik, 2021, s. 96-97). Alle representantene vet at de vil ha liten sjanse for å få gjennomslag for saker de selv mener er viktige uten støtte fra partigruppene (Thorsvik, 2021, s. 97). Hvis representantene ikke følger partiet sitt, vil det være en liten sjanse for at de blir nominert til gjenvalg av partiet sitt (Thorsvik, 2021, s.97).

Valgordningen i Norge er basert på kompromisser mellom partiene. Partiene kan ha ulike interesser i hvordan valgordningen er utformet. Noen partier vil tjene på at det finnes sperregrensener. Dette gjelder for store parti. Små parti vil imidlertid tjene på at det er mest mulig proporsjonelt (Aardal, 2010, s.76). I Norge er det 19 valgdistrikt. Disse følger de gamle fylkesgrensene. På Stortinget sitter det 169 stortingsrepresentanter. 150 av representantene blir valgt fra valgdistriktet, mens 19 av dem er utjevningsmandater. Utjevningsmandater blir valgt ut ved å se på den samlede oppslutningen til partienes i valget for hvert fylke, før de de siste kandidatene blir fordelt etter restbrøker og etter størrelse. Partiene som skal kunne få utjevningsmandater må ha minst 4 prosent oppslutning på nasjonalt nivå. Det første utjevningsmandatet blir utdelt etter det partiet som hadde den største restbrøken. Det vil si det partiet som hadde minst margin til å få den siste representanten av de vanlige mandatene. En viktig implikasjon her er at det bare finnes et utjevningsmandat for hvert fylke (Aardal, 2010,

s. 94). Det vil da si at «(...) man risikerer at mandatet er tatt av et annet parti, og man derfor må gå lengre ned på listen» (Aardal, 2010, s. 94). Det er imidlertid ingen sperregrense for partiene som vil inn på Stortinget. Så lenge du får nok stemmer til å få inn representanter fra et fylke, blir partiet representert på Stortinget. For å finne ut hvor mange representanter hvert fylket skal på Stortinget, er det en utmåling, der man både veier opp folketall og geografisk størrelse (Aardal, 2010, s. 83). Ordningen bygger på at det skal være rettferdig, som vil innebære at det skal være riktig proporsjonalt, men også at det skal være styringseffektivt. Geografisk skjevfordeling kommer av et ønske om at man skal styrke innflytelse til distriktene og også konfliktlinjen mellom sentrum og periferi (Aardal, 2010, s. 83). Partiene på Stortinget ønsket at det skulle være en geografisk skjevfordeling for å skape en motvekt slik at man hindret at det skulle bli for store maktkonsentrasjoner rundt Oslo, der det også er der det bor flest innbyggere (Aardal, 2010, s. 86).

På stortinget er det partigruppene som har den største makten. Selv om komiteene også har makt, må komitemedlemmene få støtte fra partiene for å få legitimitet og støtte til visse saker (Heidar og Knutsen, 2018, s.72).

På Stortinget er det ingen tradisjon for uavhengig stemmegivning. Dette bidrar til at enigheten innad i partiet er veldig høy. Hvis politikere stemmer mot partiet sitt, er dette noe de har avklart på forhånd før de stemmer. Dersom de stemmer mot partiet sitt er det ofte saker som gjelder religiøse saker og samvittighetsspørsmål (Heidar og Knutsen, 2018, s.72). Det kan også omfatte saker der det er sterke lokale interesse. Selv om de kan stemme mot partiet sitt i saker, er det et svært begrenset antall saker dette gjelder for (Rommetvedt, 2017, s. 137). Dette gjør at parlamentsmedlemmene i stor grad er avhengige av partiet sitt. Partiene i Norge har et solid grep på hvordan parlamentarikerne stemmer og de er sterkt institusjonalisert (Heidar og Knutsen, 2018, s.81). Dette kan både ha positive og negative sider. En positiv side vil være at de som stemmer på partiene føler at de får det de har stemt på, siden partiene stemmer enhetlig i voteringer. Hvis man imidlertid har stemt på representantene som tilhører fylket i god tro om at disse representantene vil representerer dem, vil det at politikere stemmer med partiet sitt kunne føre til misnøye blant dem som stemmer på representanten. Hvis representanten har sagt lokalt at han står for noe, men heller velger å stemme med partiet sitt, vil dette også kunne føre til misnøye.

En undersøkelse som Heidar og Knutsen har gjennomført viser at partiet får det største fokuset for parlamentarikerne. Selv om denne undersøkelsen er gjort i 2013, kan den likevel ha en viss form for betydning. Det vil kunne ha betydning siden den kun er fire år etter at min undersøkelse begynner, og det vil være grunn til å tro at politikerne og Stortinget ikke har forandret seg så mye på fire år. Undersøkelsen viser at 49 prosent av politikerne på Stortinget mente at de primært skulle representere partiet sitt, og 19 prosent mente at de viktigste for dem som representanter var å representere hjemfylket og distriktet sitt. 32 prosent av de spurte representantene mente at hjemfylket var mest viktig å representere (Heidar og Knutsen, 2018, s. 74). Slik som vist ovenfor kan det både være fordeler, men også ulemper ved at representantene er så nært knyttet til partiet sitt. En grunn til at partiet blir regnet som så enhetlige som de er, er ifølge Rommetvedt, at representantene er valgt inn på det samme partiprogrammet (Rommetvedt, 2017, s. 137).

3.2.2 Partiene på Stortinget

I Norge er det i perioden jeg skal ta for meg - som er 2017-2021 - ni partier på Stortinget. Partiene som er representert på stortinget er Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne (NRK, u.å) (Aardal og Bergh, 2015, s. 12). Aardal og Bergh nevner i boken *Valg og Velgere*, som analyserer stortingsvalget i 2013, at partiene blir delt opp i tre blokker. Den første er venstresiden, som er Rødt, Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet. De skriver også at Miljøpartiet de Grønne tilhører venstresiden. Den neste blokken er sentrum. Partiene som er i sentrum i norsk politikk er Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Den siste blokken er høyresiden. Partiene som tilhører høyresiden er Høyre og Fremskrittspartiet (Aardal og Bergh, 2015, s. 12).

Når jeg skriver om de ulike partiene bruker jeg akademiske bøker, men jeg bruker også Store Norske Leksikon. Grunnen til at jeg har valgt å bruke Store Norske leksikon, er at i de fleste av bøkene som tar for seg norsk politikk, står det lite om hva partiene står for. Store Norske Leksikon er også skrevet av fagpersoner på feltet. Man er dermed sikret at man får kilde fra fagpersoner når man bruker Store Norske Leksikon.

Arbeiderpartiet er et sosialdemokratisk parti og bygger på sosialismen. De står for en blandingsøkonomi, og ifølge Store Norske Leksikon vil partiet ha en politikk der man har innslag av både arbeiderbevegelsen, organisasjonene til arbeidstakerne og staten. Et av de overordnede målene til partiet er økt sysselsetning og at velferdsstaten skal bli styrket. De er også imot å privatisere velferdstjenestene (Tvedt, Bull og Garvik, 2022). I miljøpolitikken står Arbeiderpartiet for at man både skal ha økonomisk vekst, men at man også skal verne naturen (Thorsvik, 2021, s. 232). Ved valget i 2017 hadde partiet en oppslutning på 27,4 prosent. De hadde 49 representanter på Stortinget (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55).

Sosialistisk Venstreparti, ofte forkortet til SV, er et parti som ligger lengre til venstre enn det Arbeiderpartiet gjør. Mens Arbeiderpartiet blir regnet som et sosialdemokratisk parti, regnes SV som et sosialistisk parti. En av kjernesakene til SV er miljøpolitikk (Garvik, 2022a). De er også mot NATO-medlemskap, og har vært mot privatisering og konkurranseutsetting (Thorsvik, 2021, s.229). Ved stortingsvalget i 2017 fikk partiet en oppslutning på 6,1 prosent, og fikk inn 11 mandater på Stortinget (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55).

Rødt er et radikalt sosialistisk parti, og er det av partiene som står lengst til venstre i norsk politikk. De står for en politikk der omfordeling av godene samfunnet er i sentrum. I likhet med SV er de også ivrige forkjempere for nasjonal suverenitet i størst mulig grad (Garvik, 2022b). Oppslutningen til partiet var på 2.4 prosent ved stortingsvalget i 2017, og de fikk inn en representant på Stortinget (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55).

Senterpartiet definerer seg selv som et sentrumparti. Noe som er viktig å legge til her, er at de både har sittet i regjering med høyresideparti, men også med Arbeiderpartiet og SV. De forsvarende bygdeinteresser, og et av deres viktigste punkter er at det skal være et økonomisk bærekraftig bygdesamfunn rundt omkring i landet (Tvedt og Garvik, 2022). Opprinnelsen til partiet kommer av at de ønsket å fremme og å ivareta interessene til bøndene. En av hovedsakene til Senterpartiet er at de er imot EU. De har også tatt til orde for at flere reformer skal reverseres. En annen hovedsak til Senterpartiet er forsvarspolitikken (Tvedt og Garvik, 2022). I valget 2017-2021 fikk Senterpartiet 10,3 prosent av stemmene, og de hadde 19 representanter på Stortinget (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55)

Miljøpartiet De Grønne er et parti som bygger på en grønn politikk og vil ha et grønt fokus på den nasjonale og internasjonale politikken (Thorsvik, 2021, s. 233). De har sterke likhetstrekk

med andre grønne partier i Europa. Hovedsaken til MDG er at vern av naturen er viktigere enn at det skal være en økonomisk vekst i samfunnet. De tar til orde for at klimautslippene til Norge skal bli redusert med 95 prosent i 2035. Dette vil de gjøre ved å stanse olje- og gassutvinning i Norge. De ønsker også å stanse salg av biler som går på fossilt drivstoff og hindre at det blir bygget nye motorveier, samt å hindre at det bygges ut kjøpesenter der man trenger bil for å komme seg til senteret (Jupskås og Garvik, 2022a). MDG fikk et resultat på 3.2 prosent i Stortingsvalget i 2017-2021, og fikk inn 1 representant (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55)

Kristelig folkeparti bygger på en kristendemokratisk ideologi. Hovedsakene til Kristelig folkeparti er å verne om de kristne tradisjonene og de verdiene som følger med dette synet. De har ikke noen spesiell sosial eller økonomisk profil, men de er opptatt av bistand og familiepolitikk (Garvik og Tvedt, 2022). En av hjertesakene til Kristelig folkeparti er kontantstøtte og familiepolitikk. De legger vekt på distriktpolitikk og sammen med både Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, legger de vekt på jordbruket og vil at det skal være en desentralisering av makt i Norge. Partiet fikk inn 8 mandater på Stortinget i perioden 2017-2021 og hadde en oppslutning på 4.2 prosent (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55)

Venstre er et parti på sentrum-høyresiden i Norge politikk. De regnes som et liberalt parti. Hovedsaken til partiet Venstre er miljøpolitikk, og de blir også regnet som et skole- og utdanningsparti (Garvik, Tvedt og Grimnes, 2022). De har en konfliktlinje som er sentrum-periferi (Thorsvik, 2021, s.75). De tar også til orde for mer vern av natur og en bærekraftig utvikling (Thorsvik, 2021, s. 232). Partiet fikk 4.4 prosent oppslutning i 2017 og fikk inn 8 representanter på Stortinget. (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55)

Høyre er et parti som blir beskrevet som konservativt, og partiet bygger på tanker fra konservatismen, men også fra liberalisme. De kaller seg selv for et borgerlig parti. En av hovedsakene til Høyre er at de vil at skattene i samfunnet skal ned, og de vil også redusere offentlige utgifter (Tvedt, Notaker og Garvik, 2022). Partiet hadde i Stortingsvalget i 2017 en oppslutning på 25 prosent, og fikk inn 45 representanter (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55)

Det siste partiet jeg skal ta for meg her er Fremskrittspartiet. De beskriver seg selv som et liberalkonservativt parti (Thorsvik, 2021, s. 75). Store Norske Leksikon trekker fram at partiet har en økonomisk politikk som er en blanding av høyrepopulisme og en økonomisk

liberalisme. De vil ha en mindre offentlig sektor, og de ønsker også å redusere skattene i likhet med Høyre. De vil også at flere deler av samfunnet skal være privatisert. De har også fokusert på eldreomsorg, helse, og mer veiutbygging (Jupskås og Garvik, 2022b). Sammen med Høyre har de vært ivrige pådrivere for reformer som gjør at de private lettere kommer inn på område der det offentlige tidligere har dominert (Thorsvik, 2021, s.230).

Fremskrittspartiet er i liten grad opptatt av klimapolitikk, og er opptatt av å fremme en streng innvandringspolitikk (Thorsvik, 2021, s. 232). Partiet fikk inn 27 representanter på Stortinget i 2017, og fikk en oppslutning på 15.2 prosent (Nrk, u.d) (Thorsvik, 2021, s. 55)

3.3 Regulering av ekstra-parlamentariske verv

I Norge er det bare Stortingets forretningsorden paragraf 76 som regulerer ekstra-parlamentariske verv. Denne forskriften har hjemmel i Grunnloven fra 1814. I forskriften står det: «Representantene skal registrerer de verv og økonomiske interessene som kommer frem av reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, på den måte og under de vilkårene som er beskrevet der. Det samme gjelder vararepresentanter som møter for en innvalgt representant» (Stortingets forretningsorden, 2012, § 76). Ekstra-parlamentarisk inntjening er ikke omfattet av verken habilitetsbestemmelser, og heller ikke av offentlighetsloven (Prestegård et al, 2021a). Det første innebærer at representantene ikke kan bli inhabile under voteringer på bakgrunn av sine egne interesser. Det siste innebærer at borgerne ikke kan få innsyn i informasjon om verv og interesser som representantene innehar.

Forskrifter blir definert som «(...) generelle regler om borgernes rettigheter eller plikter, fastsatt av offentlig myndighet-stat eller kommune. På samme måte som lover, er forskrifter bindende både for borgerne og myndighetene» (Bernt og Boe, 2021). Stortingets forretningsorden paragraf 76 vil innebære at stortingsrepresentantene er pliktet til å opplyse om hvilke verv og økonomiske interesser de har. Hvis de ikke gir opplysninger om hvilke økonomiske interesser de har, oppfyller de ikke kravet til forskriften. Det finnes ingen bestemmelser som forbyr verv eller økonomiske interesser utenom Stortinget. Dette er altså lov. Formålet med den aktuelle forskriften er å gi informasjon om stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, som er av interesse for allmennheten (Stortinget, u.å, a). Representantene skal bare gi opp eksistensen og arten av de forskjellige interessene og ikke beløp, verdi eller mengde av disse ekstra parlamentariske interessene (Stortinget, u.å, a).

Forskriften om Stortingets forretningsorden bygger på forarbeider, og skal bl.a. tolkes på bakgrunn av disse, som gir mer utfyllende informasjon. På Stortingets egen nettside ligger noen kommentarer basert på disse forarbeidene: *Innst. S. nr. 72 (2008–09)*, *Innst. S. nr. 288 (2008–09)*, *Innst. 350 S (2011–2012)*, *Innst. 259 S (2012–2013)* (Stortinget, u.å, b).

Kommentarene - som jeg tar utgangspunkt i her - er altså skrevet på bakgrunn av de nevnte forarbeidene, som kan si oss noe om hva lovgiver har tenkt ved utformingen av den aktuelle forskriften. Når man ikke har gått bort fra uttalelser i tidligere forarbeid senere i forskriftsgivings-prosessen, får uttalelsene avledet demokratisk legitimitet, og må derfor få betydning for tolkningen.

I kommentarene som bl.a. er basert på disse forarbeidene, står det at det i 2009 ble det *obligatorisk* for stortingsrepresentantene, vararepresentanter og regjeringsmedlemmer å registrere de ekstra-parlamentariske vervene og interessene de har. Den gamle ordningen som eksisterte fra 1991 var derimot basert på frivillighet (Stortinget, u.å, b). Grunnen til at man ønsket å gjøre dette obligatorisk var «(...) et ønske om å få økt åpenhet omkring representantenes tilknytning til eller verv i, selskaper, institusjoner mv., med de mulige bindinger slike interesser kunne innebære» (Stortinget, u.å, b). Man ønsket altså åpenhet om hvilke verv, interesser og bindinger som kunne være til hinder for at representantene kunne gjøre jobben sin på Stortinget. Man så med andre ord at det kunne oppstå interessekonflikter, og at det derfor var en fordel at representantene registrerte vervene sine. Når det bare var en ikke-obligatorisk bestemmelse som kom på plass i 1991 viser det likevel at politikerne ville begynne forsiktig i arbeidet rundt mer åpenhet. Ordningen var tross alt frivillig helt frem til 2009. Dette endret seg altså i 2009. Nå er det ikke lenger frivillig. Dette kan tyde på at det ikke var så mange som registrerte vervene sine når ordningen var frivillig, og at man derfor måtte gjøre dette obligatorisk.

Da endringen kom i 2009, var det under en venstre-sentrum-regjering bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som sammen hadde flertall i Stortinget. Som vist under litteraturgjennomgangen, har man funnet ut at de som holder til på venstresiden har færre ekstra-parlamentariske verv enn andre representanter (Niessen og Ruenzi, 2010, s.443) (Geys og Mause, 2013, s. 80). Når det er en venstreside-regjering som gjør ordningen obligatorisk, kan dette tyde på at endringen ble gjort av noen som hadde færre ekstra-parlamentariske verv og interesser enn andre i regjeringene i forkant.

Selv om registrering av interessene er forskriftsregulert, og det er obligatorisk for representantene å registrere de ekstra-parlamentariske vervene de har, er det ikke noen reelle sanksjonsmuligheter (Prestegård Joner, Storm-Furru og Hansen., 2021a, b, c). Siden ordningen er obligatorisk, vil den nødvendigvis ha en noe større effekt enn om den var frivillig, men når man ikke møter noen sanksjoner ved å bryte regelverket, vil effekten til ordningen likevel være noe avgrenset. Om man ikke følger reglene, kan man i verste fall få pålegg om å endre registrerte interesser.

I kommentarene til ordningen, som er baserte på relevante forarbeid, står det også at stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer til enhver tid må melde fra om og registrere vervene, og de økonomiske interessene som de har (Stortinget, u.å, b). Dette innebærer at representantene og regjeringsmedlemmene også må oppdatere registreringene hvis forholdene endrer seg. Dette vil kunne øke den reelle åpenheten, og kan bidra til at borgerne hele veien får oppdaterte lister over hvilke interesser stortingsrepresentantene har. Media vil også kunne fange opp disse interessene, som vil kunne ha store implikasjoner for demokratiet.

I Stortingets forretningsorden finner man også denne bestemmelsen: «I særlige tilfeller kan Stortingets vedta å sette enkelte bestemmelser i Stortingets forretningsorden ut av kraft» (Stortingets forretningsorden, 2012, § 79). Dette kan innebære at bestemmelsen om registeret om ekstra-parlamentariske verv kan tre ut av kraft. Det står ikke hvilke av disse bestemmelsene som kan tre ut av kraft (Stortingets forretningsorden, 2012, § 79). Derfor kan vi ikke vite om det gjelder for paragraf 76.

Systemet rundt registrering av ekstra-parlamentarisk inntjening for stortingsrepresentantene er basert på tillit. Administrasjonen på Stortinget trekker også fram at «Det er ingen formelle sanksjoner i regelverket ved eventuell mangelfull oppfyllelse av registreringspliktene» (Prestegård, Joner, Storm- Furru og Hansen, 2021a). De viser til at den største sanksjonen representantene kan møte på er at mediene ettergår opplysningene som kommer frem i registeret (Prestegård et al, 2021a). Det er også slik at Stortingets administrasjon hvert år gjennomfører en undersøkelse av cirka 10 prosent av representantene. Disse representantene blir trukket ut i stikkprøver. Resultatet som kommer frem i denne kontrollen er imidlertid hemmelig. TV2 fikk ikke tilgang da de spurte om de kunne få innsyn. Jussprofessor Eivind Smith mener dette viser at Stortinget egentlig ikke er interessert i å ha åpenhet rundt registeret (Prestegård et al, 2021a). En mulig grunn til at de nektet å gi tilgang til TV2 kan være at det var funnet noe graverende, og at man ønsket å skjerme de aktuelle politikerne. Dette kan eventuelt ha med stemningen på arbeidsplassen å gjøre. Administrasjonen ønsker kanskje ikke

å bli upopulær blant stortingsrepresentantene. Når administrasjonen kun tar ut 10 prosent i en tilfeldig stikkkontroll (Prestegård et al, 2021a), får man aldri sjekket alle representantene. Dette vil også kunne øke faren for at representantene velger å ikke legge inn alle vervene og interessene sine. Det vil for det første være liten sjanse for at det er akkurat de som blir plukket ut til kontroll, og det vil uansett ikke være noen sanksjonsmuligheter, og da har det ikke noe å si om representantene velger å registrere alle interessene sine. Nå vet de dessuten at administrasjonen ikke vil gå ut med informasjon om hvem som bryter regelverket, så man risikerer heller ikke negativ medieomtale.

3.3.1 Fristilling av representanter under voteringer

Det har vært flere saker der partiene eksplisitt har åpnet for at representantene kan fristilles. For eksempel i abortspørsmål. Her kan det nevnes at Kristelig folkeparti i nyere tid ønsket å fjerne en paragraf i abortloven, som sa at kvinner kunne ta abort etter uke 12 dersom det var fare for alvorlige sykdommer. Da åpnet partileder i Fremskrittspartiet, Siv Jensen, for at representantene kunne fristilles fra partiet sitt synspunkt, og heller stemme etter deres personlige synspunkter (Cosson-Eide og Krekling, 2018).

En annen sak som har vært diskutert i den nåværende stortingsperioden, som jeg ikke har undersøkt, er et forslag fra Arbeiderpartiet om endring av abortregelverket i motsatt retning. Flere partier fristilte sine egne representanter under voteringene for forslaget om å øke grensen for når man kan ta en abort (Aalborg, 2021).

En annen sak som har vært oppe til voteringer er en sak om bioteknologiloven. Forslaget handlet om at de skulle bli lov å få eggdonasjon, assistert befruktning for enslige, tidlig ultralyd og blodtest som kan avdekke feil på fosteret. I denne saken valgte Frp også å fristille representantene sine (Sørensen, 2020).

3.4 Moonlighting i Norge

I August 2021 publiserte TV2 flere artikler om politikere som ikke hadde registret sin ekstraparlamentariske inntjening i registeret der man skal føre inn dette (Prestegård et al, 2021abc). Dette var altså ikke hjelp av Stortingets administrasjon, men journalistisk gravearbeid. 13 av

de 169 stortingsrepresentantene hadde ikke meldt inn eksterne verv som de hadde utenom Stortinget. Det var til sammen 22 verv som ikke var meldt inn. 85 stortingsrepresentanter hadde ekstra verv utenom jobben på Stortinget. 52 av dem hadde verv de mottok betaling for, og 16 av disse fikk over 50 000 kroner i godtgjørelsene for vervene (Prestegård et al, 2021a). En av de som ikke hadde meldt inn alle interessene sine, var Kristelig folkepartiets tidligere parlamentariske leder Hans Petter Grøvan, som satt i utdanning og forskningskomiteen. Han hadde ikke informert Stortinget om at han satt i norsk-israelsk handelskammer.

Organisasjonen har som mål å knytte norske og israelske handelsinteresser sammen (Prestegård, et al, 2021a). Professor i rettsvitenskap Eivind Smith har uttalt: «Det er en slags selvtilfredshet som gjør at politikerne tenker at politikken skal ha et eget rom å operere i» (Prestegård et al., 2021a). En annen som har uttalt seg kritisk til de manglene i registeret som TV2 avdekket, er jussprofessor Jan Fridthjof Bernt. Bernt regnes som en av Norges fremste eksperter på forvaltningsrett, og mener at manglene i registeret er en klar pliktforsømmelse (Prestegård et al, 2021c). Bernt uttalte dette til TV2:

«De skjønner ikke hvor viktig det er at vi kan gå i et register og se hvilke interesser de har slik at vi vet at dette er mennesker vi kan stole på. Vi vet hva de står for, hvilke interesser de har, og derfor kan vi også eventuelt stemme på dem ved neste Stortingsvalg» (Prestegård, et al., 2021c).

Bernt uttaler at tillit er den viktigste bærebjelken for vårt samfunnssystem og demokrati. Borgerne må ha tillit til representantene. Da må de strekke seg så langt det lar seg gjøre for å gjøre borgerne trygge på at de vet alt om politikerne (Prestegård et al., 2021c)

3. Teori og hypoteser

I denne oppgaven skal jeg som kjent undersøke om det er en sammenheng mellom politikere som har ekstra-parlamentarisk inntjening og det å stemme mer mot partiet sitt. Stemmer representantene som driver med moonlighting mer mot partiet sitt enn de som ikke har ekstra jobber og verv utenom Stortinget?

Når dette er problemstillingen, er det bra å ha en teori som ikke bare ser på hvordan partilederen påvirker voteringer, men også hvordan andre ressurser påvirker hvordan parlamentsmedlemmer stemmer med partiet sitt, eller mot sitt eget parti (Carey, 2007, s.93). For å kunne belyse problemstillingen og resultatene som kommer frem i den statistiske undersøkelsen, har jeg derfor valgt å bruke «Competeting Principal-teorien» (Carey, 2007, s.93) (Mai, 2021, s.2) (Sieber, 2015, s.285). Teorien «conceptualizes MPs [members of parliament] as self-interested agents pursuing their interests within the constraints set by their principals' selection, monitoring and sanctioning capacities» (Sieberer, 2015, s. 285). Teorien setter søkelys på hvorfor noen parlamentsmedlemmer velger å stemme mot sine egne parti (Carey, 2007, s.93) (Mai, 2021, s. 2).

Ifølge Carey er graden av enighet i et parti om hvordan man skal stemme drevet av tre ulike faktorer. Dette er Cohesiveness (samhold), Discipline (disiplin) og Agenda control (agendakontroll) (Carey, 2007, s.93).

Cohesiveness eller samhold oppstår når personer med lignende preferanser kommer sammen i partiene. Dette gjør at partiet stemmer enhetlig på grunn av at man i utgangspunktet har de samme politiske preferansene i ulike saker. Hvis samholdet i partiet er lavt, kan partilederne gi «gi gulrøtter», eller goder, for at det skal bli bedre samhold i partiet. Eksempler på slike goder er å gi forfremmelser, enten i partiet eller i parlamentet.

Partilederne kan også straffe politikerne. De kan for eksempel velge å degradere posisjonen til politikerne (Sieber, 2015, s. 285) (Carey, 2009, s. 93). Det er dette Carey kaller for disiplinen i partiet (Carey, 2007, s.93).

Den siste faktoren er agendakontroll. Agendakontroll innebærer at de som styrer hvilke saker det skal voteres om, gjerne er de samme som bestemmer om et voteringsforslag vil splitte et parti og hvordan en koalisjon kommer til å stemme (Carey, 2007, s.93).

Siden cohesiveness, disiplin og agendakontroll kan avgjøre hvordan parlamentsmedlemmene stemmer i parlamentet (Carey, 2007, s.93), vil det også være svært relevant når parlamentsmedlemmene kan stemme mot sitt eget parti.

Som nevnt er partiene, og spesielt partilederne, veldig viktige aktører når det gjelder å få representantene til å stemme etter partiets standpunkt. De ledende partimedlemmene kan være med på å kontrollere hvor representantene skal ha kontor og hva representantene skal stemme for og mot. Partilederne kan også blande seg inn i hvem som skal bli nominert til å ta gjenvalg for å sitte i nasjonalforsamlingen. De kan også styre utnevnelsen til andre stillinger. De har med andre ord mye makt over karriereutsiktene til den enkelte. Alle parlamentarikerne er dermed underlagt partilederne sine (Carey, 2007, s. 93).

Derimot er det ikke sikkert at partilederne er den eneste innflytelsen på parlamentarikere (Carey, 2007, s. 93). Kjernen i Competing Principal-teorien er at parlamentarikere «kan ha tilleggsoppdragsgivere med konkurrerende krav» (Sieberer, 2015, s. 285). Når det er mer enn en aktør som er med på å påvirke parlamentsmedlemmer, vil eventuell motstrid i kravene som stilles til parlamentarikerne lede til et såkalt «cross-pressure», som trekker politikeren i ulike retninger samtidig (Sieber, 2015, s. 284). Hvis det er andre som påvirke parlamentarikerne - dvs. andre enn partilederne - vil det med andre ord redusere enigheten - eller 'cohesivness' - innad i partiet (Carey, 2007, s.93), og kunne føre til at noen stemmer mot partiet sitt.

Et eksempel på dette kan for eksempel være at parlamentsmedlemmene blir påvirket av valgkretsen sin i en bestemt sak. Hvis de blir påvirket av valgkretsen, vil det kunne føre til at det blir stilt ulike krav - eller forventninger - til dem, og at de derfor stemmer mot eget parti. Lojaliteten til partilederne, og kravene som partilederne setter, kan være i konflikt med det politikeren har lovet velgerne sine. Hvis partilederne gir sterke innføringer i hvordan parlamentsmedlemmene skal stemme i en bestemt sak, kan det altså være i strid med det representantene har uttrykt til velgerne sine. Et parlamentsmedlem kan altså kjenne på et ansvar for å stemme slik partilederen vil, for slik å sikre fortsatt støtte, og at man blir gjenvalgt. Samtidig har de unektelig et ansvar overfor velgerne sine.

Et annet eksempel - som er av størst interesse i denne oppgaven - er hvis politikerne har ekstra jobber, karrierer og formuer utenfor parlamentet. Da vil de kunne bli påvirket av den andre jobben e.l., og det vil kunne føre til at det blir mer sannsynlig at de stemmer mot partiet sitt. En av grunnene til at politikerne som har ekstra-parlamentarisk inntjening oftere stemmer mot sitt eget parti, kan være at de ikke risikerer like mye som de som ikke har andre jobber å falle tilbake på like raskt (Norris 1996, s.442) (Geys and Mause, 2013, s 82.) (Mai, 2021, s.3). Hvis politikerne som har ekstra-parlamentarisk inntjening mister parlamentsplassen sin, har de likevel en jobb å gå til (Mai, 2021, s.3). De risikerer dermed mye mindre enn de politikerne som ikke har en annen jobb enn det å sitte i parlamentet. De som ikke har andre jobber, ser først og fremst på partiet som sin karrieremulighet. Det å stemme mot partiet sitt innebærer derfor en større risiko for disse. Noe som er med på å styrke disse antagelsene er at politikere som har en høyere inntekt utenfor parlamentet føler seg mindre forpliktet til stemmeoppmøte og andre parlamentariske aktiviteter. De er rett og slett ikke like avhengig av partiet sitt som andre. Det gjør at de sannsynligvis vil være mindre mottakelige for partidisiplin og innsats for agendakontroll fra partiet og dets ledere (Norris,1996, s.442) (Geys og Mause, 2013, s.82). Politikerne vil være opptatt av å bruke posisjonen sin i parlamentet til å øke avkastningen på de jobbene de har utenom (Norris, 1996, s. 445). Med andre ord, kan kostnadene ved disiplinære sanksjoner fra partiet - som går på bekostning av den politiske karrieren - bli lavere for moonlightings-politikere. Det vil igjen innebære at de er i større grad enn andre er «fri til å representere sin egen politiske tro eller interesser» (Mai, 2022, s. 344), og stemmer mer imot partiet sitt enn de politikerne som ikke har andre jobber.

På bakgrunn av det som er skrevet ovenfor, er den første hypotesen min:

H1: Politikere med ekstra-parlamentariske verv eller inntjening stemmer oftere mot sitt eget parti på Stortinget.

Min første hypotese antar implisitt at politikere med utenomparlamentarisk jobber og inntekt generelt sett oppfører seg likt når det gjelder sannsynligheten for å stemme mot eget parti. Dette kan være for forenklet, og det kan bli nødvendig å trekke inn andre faktorer. Man kan nemlig tenke seg at terskelen for å stemme mot sitt eget parti også vil variere ut fra representantenes egenskaper. Med andre ord, har hver person sin egen «pris» for å stemme mot partiet sitt, men denne «prisen» kan variere etter individuelle egenskaper. I resten av denne delen vil jeg derfor diskutere tre mulige faktorer som kan påvirke denne «prisen», eller terskelen: kjønn, alder og valgkonkurranse.

Først vil det være interessant å undersøke om det er noen forskjeller mellom kjønnene når det gjelder hvordan politikere som driver med moonlighting stemmer. Er det slik at moonlighting-representanter av et kjønn har en tendens til å stemme mer mot partiet sitt enn moonlighting-representanter av det andre kjønn? Dette spørsmålet har ingen andre sett på før. Mai (2022) har derimot undersøkt om kjønn - generelt sett - har noe å si for om parlamentsmedlemmer stemmer mot sitt eget parti, men dette var altså uten å ta høyde for moonlighting (se selv i Mai, 2022, s.7).

På den ene siden har kvinner ofte blitt hevdet å være mindre risikovillige enn menn (Charness og Gneezy, 2012, s. 57). I min setting, kan dette innebære at kvinner er mer mottakelige for den økonomiske tryggheten ekstra-parlamentariske jobber har å tilby enn menn, og kan kjenne et større behov denne ekstra tryggheten enn menn. På bakgrunn av dette, kan man legge frem en hypotese om at det vil være sterkere sammenheng mellom moonlighting og det å stemme mot partiet sitt om man er kvinne.

På den andre siden, er det også mye som tyder på at kvinner oftere er utsatt for et press om at de må bevise at de er kompetente i jobben sin, og dette gjelder spesielt for mannsdominerte yrker. Man kan si det sånn at kvinner oftere blir tvunget til å overbevise, og dermed må holde en høyere standard enn menn. (Lyness og Heilmann, 2006, s. 778 og 779). Slike forskjeller mellom kjønnene innebærer at kvinner oftere må jobbe hardere for å oppnå forfremmelser, jobber eller autoritetsnivåer (Kramer og Lambert, 2001, s.120, 121, 122, 123) (Lyness og Heilman, 2006, s. 783), og kan også møte på høyere terskler for å oppnå ulike stillinger (Krook, 2010, s. 155, 157, 158, 160, 162). De er også mindre representert i parlamentet (Krook, 2010, s. 155). Dette kan øke den opplevde kostnaden for kvinner ved å miste embete, slik at de kan kreve en høyere «pris» før de risikerer gjengjeldelse fra partiledernes ved å stemme mot sitt eget parti. Dette kan svekke hypotesen jeg nevnte ovenfor.

Kvinner er også mindre representert i det private næringslivet, og sitter sjeldnere i styret (Geys og Mause, 2014, s. 4 og 5). Dette kan tyde på at kvinner sjeldnere tar på seg slike styreverv, og at denne typen ekstra-parlamentarisk arbeid ikke er like vanlig blant kvinner som blant menn. Dette vil kunne påvirke hvordan de stemmer mot partiet sitt. Dette kan tyde på at de stemmer mindre mot partiet sitt ved at de ikke har andre økonomiske interesser som skaper såkalt «cross-pressure».

Et alternativt argument kan derimot være at menn har større karriereambisjoner enn det kvinner har (Gino, Wilmuth og Brooks, 2015, s.12358). Siden partiene og partilederne er viktige i karriereutviklingen til politikerne, kan dette tale for at menn er mer lojale mot partiet sitt, enn det kvinner er. I så fall kan mannlige politikere være mer mottakelige for den politiske disiplinen som partiet pålegger. Hvis dette er tilfellet vil det føre til at det kan være menn – snarere enn kvinner – som viser en svakere sammenheng mellom moonlighting og å stemme mot partiet.

På bakgrunn av dette, er den andre hypotesen min:

H2: Sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og stemmer mot eget parti er sterkere for kvinner enn for menn.

Denne hypotesen antar altså at det er en forskjell i stemmegivning mellom kvinner som driver med moonlighting og menn som driver med det samme. Det er ingen som har undersøkt dette før, så det vil være interessant å se på dette. Dette kan berike litteraturen om stemmeatferden til representanter på bakgrunn av kjønn.

Den neste hypotesen jeg skal se på, handler om hvordan alder er relatert til moonlighting og stemmeatferd. Alder kan tenkes å spille en viktig rolle av flere grunner.

Når personer nærmer seg pensjonsalderen, kan de ha mindre frykt for å miste sin politiske posisjon, sammenlignet med yngre politikere (Wochner, 2022, s.12). Dette vil redusere disiplineringsmakten som partiene besitter, spesielt overfor yngre politikere, som gjerne vil opp og fram når de har et langt arbeidsliv foran seg. Med andre ord, kan yngre politikere kreve mer av utenforstående jobber og inntjening før de vurderer å ta den politiske risikoen ved å stemme mot sitt eget parti. De kan altså tenkes å kreve mer av moonlightings-jobber for å ville stemme mot partiet sitt – «prisen» for å få disse til å stemme mot partiet sitt er kanskje høyere enn for eldre representanter. Dette er bakgrunnen for den neste hypotesen om at det er en sterkere sammenheng mellom moonlighting og å stemme mot partiet for yngre sammenlignet med eldre politikere. Om de yngre representantene først tar på seg slike verv, vil de gjerne ha mer igjen for det, og vil kjenne på en desto større forpliktelse om å stemme etter moonlightings-interessen.

Dessuten argumenterer Wochner (2022) for at det kan være forskjeller mellom ulike aldersgrupper når det gjelder prioritering mellom parlamentet og ekstra-parlamentarisk inntjening (Wochner, 2022, s.12). Det blir blant annet trukket frem at de som er eldre gjerne har vært lengre i parlamentet, og over flere perioder. På grunn av dette, har de fått muligheten til å bygge et større nettverk, som igjen gjør at de har flere muligheter til å ta på seg ekstra-parlamentarisk inntjening. Noe annet som blir trukket fram er at de eldre er mindre redde for å ikke bli innvalgt til parlamentet igjen, siden de er mindre bekymret for karrieren sin (Wochner, 2022, s. 12). Det vil da være grunn til å tro at eldre politikere i større grad tar på seg ekstrajobbene de har utenfor parlamentet, som kan påvirke stemmegivningen deres, men de kan også i større grad velge å stemme for sakene de selv mener er viktige. De har ikke like mye å tape med tanke på politiske karrieremuligheter. Det kan bety at de heller ikke er like opptatt av hva velgerne mener, og hva de synes om ekstrajobbene, og den nærliggende risikoen om at de da vil kunne stemme mer imot partiet sitt og tidligere lovnader.

Et alternativt argument er at unge politikere kan ha et større ønske om å bli populær blant velgerne, og om man oppnår stor popularitet her, trenger man ikke være populær blant partiledelsen eller partimedlemmene fordi disse ser nytten av en godt likt parlamentariker. Sånn sett, kan de yngre tenkes å være mer ivrige etter å stemme mot partiet sitt i sakene som de opplever som viktige for velgerne. Om partiet har et upopulært standpunkt, er det lettere å trosse partiet sitt om man søker folkelig appell. Dette kan tale for at yngre politikere stemmer mer mot sitt eget parti enn eldre politikere uavhengig av deres ekstra-parlamentariske verv eller inntjening. Dette kan føre til en alternativ hypotese om at det er en svakere sammenheng mellom moonlighting og det å stemme mot partiet sitt for yngre sammenlignet med eldre politikere. De har større ambisjoner om å komme opp og fram, og prioriterer kanskje i større grad politisk karriere enn penger. Jeg vil komme tilbake til dette alternative argumentet senere i oppgaven.

Jeg mener de fleste argumentene ovenfor kan tas til inntekt for denne hypotesen:

H3: Sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og stemmer mot sitt eget parti er sterkere for unge enn for eldre politikere.

Det er ikke mange undersøkelser som tar for seg dette, selv om det finnes undersøkelser som ser på hvor mange parlamentariske verv eldre og yngre politikere har (Geys og Mause, 2016, s. 887-888) (Becker et al, 2009, s. 388 og 392) (Mai, 2021, s. 7) (Hurka et al, 2018b, s. 661).

Det finnes også undersøkelser som ser på hvordan den parlamentariske innsatsen til politikerne er (Becker et al, 2009, s.381) (Mai, 2021, s. 1) (Arnold et al, 2014, s. 147). Derfor vil det være verdifullt å studere denne hypotesen for å få mer kunnskap om forskjeller mellom yngre og eldre politikere som har ekstra-parlamentarisk inntjening og som stemmer mot partiet sitt.

Det neste jeg skal studere er hvordan et usikkert sete i parlamentet kan spille en rolle for sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og stemmer mot eget parti.

Parlamentsmedlemmene veier opp hvor mange fordeler de får fra ekstrajobben utenfor parlamentet med hvor stor risiko det er for å ikke bli valgt inn igjen til parlamentet (Becker, et al, s.380). Politikere er gjerne nyttemaksimerende, og vil ofte velge å fordele tiden sin slik at de får mest mulig nytte av både politikken og den ekstra jobben sin. Hvis konkurransen for å komme inn i parlamentet er lav, vil representantene øke sin arbeidsmengde utenfor parlamentet. Hvis det derimot er større konkurranse, vil det politiske arbeidet kunne ha større betydning. Politikerne som driver med ekstra-parlamentarisk arbeid utenom parlamentet vil da omdisponere tiden sin slik at de bruker mer tid på det politiske arbeidet (Becker et al, s. 380). Dette argumentet kan tale for at sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og å stemme mot partiet sitt er svakere for politikere med usikkert sete. Personer med usikker plass kan hevdes å være mer avhengig av partistøtte ved neste valg, og kan dermed føle at de risikerer mer ved å stemme mot partiet sitt på bakgrunn av andre interesser. Derfor kan partidisciplin være kraftigere for disse. Dette kan medføre til at de krever høyere kompensasjon fra eksterne jobber før de risikerer partiledernes gjengjeldelse ved å stemme mot sitt eget parti. Effekten av verv og inntekter utenfor Stortinget vil da være svakere for politikere som har en usikker plass i Stortinget sammenlignet med de som har sikker plass (siden sistnevnte kan stemme mot partiet sitt uten å være bekymret for plassen sin uavhengig av stemmeatferd).

Et annet argument er at det ikke alltid er så lett for politikere å gå tilbake til jobber de hadde før de ble valgt inn til å sitte i parlamentet (Mai, 2021, s.3). Dette kan gjøre at politikere med usikkert sete kvier seg for å stemme mot partiet sitt i frykt for å ikke bli gjenvalgt. Som sagt, kan partidisciplin derfor være kraftigere for dem, slik at de trenger høyere godtgjørelse fra eksterne jobber før de risikerer å få partilederne mot seg ved å stemme mot sitt eget parti.

Partimedlemmer som har dårlige utsikter for å komme inn på parlamentet ved neste valg (dvs. svært usikkert sete i parlamentet), kan likevel ende opp med å bli nokså ukritiske til hvilke ekstra-parlamentariske jobber de tar på seg, hvordan dette tar seg ut, eller hvordan disse påvirker dem. Man kan bli mer likegyldig til partiledelsens forventninger, og kan ta mer risiko ved å stemme mot partiet sitt enn andre medlemmer (som kan øke synlighet hos velgerne).

På bakgrunn av diskusjonen ovenfor, mener jeg denne hypotesen er mest nærliggende:

H4: Forholdet mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og å stemme mot sitt eget parti er sterkere for politikere med usikkert sete i Stortinget.

Denne hypotesen dreier seg om hvordan parlamentarikers posisjon i partiet (om de har en sikker stortingsplass eller ikke) er med på å påvirke hvordan de stemmer i Stortinget i lys av deres ekstra-parlamentariske verv og inntjening. Det er ingen som har undersøkt denne eventuelle sammenhengen tidligere. Becker et al. (2009) har derimot undersøkt hvordan det å ha en sikker/usikker parlamentsplass påvirker om man tar på seg ekstra arbeid utenfor parlamentet (Becker et al, 2009, s.382). Det de imidlertid ikke undersøker her er hvordan dette slår ut på stemmeatferden til politikerne (Becker et al, 2009, s. 380-382).

4. Metode

I dette kapittelet skal jeg gjøre rede for hvilken metode jeg har brukt i undersøkelsen for å svare på problemstillingen min. Først forklarer jeg hvorfor jeg har valgt å ta i bruk kvantitativ metode, hvor jeg skal ta for meg styrker og svakheter ved kvalitativ metode og kvantitativ metode. Deretter kommer informasjon om hvordan jeg har samlet inn dataene mine, og hvorfor jeg har valgt akkurat dette utvalget. Så redegjør jeg for forberedelsene mine til analysen og hva som er den avhengige variabelen, samt hva som er de uavhengige variablene. Videre tar jeg for meg kvaliteten på utvalget, validitet og reliabilitet og utfordringer med metoden min.

6.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

I dette avsnittet skal jeg se på fordeler og ulemper med både kvantitativ og kvalitativ metode. Deretter skal jeg drøfte fordeler og ulemper med begge metodene.

6.1.1 Kvantitativ metode

I kvantitativ metode fokuserer man på statistikk, spørreundersøkelser og innholdsanalyser (Mahoney og Goertz, 2006, s. 230). Man vet ikke utfallet av undersøkelsene før man har behandlet dataene (Mahoney og Goertz, 2006, s. 229). Man kan for eksempel undersøke hvordan innbyggernes holdning til skatter og avgifter er (John, 2010, s. 269). Kvantitativ metode blir også kalt reduksjonistisk. Dette er fordi man i kvantitativ metode deler opp det man studerer i variabler eller komponenter (Bukve, 2016, s.81). Bukve trekker blant annet fram at strategien for dataproduksjon vil «(...) gå ut på å skaffe data for å analysere samvariasjon og å kunne dra slutninger om årsaksrelasjonar mellom variablane» (Bukve, 2016, s.81-82). I kvantitative undersøkelser har man mange respondenter, og derfor blir det mulig å trekke slutninger ut fra de variablene som man studerer. Ved bruk av kvantitativ metode kan man med stor sikkerhet trekke slutninger om den empiriske verdenen. En ulempe som er spesielt fremhevet av forskere innenfor den kvalitative tradisjonen, er at man ikke i tilstrekkelig grad bryr seg om konteksten rundt det man studerer. Dette gjelder både for den politiske og sosiale konteksten. Når man har gjentatte observasjoner av det som man studerer

(kvantitativ metode), kan det det innebære at man ikke klarer å fange opp hele kompleksiteten av det man studerer. Ved å generalisere på bakgrunn av tall, kan man med andre ord gå glipp av visse nyanser (Vromen, 2010, s. 259).

I kvantitativ metode er det mange potensielle fallgruver. Dette gjelder både når man samler inn og behandler data. En utfordring knytter seg til hvordan man skal samle inn og kode dataene. Man kan dessuten risikere at dataene man henter inn til undersøkelsen blir ødelagt og/eller forsvinner. Det er mye konsentrasjonsarbeid, og det kan lett bli feil i datasettet om man er litt uoppmerksom. Dette gjelder både når man skal samle inn og bruke data. Det kan altså skje feil når man skal legge inn dataene i programmet, noe som fører til at hele undersøkelsen blir feil. Det er fort gjort å arbeide med feil datasett. Forskere innenfor kvantitativ metode bruker mye tid på å kontrollere at variablene stemmer overens, og de sjekker og kontrollerer dataene sine nøye (John, 2010, s.270). Dette vil være en ulempe ved å ta i bruk kvantitativ forskning. Det kan også forekomme feil i undersøkelser som er sendt inn til anerkjente tidsskrift, og som har havnet i tidsskriftet før man har blitt kjent med feilene (John, 2010, s.270). Noe som derimot er en fordel med kvantitativ metode, er at måten man analyserer dataene på er robuste, og de vil ikke bli dramatisk endret hvis populasjonen eller utvalget blir endret (Mahoney og Goertz, 2006, s.238).

En fare ved kvantitativ metode er at man for tidlig stiller en diagnostikk på det man skal undersøke. Et viktig aspekt ved kvantitativ forskning er at teoriene og hypotesene man bruker må være veldig presist formulert. Det er viktig å ha på plass de teoretiske definisjonene før man begynner på empirien (Haverland og Yanow, 2012, s, 404). En annen fordel ved å bruke kvantitativ metode er at forskningen har et universelt språk, som gjør det enkelt for forskerne å følge med på hva som blir gjort i en undersøkelse (Rathbun, 2009, s. 3).

6.1.2 Kvalitativ metode

For forskere innenfor kvalitativ metode er målet å forklare det som har skjedd på individnivå. Målet er gjerne å forklare hva som er årsakene til utfallet for hvert enkelt tilfelle (Mahoney og Goertz, 2006, s.228).

Forskerne innenfor kvalitativ metode legger vekt på at man ikke kan forklare hvordan mennesker sin sosiale og politiske atferd er uten at man også forstår, og tar hensyn til konteksten rundt. Forskere innenfor denne tradisjonen ønsker å se hele bildet av det man studerer. Derfor gjennomfører forskerne gjerne dybdeintervjuer. I kvalitative undersøkelser har man ikke nødvendigvis som mål å generalisere ut fra funnene man finner. Slike undersøkelser er iallfall dårligere egnet til generalisering enn kvantitative undersøkelser. Derfor legges det heller vekt på hva som er særegent for de gruppene man studerer (Vromen, 2010, s. 259).

Kvalitative undersøkelser søker etter tekstbaserte og detaljerte svar. Det er ofte historiske hendelser som er i fokus under slike undersøkelser, og personlige refleksjoner fra de som deltar i undersøkelsen står sentralt. Det blir ofte fokusert på selve analysen i stedet for eventuell overføringsverdi basert på generalisering (Vromen, 2010, s.249). En ulempe med kvalitativ metode er at generaliseringer av data er mer skjøre enn i undersøkelser hvor det er mange respondenter, som det er kvantitative undersøkelser (Vromen, 2010, s. 255). I kvalitativ metode studerer man altså noen få analyseobjekter, for å kunne gå i dybden på det man studerer (Vromen, 2010, s.255).

En styrke ved bruk av kvalitativ metode er at man kan studere sammensatte sosiale mekanismer og prosesser (Bukve, 2016, s.84). Man ser på det man studerer som en del av en helhet (Bukve, 2016, s.95). Noe som vil kunne regnes som en svakhet med kvalitativ metode er at det kan oppstå problemer hvis utfallet av det man har studert ikke passer til teorien man har tenkt å bruke. Da kan det oppstå utfordringer knyttet til det å etablere en ny og dekkende teori om det man har undersøkt (Bukve, 2016, s. 96). Derfor må man være klar på hvilket fenomen man skal studere, siden det er lett å bli litt rådvill når man samler inn denne typen data. Hvis man flytter fokuset underveis, som er fort gjort under slike studier, vil det være fare for at man ikke har stilt de riktige spørsmålene som man trenger å stille for det nye fokuset (Bukve, 2016, s. 124).

6.1.3 Oppsummering av styrker og svakheter ved de ulike metodene

Det er både styrker og svakheter ved begge metodene. Flere kvalitative forskere har trukket fram er at man ikke kan forklare hvordan menneskers sosiale og politiske atferd er uten å se

hele bildet, og å forklare konteksten rundt det man studerer (Vromen, 2010, s. 259). Dette gjør man i kvalitativ forskning, og selv om man til en viss grad kan ta med konteksten til det man studerer i kvantitativ forskning etter at man har gjennomført undersøkelsen, blir det ikke like nyansert. Dette kan være en svakhet ved å ta i bruk kvantitativ forskning (John, 2010, s. 269).

En positiv side ved kvantitativ forskning er at man kan dele opp det man studere til deler eller komponenter (Bukve, 2016, s.81-82). I tillegg til at jeg skal se undersøke om de som driver med moonlighting stemmer mer mot partiet sitt enn andre, skal jeg også undersøke om det er forskjeller på menn og kvinner som driver med moonlighting. Jeg skal også undersøke hvilken betydning faktoren sikkert/usikkert sete i Stortinget har i denne sammenhengen. Jeg skal dessuten undersøke forskjell mellom yngre og eldre representanter. Som man ser ut fra dette, vil det kunne være en fordel at man kan dele opp og se på ulike deler av datasettet mitt.

En annen fordel med å bruke kvantitativ metode er at man har mange respondenter med i undersøkelsene, og det gjør det mulig å trekke sikre slutninger om det man undersøker (Vromen, 2010, s. 259). I kvalitative undersøkelser er målet som kjent ikke å finne overføringsverdi. Man ønsker heller å finne detaljerte og tekstbaserte svar (Vromen, 2010, s.259). I min undersøkelse skal jeg studere voteringer under en bestemt periode på Stortinget, og selv om målet ikke nødvendigvis er å generalisere til parlament i andre land, vil det iallfall være nyttig å kunne generalisere til andre perioder på Stortinget. På grunn av dette, er det viktig at funnene mine også kan generaliseres til en viss grad. Undersøkelsen kan også ha en viss interesse for utenlandske forskere som studerer sine egne parlament.

I kvalitative data sentrerer man seg om å studere noen få analyseobjekter. Dette gjør at man kan gå i dybden på det man studerer (Vromen, 2010, s. 255). Det vil med andre ord si at man ikke i like stor grad går i dybden på kontekst o.l. i kvantitativ metode. Det vil likevel ikke være en ulempe for min studie Jeg ønsker å studere forholdet mellom moonlightning og politikere som stemmer mot partiet sitt. Da vil det ikke være nødvendig på å gå i dybden på hvorfor det er sånn, når jeg ønsker å se på om det er en sammenheng mellom variablene mine. Hvorfor det er sånn, kan eventuelt studeres av andre i ettertid.

En av de negative sidene ved å ta i bruk kvantitativ metode er at det kan være mange fallgruver. På grunn av dette kan det også forekomme feil (John, 2010, s. 270). Dette er noe som det er viktig å være klar over, slik at man kan unngå at det skjer feil. Selv om det er en

mulighet for at det kan skje slike feil, er dette ikke en sterk nok grunn til å la være å bruke kvantitativ metode. En annen fordel med å bruke kvantitativ metode er at dataene man sitter igjen med er robuste, gitt at det ikke skje noen feil. Dette vil være en fordel for meg når jeg skal føre inn mye data (Mahoney og Goertz, 2006, s.238). Når problemstillingen er som den er, er det viktig at tallene er robuste, slik at jeg får valide og representative resultater med i undersøkelsen. En kvalitativ studie ville ikke vært egnet til å svare på problemstillingen.

En annen fordel er at det er kvantitativ forskning har et universelt språk (Rathbun, s. 3), som gir større nytteverdi utenlands.

For å kunne problemstillingen min, og hypotesene mine, vil det være mest hensiktsmessig å bruke kvantitativ metode. For forskere innenfor kvalitativ forskning er målet å forklare det som skjer på individnivå (Mahoney og Goertz, 2006, s.228). I min forskning ønsker jeg derimot å si noe om en hel gruppe. Jeg ønsker ikke å forklare det som skjer på individnivå. Når jeg ønsker å måle og å studere alle representantene som enten sitter på Stortinget eller er vara må det bli snakk om gjentatte målinger av et politisk fenomen.

Det å undersøke hvordan politikere som har ekstra-parlamentariske interesser stemmer, er et politisk fenomen, som ikke egner seg for kvalitativ metode. I kvalitativ metode er målet med undersøkelser og forskning å forklare årsakene til hvert enkelt tilfelle. Man ser på årsakene og hva som har forårsaket disse årsakene (Mahoney og Goertz, 2006, s.228-230). Dette vil være positivt hvis man skal se på årsakene til at et fenomen er som det er. Min oppgave skal ikke forklare hvorfor det er slike sammenhenger.

6.2 Datainnsamling

Datainnsamlingen har blitt gjort ved at jeg har gått gjennom alle voteringene som er gjort i Stortinget i en fireårsperiode, i årene 2017-2021. Grunnen til at utvalget er begrenset til fire år har med tidsbruken å gjøre. Det tar svært lang tid å samle inn slike data, og derfor har det vært helt nødvendig å begrense utvalget. Når man har begrenset med tid, er det også hensiktsmessig å undersøke den siste stortingsperioden siden dette vil gi best innsikten i situasjonen slik den er per i dag. Jeg har gått gjennom alle voteringene som har vært disse fire årene, og har sett på om det er noen representanter som stemmer mot partiet sitt. Representantene som har stemt mot eget parti, er blitt notert ned (sammen med partiet de

representerer). Disse notatene har blitt samlet inn i et dokument sammen med lenke til hver av sakene. På den måten blir det enklere for meg å gå gjennom sakene ved en senere anledning hvis det skulle være av interesse.

Dataene har deretter blitt lagt inn i et skjema som inneholder informasjon om flere karakteristikk av alle politikerne i stortingsperioden 2017-2021. Jeg har tilgang til personlig informasjon som f.eks. fornavn, etternavn, kjønn, alder, fødselsår og hjemby. På den måten kjenner jeg også til de politiske og valgmessige kjennetegnene hos politikerne.

Dette inkluderer blant annet parti, hvilket distrikt og landsdel representantene er fra, hvor mange år de har sittet på Stortinget, om de er direkte valgt inn, om de er første vara eller annen vararepresentant, hvilket nummer de hadde på kandidatlisten, hvilket år de først kom inn på Stortinget, om de var de siste som kom inn på Stortinget fra sitt fylke, og hvor langt man var fra å få en sikker plass i stortingsperioden. Datasett inneholder også informasjon om politiske lederstillinger, som f.eks. om politikere sitter i regjering, hvor mange ganger de har vært utnevnt til å sitte i regjering.

Til slutt har jeg samlet inn informasjon om de to nøkkelementene i denne forskningen. Jeg har kartlagt om de driver med moonlighting (med eller uten finansiell kompensasjon). Dette er informasjon som ligger ute på Stortingets nettsider. Her ligger alle de reviderte utgavene av representantenes interesser (men det er usikkert om alle interesser er lagt inn). I tillegg har jeg samlet inn data om hvorvidt representantene stemmer mot partiet sitt, og hvor mange ganger de stemmer mot partiet sitt. På bakgrunn av problemstillingen, er det selvsagt samlet inn slik informasjon om både representanter som driver med moonlighting og representanter som ikke driver med dette. Disse dataene har videre blitt analysert i Stata, der jeg skal undersøke om de som driver med moonlighting stemmer mer imot partiet sitt enn andre representanter.

6.3 Forberedelser til analysen

6.3.1 Operasjonalisering av avhengige og uavhengige variabler

I denne delen av oppgaven skal jeg gjøre rede for hva som er den avhengige og uavhengige variabelen. Jeg skal også gå inn på regresjonsmodellen, og de ulike målene som blir brukt for å analysere dataene i Stata.

Kellstedt og Whitten definerer avhengig variabel som «a variable for which at least some of the variation is theorized to be caused by one or more independent variabeles» (Kellstedt og Whitten, 2018, s.21). Den avhengige variabelen som blir påvirket av de andre variablene i denne analysen er *å stemme mot partiet sitt*. Det er operasjonalisert på to måter i studien. Først definerer jeg en såkalt dummy variabel som 1 når en politiker stemte mot sitt eget parti i perioden 2017-2021, og de som ikke stemmer mot blir 0. Denne dummy-variabelen er en enkel variabel, som i dette tilfellet altså bare fanger opp om politikere stemmer mot partiet sitt, eller ikke stemmer mot partiet sitt.

Dataene er som kjent innhentet på bakgrunn av gjennomgangen av alle voteringene i Stortinget for stortingsperioden 2017-2021. Jeg har telt opp alle gangene de enkelte representantene har stemt mot partiet sitt, og ført det inn i Stata. Hver gang de stemmer mot partiet sitt, blir dette registrert som et nytt tilfelle av stemming mot eget parti. Grunnen til at jeg har valgt å kode dette som 1 er for å få et klart skille mellom de som stemmer mot partiet sitt og de som ikke stemmer mot partiet sitt. Det er også for at Stata skal klare å skille dem. Hvis jeg hadde skrevet ja eller nei, ville ikke dette blitt registrert inn i programmet. Derfor velger jeg å gjøre det på denne måten

Tabell 1 viser at 35% av politikere stemmer mot partiet sitt minst en gang ila. denne perioden. Derfor legger jeg også til en annen operasjonalisering, som teller antall ganger en politiker stemmer mot partiet sitt i samme periode. Tabell 1 viser at denne variabelen går fra 0 – når det ikke har blitt stemt mot partiet – til 57. Denne operasjonalisering fanger derfor opp hvor mange ganger politikere har stemt mot partiet sitt.

Tidligere forskning hevder at det er liten tradisjon for å stemme mot partiet sitt i Norge, utenom i religiøse saker, samvittighetsspørsmål og når sterke lokale interesser gjør seg gjeldende (Heidar og Knutsen, 2018, s.72) (Rommetvedt, 2017, s. 137). Sånn sett er funnene i Tabell 1 svært interessante. Hvis det virkelig er slik at stortingsrepresentantene vanligvis ikke stemmer mot partiet sitt, ville det ikke vært like mange som hadde stemt mot partiet sitt som min undersøkelse avdekker. Dette kan tyde på at det er flere som stemmer mot partiet sitt enn det forskere har regnet med.

Det kan også tenkes at utbredelsen av votering mot partiet sitt kan ha endret seg med tiden. Dette er vanskelig å slå fast når min undersøkelse kun tar for seg en stortingsperiode. Hvis jeg

hadde undersøkt flere perioder, ville det vært lettere å vurdere om det har skjedd en endring her.

Den representanten som har stemt mot partiet sitt flest ganger har gjort dette 57 ganger ilt fireårsperioden. Jeg har som kjent registrert alle som stemmer mot partiet sitt, og hver gang de stemmer mot partiet sitt, blir det regnet som et nytt tilfelle. Dette har jeg gjort for å se hvor mange ganger enkeltrepresentanter stemmer mot partiet sitt. En fare ved å utføre undersøkelsen på denne måten er at det kan bli et for høyt tall sammenlignet med hvor mange parlamentarikere som faktisk stemmer mot partiet sitt. Når jeg gjør det på denne måten, vil det si at hver gang samme person stemmer mot partiet sitt, blir dette rapportert som et tilfelle. Dette kan føre til at det blir en overrapportering av variabler som vil kunne bidra til at undersøkelsen kan gi inntrykk av at flere representanter stemmer mot partiet sitt enn hva som er tilfellet. Da blir sammenhengen mellom moonlighting og votering mot eget parti bli større enn om en representant bare hadde telt en gang. Samtidig kan dette være gunstig med tanke på at det avdekker enkeltrepresentanter sitt omfang av votering mot eget parti.

En annen måte jeg kunne gjort dette på, er altså å bare rapportere personer som stemte mot partiet sitt *en* gang, og ikke registrert mer enn en gang hvis samme person stemte mot partiet sitt flere ganger. Hvis jeg hadde gjort det på denne måten, kunne resultatet derimot blitt underrapportert med tanke på hvor ofte det blir stemt mot eget parti. Selv ved stort omfang av votering mot eget parti, som iallfall 57 ganger må sies å være, ville dette ikke blitt registrert.

Måten jeg har gjort undersøkelsen på fanger altså opp hvor mange ganger hver representant stemmer mot partiet sitt, og hvem disse representantene er. Personen som har stemt 57 ganger mot partiet sitt har tidligere vært nestleder, før personen måtte gå av. Personen har ofte blitt regnet som en tydelig stemme for venstresiden i partiet sitt. Dette kan være med på å forklare hvorfor personen stemmer så mange ganger mot partiet som vedkommende gjør. Metoden tydeliggjør at enkelte representanter stemmer mye mot partiet sitt. Selv om min måte å gjøre dette på vil kunne føre til at det blir en overrapportering av resultatene, er det likevel viktig å være klar på at funnene viser tendensene, og at det også får fram hvem som stemmer mot partiet sitt, og hvor mange ganger.

Tabell 1: Oppsummerende statistikk avhengige variabler

	Gjennomsnitt	St.avvik	Min	Max
Stemme imot partiet (Dummy)	0.351	0.478	0	1
Stemme imot partiet (Frekvens)	2.928	6.796	0	57

N=626

Uavhengig variabel blir definert som «a variabel that is theorized to cause variation in dependent variabel (Kellstedt og Whitten, 2018, s.21). De viktigste uavhengige variablene i mitt utvalg er moonlighting (enten med eller uten finansiell kompensasjon). Det er operasjonalisert ved bruk av en dummy-variabel lik 1 når en politiker har minst et ekstra-parlamentarisk verv i perioden 2017-2021, og 0 ellers.

Tabell 2 viser at nesten 40 prosent av stortingspolitikere i perioden 2017-2021 hadde *minst* et ekstra-parlamentarisk verv.

På samme måte definerer jeg også en dummy-variabel som 1 hvis minst et av disse ekstra-parlamentariske vervene har finansiell kompensasjon, og hvis vervene ikke har finansiell kompensasjon, får de verdien 0. Tabell 2 viser at de fleste innmeldte ekstra-parlamentariske verv er lønnet. 37.7 prosent av stortingspolitikere hadde minst et lønnet verv, mens 15.5 prosent har minst et ulønnet verv. Disse tallene er relativt lave sammenlignet med tilsvarende tall i andre land, som dokumentert i Geys og Mause (2013). Dette kan ha sammenheng med det institusjonelle rammeverket i Norge. Som nevnt i mitt kontekstkapittel, er det ingen formelle bøter for ikke å rapportere om disse vervene, noe som kan friste enkelte politikere til å la være å melde inn moonlightingen – eller kun melde fra om de føler et verv er relevant å melde inn med tanke på uheldige bindinger (f.eks. med finansiell kompensasjon). Sånn sett kan det tenkes at de reelle tallene er høyere, og kanskje vesentlig høyere.

Tabell 2: Oppsummerende statistikk uavhengige variabler - del I

	Gjennomsnitt	St.avvik	Min	Max
Moonlighting	0.399	0.490	0	1
financialrelatedposition	0.377	0.485	0	1
nonfinancialrelatedposition	0.155	0.362	0	1

N=626

Tabell 3: kjønn, alder og fast representant/vara

Den neste tabellen, tabell 3, ser på de tre siste uavhengige variablene. Disse variablene er kjønn, alder og vara-representant.

Den første variabelen - kvinner - viser at 48 prosent av alle representantene på Stortinget var kvinner under 2017-2021-perioden. Dette resultatet viser at det er en liten overvekt av menn som enten er faste stortingsrepresentanter eller er vararepresentanter.

Den neste variabelen er alder. Her er gjennomsnittet på 42.9 år, som vil si at gjennomsnittsalderen på stortingsrepresentanter er cirka 43 år. Den yngste representanten er 18 år, og den eldste er 85 år.

Den siste variabelen er hvorvidt det er snakk om vararepresentanter (deputys). Denne variabelen har et gjennomsnitt på 0.581, som vil innebære at nesten 60 prosent av potensielle stortingsrepresentanter består av vararepresentanter. Det kan skilles mellom faste representanter, førstevara og andre vararepresentanter.

Min og maks for vara (deputy) er 1 og 0. Jeg har skrevet inn 1 for de som er vararepresentanter, og 0 for de som ikke er vararepresentanter.

Tabell 3: Oppsummerende statistikk uavhengige variabler - del II

	Gjennomsnitt	St.avvik	Min	Max
Kjønn (kvinne)	0.482	0.500	0	1
Alder	42.974	12.797	18	85
Deputy	0.581	0.494	0	1

N=626

6.3.2 Regresjonsmodellen¹

---

¹ I denne delen av oppgaven har jeg fått hjelp av min biveileder Benny Geys. Han har hjulpet meg med både det andre avsnittet, men også likningene for hypotese 1 og hypotese 2-4.

En regresjonsanalyse er et verktøy som man bruker for å undersøke sammenhengen mellom to forskjellige variabler, samtidig som man også kontrollerer for andre variabler som kan tenkes å virke inn på resultatet (Wheelan, 2013, s. 11).

I min analyse, som er utført i Stata, tar jeg både i bruk multivariat regresjonsanalyse og logistisk regresjonsanalyse. Multivariate regresjonsanalyser vil være hensiktsmessig i min analyse fordi man da undersøker hvordan den avhengige variabelen blir forårsaket av mer enn en annen variabel (Kellstedt og Whitten, 2018, s.57). Siden det er flere variabler som kan være med på å påvirke hvorfor politikerne stemmer mot partiet sitt, vil det være viktig å kontrollere for andre variabler, og se på om det er andre variabler som kan være med på å påvirke hvordan de stemmer. Dvs. ikke bare ekstra-parlamentarisk verv, men også kjønn, alder, vara o.l.

Logistisk regresjonsanalyse vil være hensiktsmessig i min analyse fordi det å stemme mot partiet sitt er enten eller: enten 0 (man gjør det ikke) eller 1 (man gjør det). Når man har dummy-variabler som avhengige variabler er en standard lineær OLS- regresjoner upassende (Wheelan, 2013, s. 190-192). Da vil det heller passe bedre å bruke logistisk regresjonsanalyse (Wheelan, 2013, s. 190-191). En logistisk regresjon er basert på en «logit transformasjon av en y variabel med verdiene y og 0» (Ringdal, 2018, s. 523), Midtbø definerer Ordinary Least Squares som en regresjonsanalyse der man ved hjelp av minste kvadratsums metode plasserer regresjonslinjen (Midtbø, 2007, s. 78). Når jeg ser på hvor ofte politikere stemmer mot partiet sitt, er både OLS og logistisk regresjonsanalyse upassende. I så fall stoler jeg på såkalte negative binomial count-regresjonsmodeller. Dette er en statistisk modell som passer hvis man bruker count data eller telldata (Hilbe, 2012, s. 1). Disse tar hensyn til den spesifikke karakteren til count data (dvs. det faktum at du kan stemme mot partiet flere ganger), samt det faktum at de fleste politikere i datasettet mitt aldri stemmer mot partiet sitt (dvs. veldig mange utfall i datasettet er null) (Hilbe, 2012, s. 1-3 og 30 og s. 41). Dette kalles for «overdispersion» og kan tas hensyn til ved bruk av negative binomial count-regresjonsmodeller (Hilbe, 2012, s. 41 og s.141-142 og s.1-3, s. 11).

Ved å bruke subscript i for politikere, kan regresjonsmodellen skrives slik. For hypotese 1:

$$\text{Stemme}_i = \alpha + \beta_1 \text{Moonlight}_i + \gamma \text{Kontroll}_i + \varepsilon_i$$

For hypoteser 2 til 4:

$$\text{Stemme}_i = \alpha + \beta_1 \text{Moonlight}_i + \beta_2 \text{Moonlight}_i * \text{Kjønn}_i + \gamma \text{Kontroll}_i + \varepsilon_i$$

$$\text{Stemme}_i = \alpha + \beta_1 \text{Moonlight}_i + \beta_2 \text{Moonlight}_i * \text{Alder}_i + \gamma \text{Kontroll}_i + \varepsilon_i$$

$$\text{Stemme}_i = \alpha + \beta_1 \text{Moonlight}_i + \beta_2 \text{Moonlight}_i * \text{Deputy}_i + \gamma \text{Kontroll}_i + \varepsilon_i$$

Som sagt, er den avhengige variabelen i denne analysen (Stemme_i) er å stemme mot partiet sitt (dvs. om politikere gjør det eller ikke, og hvor mange ganger de har gjort det). De sentrale uavhengige variablene for hypotese 1 er Moonlight_i (hvor jeg skiller mellom verv med eller uten finansiell kompensasjon).

De sentrale uavhengige variablene for hypoteser 2 til 4 er Moonlight_i interagert med tre karakteristikk til politikere (kjønn, alder, og usikkert sete i parlamentet). Denne regresjonsmodellen inkluderer også en rekke kontrollvariabler.

Det første målet som er av betydning, er koeffisienter (β_1 og β_2). Wheelan (2013) bruker et eksempel for å vise hva koeffisient betyr. Han skriver at regresjonskoeffisienten angir at «en økning på en enhet i den uavhengige variabel er assosiert med en økning på [β_1] enheter i den avhengige variabelen» (Wheelan, 2013, s. 193). Dette vil bety at hvis den uavhengige variabelen øker med en bestemt verdi, fører dette til at den avhengige variabelen også øker med en bestemt verdi, ganget med regresjonskoeffisienten (Wheelan, 2013, s. 193). Positivt eller negativt fortegn på den uavhengige koeffisienten sier hvilken retning det er på sammenhengen mellom den avhengige og den uavhengige variabelen (Wheelan, 2013, s.193). Det er også viktig å merke seg at regresjonskoeffisienten til interaksjonseffekten (β_2) indikerer om - og hvordan - effekten av moonlighting er forskjellig på tvers av de sosiale gruppene som analyseres (f.eks. menn versus kvinner, eller unge versus gamle politikere).

P-verdi på regresjonskoeffisienten forteller oss hvor sannsynlig det er at det er sammenheng mellom to variabler (Kellstedt og Whitten, 2018, s. 164). Kellstedt og Whitten trekker fram at det vanlige i statistiske undersøkelser er at hvis man har et større utvalg, kan vi bli mer sikre på at en sammenheng også vil eksistere i populasjonen utenfor utvalget. Hvis p-verdien er lav øker det vår sannsynlighet for at det er en sammenheng mellom de to variablene det gjelder. Da sier vi at sammenhengen er statistisk signifikant.

Det er vanlig å ha en grense på når p-verdien er statistisk signifikant. Kellstedt og Whitten trekker frem at de fleste samfunnsvitere bruker 0.05. Da sier man at hvis p-verdien er under 0.05, vil en sammenheng mellom variabler være statistisk signifikant (Kellstedt og Whitten, 2018, s. 165). Derfor har jeg også valgt å ta i bruk målet på p-verdi på 0.05, siden dette er det målet som er mest brukt for å undersøke om sammenhengen mellom variabler er statistisk signifikant.

Min undersøkelse er en tverrsnittsundersøkelse. En tverrsnittsundersøkelse er når man samler inn data fra mange enheter (i mitt tilfelle: politikere) på samme tidspunkt (i mitt tilfelle: stortingsperioden 2017-2021) (Bukve, 2016, s. 118). Bukve trekker fram at det er en fordel å bruke tverrsnittsundersøkelse når man skal se på variasjon *mellom* forskjellige enheter eller grupper av enheter (Bukve, 2016, s. 118). Et tverrsnittsdesign «blir også ofte brukt til å studere korleis ulike variabler samvarierer» (Bukve, 2016, s. 118).

En ulempe med å bruke denne formen for undersøkelser er at man kun får de årstallene man har valgt å bruke, og det kan være at den analyserte periode er forskjellig fra alle andre perioder av forskjellige grunner (Bukve, 2016, s. 118). Dette kan da føre til unøyaktige eller ikke-generaliserbare slutninger. Dette kan være en utfordring med måten jeg har valgt å gjøre metoden min på. Det er imidlertid lite sannsynlig at dette skal være noe problem i min undersøkelse. Det er ingenting som tyder på dette.

6.4 Kvaliteten på utvalget

I denne delen skal jeg se på hvordan kvaliteten på utvalget er. Et viktig aspekt når man skal se på utvalget, er at man ikke kan vurdere hvordan kvaliteten på utvalget er kun ut fra dataen man har. Hvis ikke resultatene er forankret i en teori som samsvarer med dataene, vil undersøkelsen ikke være troverdig (Midtbø, 2007, s.27). Derfor er det viktig at jeg ikke bare setter fokus på dataen, men også at teorien skal passe sammen med dataen.

Kellstedt og Whitten trekker frem at for at datainnsamlingen og undersøkelsen skal være gyldig, må undersøkelsen måle det som den er ment til å måle (Kellstedt og Whitten, 2018,

s.114). Når jeg skal undersøke om – og i hvilken grad - politikere som driver med moonlighting stemmer imot partiet sitt, er det derfor viktig å samle inn data over alle voteringene som er gjort, men også å samle inn data over hvilke interesser representantene har.

Et problem som kan oppstå er det som på engelsk kalles *measurement bias* og på norsk måleskjevhet. Dette kan oppstå når en variabel enten blir systematisk overrapportert eller underrapportert (Kellstedt og Whitten, 2018, s.113). Hvis det blir måleskjevheter, blir ikke resultatene valide og resultatene kan ikke brukes til å trekke slutninger om Stortinget. Derfor er det viktig at jeg har samlet inn alle voteringene for å være sikker på at jeg får de riktige verdiene når det gjelder hvem som stemmer med og mot partiet sitt. Som tidligere nevnt i den institusjonelle konteksten får ikke politikere noen straff for å ikke føre inn de ekstra parlamentariske interessene sine (Prestegård et al, 2021abc). Det er ikke slik som i Tyskland der de får store bøter for å ikke gjøre det (Arnold et al, s.155). Den eneste straffen de får, er pålegg om å endre det, og at eventuelt media tar tak i saken, og skriver en sak om dette, men her får media ingen hjelp av Stortingets administrasjon.

Tidligere i teksten vises det også til at den samme administrasjonen heller ikke gjør noen grundige undersøkelser av om representanter legger inn alle ekstra-parlamentariske verv o.l. (Prestegård, 2021abc). Dette kan ha noe å si for måleskjevheten til oppgaven. Det er ikke sikkert at alle representantene skriver inn alle vervene og oppdragene de har. Når dette heller ikke blir fulgt opp av administrasjonen på Stortinget, er det ikke sikkert at politikere på Stortinget føler at de må melde alle interessene og vervene de har inn. Det er heller ikke sikkert at de tar så nøye på å melde inn nye verv eller trekke verv de har sluttet å ha. Som flere av TV2 sine artikler også viser, er det ikke sikkert at representantene legger ut sine ekstra-parlamentariske verv, og mange regner nok med at dette ikke blir fulgt opp.

Det kan være mange grunner til at parlamentarikerne tenker at det er hensiktsmessig å utelukke slike interesser. Blant annet kan det tenkes at de selv mener det ikke er så lurt å vise velgerne at de har mange ekstra-parlamentariske interesser, som kan avdekke hvilke interesser de faktisk har. Dette kan være upopulært blant velgermassen, men det å ikke følge opp ordningen kan tenkes å virke negativt inn på det reelle demokratiet.

Dette er også noe flere forskere har belyst, og som allerede er nevnt i teoridelen min. Blant annet av Geys, som skriver at politikere tar på seg færre parlamentariske interesser når de vet det er valgår (Geys, 2013, s.469). Slike taktiske hensyn kan være noe av grunnen til at politikerne ikke skriver opp de ekstra-parlamentariske vervene sine, og at de ikke er så nøye med å følge disse opp gjennom oppdatering av registeret.

Det kan også være at de glemmer at de har fått nye verv og ekstra-parlamentariske interesser, og at det er derfor de ikke fører inn nye verv og interesser. Dette er for så vidt ikke så rart når ingen følger opp ordningen.

Dette kan gå ut over måleskjvheten til oppgaven, både når det gjelder politikere som driver med moonlightning, og de som oppfører at de ikke har økonomiske verv, men har økonomiske verv. Når politikere unnlater å skrive opp interessene sine, er det ikke sikkert at jeg får med meg alle politikerne som faktisk driver med moonlightning. Når dette blir vurdert opp mot hvor mange ganger de stemmer mot partiet sitt, vil dette kunne føre til at det blir skjjevheter. Da vil det enten kunne bli en for stor sammenheng eller en for liten sammenheng mellom moonlightning og hvordan politikerne voterer.

Noe annet som også kan føre til måleskjvheter er at politikere som har ekstra parlamentariske verv ikke skriver opp hvilke goder og hvor mye lønn de får ut av dem, eller at de ikke skriver utfyllende nok om hva de ulike vervene og interessene dreier seg om. Hvis ikke de gjør det, kan målingen også få skjjevheter. Da vil det også kunne bli en for stor sammenheng mellom representantene eller en for liten sammenheng.

Selv om det er sann at noen representanter kan la være å registrer verv, vil det likevel være grunn til å tro at de fleste representantene faktisk gjør det de skal og at de registrer vervene sine. TV2 hadde også gjennomgang som viste at det var rundt en tredjedel som ikke registrerte all parlamentarisk aktivitet. Dette viser at det ikke nødvendigvis er mange representanter som ikke registrerer vervene og interessene sine. Derfor mener jeg at dette ikke vil føre til måleskjvheter, selv om det vil være en viss fare for dette når det ikke er sanksjonsmuligheter på området i Norge.

Noe annet som kan være med på å skape måleskjvheter i analysen min, er når jeg gjør en forskjell på representantene som tjener økonomisk på de ekstra jobbene de har, og de som

ikke tjener økonomisk på det. Bare de som får betaling eller noen form for goder slik som gaver, blir regnet inn under representantene som tjener økonomisk på de ekstra jobbene. Det kan være uheldig å skille dem på denne måten av to grunner. Det første er at det kan være vanskelig å skille mellom de som får betaling i form av penger i forhold til dem som får gaver. Representanter som mottar penger, vil kunne føle på et enda større press når det gjelder å bli påvirket i forhold til andre. Derfor vil det kunne være en forskjell mellom dem som mottar gaver for jobben de gjør, og dem som mottar penger for jobben. Selv om man vil kunne risikere at det er en forskjell, vil det være grunn til å tro at det er en større skjevhet mellom de som ikke mottar noen form for goder for den jobben de gjør, og de som mottar goder i form av penger eller andre gaver. Det er derfor jeg valgte å skille hvor jeg gjorde det.

Den andre grunnen til at det kan være uheldig å gjøre det på denne måten er at det vil kunne være gråsoner her. En av gråsonene er at representanter skriver at de ikke mottar godtgjørelse for å sitte i styret til firmaer. Lengre ned på listen står det likevel at de eier selskapet de sitter i styret i. Ulike representanter har ulik eierbrøk, men dette fanges ikke opp siden jeg kun skiller mellom finansielle- og ikke-finansielle verv. De kan for eksempel eie et selskap 100, 25 eller 0,5 prosent. De vil da ha økonomiske interesser selv om de ikke nødvendigvis mottar godtgjørelse mens de sitter på Stortinget. Jeg har derfor valgt å regne disse inn under financial related position siden de har en jobb utenfor Stortinget som de eier og som de sitter i styret i, og som de har økonomiske interesser i.

6.5 Validitet og reliabilitet

En undersøkelse har lav gyldighet eller validitet hvis vi ikke kan trekke slutninger fra en undersøkelse (Bukve, 2016, s.99). Dette vil si at hvis min undersøkelse hadde hatt lav gyldighet, kunne man ikke trukket noen slutninger ut fra den. Man vil da ikke kunne trekke noen slutninger til andre deler av samfunnet. Noe som også vil ha en del å si for hva man kan trekke ut fra en undersøkelse er om det er en sikker sammenheng mellom to variabler. I mitt tilfelle blir spørsmålet om det er en sammenheng mellom representanter som stemmer mot partiet sitt og representanter som driver med moonlightning og har ekstra-parlamentariske verv. Hvis ikke resultatene mine er valide, vil ikke resultatene mine ha noe å si, og de vil heller ikke kunne brukes til noe. I så fall vil det ikke være noe poeng med oppgaven min, og

derfor er det viktig at resultatene er valide, slik at vi kan trekke slutninger fra oppgaven. Dette vil være spesielt viktig i kvantitative undersøkelser, der det man ønsker å kunne generalisere ut fra det man studerer (Bukve, 2016, s. 100). Når jeg ønsker at undersøkelsen skal kunne si noe om sammenhengen mellom det å stemme mot partiet sitt og det å ha ekstra-parlamentariske interesser, og da er det spesielt viktig at man kan si at resultatene har høy gyldighet, og at de er valide.

For å sikre at forskningsresultatene kan overføres til andre formål og andre deler av samfunnet, er det altså viktig at vi får valide resultater. Konseptet man har må være operasjonelt riktig slik at resultatene blir pålitelige. Om andre kan gjøre samme undersøkelse som meg - på samme måte - skal de da få samme resultat som meg. Det er dette som er reliabiliteten til undersøkelsen (Kellstedt og Whitten, 2018, s. 112). At resultatene er pålitelige vil være spesielt viktige når det er kvantitative undersøkelser (Kellstedt og Whitten, 2018, s.113). For min studie vil dette innebære at jeg skal skrive hva jeg har gjort så nøyaktig som mulig. Det innebærer også at jeg passer på hvilke tall jeg skriver inn i Stata, og går gjennom disse flere ganger for å være sikker på at jeg får inn de riktige målene. Dette har jeg gjort i undersøkelsen.

I min undersøkelse har jeg skrevet ned hvordan jeg utført undersøkelsene i metodedelen. Dette sørger for at andre kan gjennomføre undersøkelsen etter samme «oppskrift». Dette gjør det enklere for andre å utføre en helt lik undersøkelse, som skal få helt like resultater. I metodedelen, har jeg også nevnt hvordan jeg har lagt data inn i Stata. Et eksempel er at jeg forklarer bruken av dummy-variabler (1 og 0). Om noen ønsker å sjekke undersøkelsen, vil det dessuten være enkelt for andre forskere å finne de samme observasjonene som jeg har funnet frem til, siden alle dataene jeg bruker ligger på Stortingets nettside, som alle har tilgang til. Disse nettstedene er det også lenke til i litteraturlisten min. Dette gjelder alle voteringene, men også listen over verv og økonomiske interesser. Dette vil bidra til reliabilitet i oppgaven min.

I min undersøkelse studerer jeg sammenhengen mellom politikere som stemmer mot partiet sitt og de som har ekstra-parlamentariske interesser. Validitet blir definert som «(...) et gyldig mål representere nøyaktig konseptet det er ment å måle, mens et ugyldig mål måler noe annet enn det som opprinnelig var ment» (Kellstedt og Whitten, 2018, s.114). Her ser jeg også på om det er forskjell på dem som får finansiell kompensasjon fra disse vervene og de som ikke

får dette. Jeg ser også på om det er forskjeller på menn og kvinner som får finansielle- og ikke finansielle kompensasjon, de som har sikker eller usikkert sete, og om alder har noe å si for hvordan representantene velger å stemme. Det er også dette jeg har målt i oppgaven min. Som man vil se i resultatdelen min, så samsvarer de resultatene jeg har fått med det som var problemstillingen min og hypotesene mine. Siden jeg finner ut det jeg ønsker å finne ut av i undersøkelsen min vil resultatene mine være valide.

Når jeg bruker kvantitativ metode, vil det være enklere å trekke slutninger om årsakssammenhenger i datamaterialet. Det vil det være på grunn av at det er lettere å se om det er en sammenheng, når man får oppgitt om resultatet er statistisk signifikant og hvor stor koeffisienten er. Å bruke kvantitativ metode legger opp til tolkning av datamaterialet. Når det er tall man skal tolke, vil det ikke i like stor grad være ens egne tolkninger og synspunkter som kan være med på farge det man finner ut. I kvantitativ metode forholder man seg til tall som gjør at det også blir enkelt for alle andre å gjennomgå det som har kommet fram under undersøkelsen. I intervjuer må man selv tolke det som blir sagt. Dette gjør at kvantitativ metode vil gjøre det er lettere å få trukket de riktige slutningene om resultatene i datamaterialet.

6.5.1 Intern validitet

Det finnes to forskjellige former for validitet som en undersøkelse kan ha. En oppgave har intern validitet når oppgaven har trukket ut de riktige årsakssammenhengene fra datamaterialet (Bukve, 2016, s. 99-100).

Når jeg bruker kvantitativ metode, vil det være enklere å trekke slutninger om årsakssammenhenger i datamaterialet. Etter at jeg har skrevet formler inn i Stata, så vil det være lett å se på en regresjonsanalyse om det er en sammenheng, både ut fra koeffisienten, men også ut fra p-verdien. Hvis det viser seg at p-verdien er under 0.05, vil man kunne si at det er 95 prosent sjans for at det er en reel sammenheng mellom to variabler. Hvis p-verdien derimot er over 0.5, kan vi ikke med sikkerhet si at det er en sammenheng mellom variablene (Kellstedt og Whitten, 2018, s. 164-165) (Wheelan, 2013, s. 193). Derfor er det lettere å

trekke ut riktige årsakssammenhenger fra kvantitativ metode, og vi kan derfor si at jeg har trukket de riktige årsakssammenhengene (gitt at det ikke er gjort feil).

I min undersøkelse vil det kunne være vanskelig å trekke slutninger til andre deler av samfunnet i Norge, siden vi bare har en nasjonalforsamling.

6.2.2 Ekstern validitet

Ekstern validitet blir definert «(...) kor vidt slutninger om årsakssammenhenger i materialet vårt kan generaliserast frå den aktuelle undersøkinga til andre situasjonar» (Bukve, 2016, s. 100). Dette vil innebære at man kan generalisere ut fra de funnene man har gjort i undersøkelsen. Når jeg inkluderer alle personene som har sittet på Stortinget fra 2017 til 2021, så vil det være grunn til å tro at utfallet ikke er så annerledes i en annen periode. Mange av representantene sitter også flere perioder på Stortinget. Dette gjelder både representanter og vararepresentanter. Derfor vil utfallet ikke bli så annerledes - sammenlignet med min undersøkelse - om noen gjør en tilsvarende undersøkelse, iallfall fra andre perioder i nyere tid. Derfor vil dette sannsynligvis kunne generaliseres.

Selv om Sverige og Danmark ikke har helt like politiske system som Norge, vil funnene også til en viss grad kunne generaliseres til Riksdagen og Folketinget. Begge disse landene er velferdsstater med gode velferdsordninger. Landene er heller ikke så ulike i størrelse, selv om Sverige er størst, mens Danmark og Norge cirka like store. Derfor er det nærliggende at funnene mine vil kunne generaliseres til en viss grad. Derfor kan funnene gi indikasjoner på hvordan forholdet mellom moonlighting og det å stemme mot partiet sitt er i Sverige og Danmark

Det vil være lett å sjekke validiteten til selve datainnsamlingen. Når jeg gjennomgår såpass mange sider med voteringer, er det en fare for at det kan forekomme feil som går utover validiteten. Det kan hende at man går glipp av noen voteringer, ikke får med seg en side med voteringer e.l. Det vil i så fall kunne svekke validiteten i oppgaven. Samtidig kan man gå tilbake for å sjekke, og da blir det lett å få med seg eventuelle feil.

Noe annet som kan ha noe å si for innsamlingen, er perioden det er samlet inn i. Jeg har tatt for meg en stortingsperiode. Dette vil kunne prege validiteten. Det er de partiene som har sittet til høyre som har hatt regjeringsmakten de siste årene. Selv om det har vært visse utskiftninger blant partiene, har det hele veien vært partiene til høyre som satt fra 2017 til 2021. Dette vil kunne prege tallene. De som sitter i regjering, og er med i partier som har regjeringsmakt, vil kunne føle seg mer forpliktet til å stemme sammen med partiet sitt, selv om de har andre interesser i tillegg til å sitte på Stortinget. Partiene som sitter i regjering, kan dessuten være bundet opp av intensjonsavtaler som gjør at de er forpliktet til å stemme på visse måter. Dette kan prege hvordan de stemmer, og validiteten til oppgaven. Det samme gjelder de som er opposisjonspartier. De vil kunne stemme mer mot sitt eget parti enn om de hadde sittet i regjering. De som er med i partier som er i opposisjon vil ikke føle seg like bundet av avtaler som de som sitter i regjering. Det kan derfor hende at disse politikerne stemmer mer uavhengig enn andre representanter. Dette vil også kunne prege validiteten til oppgaven.

6.6 utfordringer med metoden min

Det har vært flere utfordringer knyttet til metoden og datainnsamlingen. En av de største utfordringene har vært knyttet til tidsbruken. Det å samle inn alle voteringene har tatt svært lang tid, og det har utvilsomt også vært et arbeid som har krevd stor konsentrasjon. Samtidig har det vært en fordel at jeg ikke har vært avhengig av å avtale intervju, og slite med å få noen til å stille opp som informant i denne undersøkelsen. Dette viste seg å være utfordrende da jeg skulle skrive min bacheloroppgave. Ved å velge kvantitativ metode har jeg hatt en viss trygghet, ved å slippe å forholde meg til lite villige informanter. Valget av metode er likevel gjort ut fra hva som har vært hensiktsmessig med tanke på problemstillingen i oppgave.

7. Empirisk analyse

7.1 Oversikt av resultater og analyse

I dette kapittelet skal jeg analysere det som har kommet frem i Stata. Dette skal ses i sammenheng med tidligere forskning, hypotesene mine og teorien min. Do-filen fra Stata viser hvilke kommandoer jeg har gjort i programmet, og blir lagt ved som vedlegg (på slutten av oppgaven). I diskusjon rundt resultatene, har flere av modellene blitt slått sammen til noen få tabeller. Dette vil innebære at tabell 4 hører til hypotese 1, og tabell 5 hører sammen med hypoteser 2, 3 og 4.

Regresjonsanalysen for hypotese 1 viser at det er en statistisk signifikant sammenheng mellom politikere som driver med moonlighting og de som stemmer imot partiet sitt. Dette samsvarer med Mai (2021) sin studie. Mai finner ut at de som driver med moonlightning stemmer mer imot sitt eget parti, men studien til Mai viser at dette bare gjelder for de som får en høy inntekt fra moonlightning. Dette gjelder for de som har mellom 50 til 100 prosent høyere inntjening enn andre representanter (Mai, 2021, s. 6 og 7).

Min undersøkelse viser at de som får finansielle goder fra ekstra-parlamentariske verv stemmer mer mot sitt eget parti enn de som ikke får finansielle ressurser, og dette resultatet er statistisk signifikant.

Tabell 5 ser på om det er forskjell mellom kjønnene, alder og sikker eller usikker plass i parlamentet (på bakgrunn av fast/vara) når det gjelder moonlightning, og om de stemmer mer mot partiet sitt enn andre representanter som ikke har ekstra-parlamentariske verv og interesser.

Menn som driver med moonlightning stemmer i snitt 50 prosent mer mot partiet sitt enn mennene som ikke driver med moonlightning. Kvinner som driver med moonlightning stemmer derimot i snitt 8 prosent mer mot partiet sitt enn de som ikke driver med moonlightning. Resultatene som kommer frem i tabellen viser at menn stemmer i snitt 42 prosent mer mot partiet sitt enn kvinner når representanter av begge kjønn driver med moonlightning. Resultatet har en signifikans på under 0.05, som innebærer at resultatet er statistisk signifikant.

Det fremkommer også i tabellen at de representantene som er eldre enn 45 år som driver med moonlightning, stemmer mer imot partiet sitt enn de representantene som er yngre enn 45 år og driver med moonlightning.

Den siste hypotesen, nr. 4, undersøker representanter som har sikkert og usikkert sete i parlamentet (vurdert på bakgrunn av fast/vara, som er praktisk i en slik sammenheng). Resultater viser at vararepresentanter med ekstra-parlamentarisk inntjening stemmer flere hundre ganger oftere mot partiet sitt enn representanter som ikke har ekstra-parlamentariske verv. Tallet (2,933) er statistisk signifikant. Det er derimot ikke mer sannsynlig at de faste representanter som driver med moonlightning stemmer mer mot partiet sitt enn de representantene som ikke driver med moonlightning. Denne variabelen har nemlig et standardavvik på 0.195, og en p-verdi som er større enn 0.05. Vi kan derfor ikke slå fast at det er en sammenheng. Dette vil bety at moonlightning er viktigere for beslutningen om å stemme mot partiet for varerepresentanter enn de som ikke er vararepresentanter. Dette vil si at hypotese 4 ikke skal forkastes.

7.2 Tabell 4

Den første tabellen er både en logistisk regresjonsanalyse og en negative binomial count regresjonsanalyse. Disse modellene evaluerer den første hypotesen som er: *Politikere med ekstra-parlamentariske verv eller inntjening stemmer oftere mot sitt eget parti på Stortinget.* Resultatene er oppsummert i Tabell 4. De to første kolonnene ser på resultatene ved å bruke dummy-variabel-spesifikasjonen til den avhengige variabelen, mens de to siste kolonnene bruker count (telle)-variabel spesifikasjonen til den avhengige variabelen.

Oddetallskolonner ser på moonlightning generelt, mens partallskolonner skiller mellom betalte og ubetalte ekstra-parlamentariske verv.

Tabell 4: Resultater angående hypotese 1

(1)	(2)	(3)	(4)
Stemme imot	Stemme imot	Antall stemmer imot	Antall stemmer imot

Moonlighting	1.247*** (0.312)	-	0.513** (0.213)	-
Finansiell	-	1.118*** (0.334)	-	0.534** (0.222)
Ikke-finansiell	-	-0.0317 (0.365)	-	-0.230 (0.229)
Kvinne	0.338 (0.249)	0.306 (0.250)	0.250 (0.173)	0.228 (0.174)
Elder	0.0244** (0.0110)	0.0228** (0.0110)	0.0199*** (0.00760)	0.0185** (0.00758)
Minister	-1.528** (0.605)	-1.419** (0.615)	-0.922** (0.380)	-0.838** (0.380)
Siste partiset	0.718 (0.525)	0.632 (0.523)	-0.124 (0.209)	-0.180 (0.206)
Vara (første)	-1.821*** (0.407)	-1.854*** (0.412)	-2.019*** (0.250)	-2.088*** (0.249)
Vara (andre)	-3.638*** (0.418)	-3.771*** (0.413)	-3.633*** (0.248)	-3.692*** (0.244)
År første valg	0.00989 (0.0179)	0.0107 (0.0180)	-0.00586 (0.0123)	-0.00651 (0.0122)
AP	0.659* (0.344)	0.590* (0.339)	0.256 (0.215)	0.239 (0.210)
FRP	0.157 (0.388)	0.0487 (0.395)	0.274 (0.265)	0.205 (0.272)
Høyre	0.150 (0.387)	0.0700 (0.393)	0.352 (0.316)	0.340 (0.319)
SP	-0.100 (0.468)	-0.176 (0.462)	0.167 (0.291)	0.155 (0.283)
Sørlandet	0.687* (0.400)	0.667 (0.409)	-0.242 (0.386)	-0.226 (0.378)
Vestlandet	0.241 (0.335)	0.202 (0.336)	-0.0753 (0.248)	-0.0954 (0.251)
Trondelag	0.0773 (0.439)	0.0669 (0.427)	-0.110 (0.236)	-0.167 (0.230)
Nord-Norge	0.389 (0.332)	0.370 (0.330)	0.0696 (0.232)	0.0508 (0.227)
Konstantledd	-20.58 (35.98)	-21.91 (36.35)	12.65 (24.74)	14.16 (24.57)
Obs.	622	622	622	622

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1c

I tabellen ser man at antall observasjoner er på 622. Dette tallet viser at det til sammen er 622 vararepresentanter, stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer som er med i utvalget.

I tabellen er det to forskjellige mål. Kolonne 1 og 2 viser *om* stortingspolitikerne stemmer mot partiet sitt, mens kolonne 3 og 4 viser *hvor mange ganger* representantene stemmer mot partiet sitt.

Den første variabelen som undersøkes er moonlighting, som vil si politikere som har interesser utenom å sitte i parlamentet. For å stemme mot partiet sitt er koeffisienten på 1.247, og denne har en p-verdi på 0.01. Standardavviket er på 0.312. Konklusjonen er at representanter som driver med moonlighting har cirka 24,7 prosent høyere sannsynlighet til å stemme mot partiet sitt. P-verdien er på under 0.05, som er mitt statistisk signifikante mål. Dette vil innebære at det er en statistisk signifikant sammenheng mellom moonlighting og stemming mot eget parti. Vi kan dermed si at vi er 99 prosent sikre på at det er en sammenheng mellom det å ha slike ekstrajobber og verv, og det å stemme mot partiet sitt.

Det neste målet er *antall* stemmer mot partiet sitt. Her er koeffisienten på 0.513. Politikere med ekstra verv stemmer i snitt 0.51 ganger mer mot partiet sitt. Standardavviket er på 0.213 som vil si at resultatet varierer med 0.213, og p-verdien her er på 0.05, som vil si at den er akkurat innenfor grensen jeg har satt på statistisk signifikant målet. Dette gjør at vi med 95 prosent sikkerhet kan si at det er en sammenheng mellom variabelen.

I rad 2 og 4 skiller jeg mellom betalte (financial related positions) og ubetalte (non financial related position) verv. Når jeg ser på betalte verv (financial related position), er koeffisienten på 1.118 i kolonne 2 som tar for seg om representantene stemmer mot partiet sitt og på 0.534 i kolonne 4 som tar for seg hvor mange ganger representantene stemmer mot partiet sitt. Det vil innebære at de som har betalte verv knyttet til moonlighting i snitt har cirka 12 prosent høyere sannsynlighet til å stemme minst en gang mot partiet sitt. Standardavviket er på 0.034 og p-verdien er på tre stjerner, som vil si at den er under 0.01. Den er dermed innenfor p-verdi målet som jeg har satt. Når p-verdien er på under 0.01 kan vi si med 99 prosent sikkerhet at det er en reell sammenheng mellom variablene. De som har betalte verv, stemmer i snitt 0.534 ganger mer imot partiet sitt. Den har en standardfeil på 0.222 og en p-verdi på to stjerner, som vil si at den er under 0.05. Ut fra mitt mål som er under 0.05 er resultatet statistisk signifikant og vi kan med 95 prosent sikkerhet si at sammenhengen er reell i populasjonen. Dette vil si at det er en sammenheng mellom dem som mottar finansielle goder ved å ta i bruk moonlighting og deres sannsynlighet til å stemme mot partiet sitt.

Den neste variabelen jeg undersøker er nonfinancialrelatedposition. Denne variabelen tar for seg politikerne som driver med moonlighting, men som ikke får finansielle goder knyttet til det. Grunnen til at jeg ønsker å undersøke dette er for å se på om penger og andre finansielle goder kan være med på å påvirke hvordan representantene stemmer. Dette vil også kunne ha noe å si for hvordan man ser på politikerne og hvordan lovverk kan bli utformet. Det første målet er å stemme mot partiet og her er koeffisienten på -0.317 . Dette resultatet vil si at de som ikke mottar finansielle goder i snitt har en lavere sannsynlighet til å stemme mot sitt parti enn andre representanter. Her er standardfeil på 0.365 , og resultatet er ikke statistisk signifikant. Vi kan på grunn av dette ikke si at det er en sikker sammenheng. Den neste er antall stemmer mot partiet sitt og her er koeffisienten på -0.230 . Det vil si at de som ikke mottar finansielle goder stemmer i snitt 0.23 ganger mindre mot partiet sitt eller 23 prosent mindre mot partiet sitt enn andre. Resultatet har en standardfeil på -0.229 , og er heller ikke statistisk signifikant. Det vil si at vi ikke med sikkerhet kan si at representantene med ubetalte ekstra-parlamentariske verv stemmer mindre imot partiet sitt enn andre.

Problemstillingen min er: *Stemmer norske politikere med eksterne verv og inntjening mer imot sitt eget parti, og er slik oppførsel forskjellig etter kjønn, alder og hvor trygg politikeres posisjon i Stortinget er?* Den første delen av problemstillingen kan besvares allerede her. Det samme gjelder den første hypotesen min som er: *Politikere med mer ekstra-parlamentariske verv eller inntjening stemmer oftere imot sitt eget parti på Stortinget.* Resultatene mine viser at politikere som driver med moonlighting faktisk stemmer mer mot partiet sitt, særlig når de får betalt for jobben de gjør utenfor parlamentet. Siden denne sammenhengen er statistisk signifikant, kan jeg konkludere med at det er en sammenheng mellom det å stemme mot partiet sitt og å drive med moonlighting.

Competing principal-teorien og tidligere forskning kan hjelpe oss å forklare dette. Kjernen i competing principal agent-teorien er at parlamentarikerne kan ha tilleggsoppdragsgivere og dette kan skape uenigheter i kravene og forventningene som stilles, noe som bidrar til at ulike parlamentarikere trekker i ulike retninger samtidig (Carey, 2007, s.93) (Sieberer, 2015, s. 284-285). Dette kan bidra til å forklare hvorfor representantene som driver med moonlighting stemmer mer mot sitt eget parti. Når det er forskjell mellom stemmegiving på bakgrunn av finansielle og ikke-finansielle verv o.l. sin effekt på stemmegivning mot eget parti, kan dette tyde på at de som mottar finansielle goder føler seg mer forpliktet til å tenke på interessene til de som de jobber for ellers, når de også mottar lønn fra dem. Noe som også blir trukket fram

som en mulig grunn til at politikere med ekstra-parlamentarisk inntjening stemmer mer mot partiet sitt er at de ikke risikerer like mye når de har andre jobber å gå til (Norris, 1996, s.442) (Geys og Mause, 2013, s. 82) (Mai, 2022, s.3). Hvis representanter som driver med moonlighting mister jobben sin i parlamentet, er de i større grad sikret mot arbeidsledighet. Dette vil føre til at de som har finansielle interesser stemmer mer mot eget parti. Disse er kort sagt ikke like avhengige av eget parti som andre, og dette vil kunne føre til at er mindre mottakelige for partidisciplin og innsats for agendakontroll fra partiet og dets ledere (Geys og Mause, 2013, s. 82) (Mai, 2020, s. 8).

Noe annet som også er viktig å trekke fram i denne sammenhengen, er at tidligere forskning hevder at det er liten tradisjon for å stemme mot partiet sitt i Norge (Heidar og Knutsen, 2018, s. 173) (Rommetvedt, 2017, s. 72). Når det da viser seg å være en så sterk sammenheng som det er mellom de som stemmer mot partiet sitt og driver med moonlighting, kan det tyde på at det er flere som blir påvirket utenfra enn det man tidligere har regnet med.

Til slutt vil jeg kort gå gjennom kontrollvariablene for tabell 4. Av kontrollvariablene er det eldre, minister, første vara og andre vara som er statistisk signifikante. Eldre har en koeffisient på cirka 0.02 i alle kolonner. Det vil si at sannsynlighet for å stemme imot sitt parti øker med cirka 2 prosent med hvert år (i kolonne 1 og 2) og at en politiker som er ett år eldre stemmer i snitt 0.02 ganger mer mot sitt parti. Variabelen har en p-verdi på 0.05 eller mindre i alle kolonner, som vil si at det er en statistisk signifikant sammenheng.

Den neste kontrollvariabelen som er statistisk signifikant, er minister. Det vil si om representanten sitter i regjering, og er statsråder. Disse har nesten 50 prosent mindre sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt, og stemmer i snitt nesten 1 gang mindre mot eget parti enn andre politikere. Dette er ikke overraskende siden de er i posisjon, og står mer samlet rundt politikk da. Variabelen har en p-verdi på 0.05 eller mindre i alle kolonner, som vil si at det er en statistisk signifikant sammenheng.

De to siste kontrollvariablene, som også har vist seg å være statistisk signifikante, er førstevara og vararepresentanter. I begge tilfeller har disse politikerne mye mindre sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt, og de gjør det i snitt nesten to til tre ganger sjeldnere enn andre politikere. Variabelen har en p-verdi på 0.01 i alle kolonner, som vil si at det er en statistisk signifikant sammenheng her. Dette kan ses i lys av den fremhevede teorien

til Carey om principal agent siden vararepresentanter er i en mer usikker posisjon på Stortinget. De er selv ikke valgt direkte inn, og er derfor mer usikre på om de kan komme inn igjen ved neste valg. Vararepresentanter er derfor mer avhengig av partiet, som kan gjøre dem mer mottakelige for partidisiplin og innsats for agendakontroll fra partiet og dets ledere. Det kan bidra til at de i større grad stemmer med partiet sitt.

7.3 Tabell 5

Hypotese 2, 3 og 4 påstår at forholdet mellom ekstra parlamentarisk inntjening og stemmer mot eget parti er forskjellig mellom menn og kvinner, unge og eldre politikere, og politikere i sikker eller usikker politisk posisjon. Dette blir evaluert ved å dele datasettet i to for hver av disse hypotesene. Regresjonsmodellen blir derfor estimert separate for menn/kvinne, unge/eldre og sikre/usikre politikere. Resultatene er oppsummert i Tabell 3. De to første kolonnene ser på kjønn, de to midterste kolonnene ser på alder, men de to siste kolonnene ser på vararepresentanter og de som ikke er vararepresentanter.

Tabell 5: Resultater angående hypotese 2, 3 og 4 – moonlighting generelt

	(1) Stemme imot kvinne	(2) Stemme imot mann	(3) Stemme imot <45	(4) Stemme imot >=45	(5) Stemme imot deputy	(6) Stemme imot ikke-deputy
moonlightning	1.083** (0.487)	1.510*** (0.429)	1.055** (0.492)	1.515*** (0.456)	2.933*** (0.460)	0.195 (0.367)
female	-	-	0.183 (0.393)	0.435 (0.366)	-0.0237 (0.427)	0.225 (0.302)
age	0.0278 (0.0173)	0.0244* (0.0140)	0.0179 (0.0298)	0.0793** (0.0312)	0.0213 (0.0164)	0.0226 (0.0143)
cabinet	-1.552 (1.131)	-1.505** (0.744)	-0.0995 (1.068)	-2.497*** (0.874)	-	-0.477 (0.509)
LastSeat	0.425 (0.960)	0.788 (0.696)	0.469 (0.738)	0.915 (0.889)	-	1.750*** (0.449)
deputy1	-1.968*** (0.746)	-1.867*** (0.518)	-1.948*** (0.620)	-2.265*** (0.592)	-	-
deputy	-4.158*** (0.710)	-3.310*** (0.535)	-4.456*** (0.644)	-3.973*** (0.593)	-	-
first_year	0.0174 (0.0308)	0.00731 (0.0215)	0.108** (0.0469)	0.00177 (0.0206)	-0.0174 (0.0322)	-0.0107 (0.0190)
AP	0.406 (0.459)	0.976* (0.534)	0.767 (0.549)	0.662 (0.492)	1.437 (0.879)	0.743 (0.502)

FRP	-0.412 (0.580)	0.625 (0.564)	-0.257 (0.567)	0.567 (0.568)	0.794 (1.029)	-0.225 (0.498)
Høyre	0.104 (0.601)	0.298 (0.548)	0.439 (0.590)	-0.146 (0.551)	1.995** (0.879)	-0.388 (0.433)
SP	0.332 (0.701)	-0.303 (0.633)	0.372 (0.681)	-0.384 (0.706)	1.139 (1.087)	-0.526 (0.542)
Sørlandet	0.939 (0.663)	0.558 (0.516)	1.052* (0.583)	0.280 (0.633)	0.767 (0.808)	0.921 (0.769)
Vestlandet	0.266 (0.494)	0.237 (0.492)	-0.542 (0.520)	0.928* (0.484)	0.704 (0.528)	0.241 (0.378)
Trondelag	-0.213 (0.628)	0.398 (0.579)	0.392 (0.652)	-0.268 (0.620)	0.816 (0.742)	-0.0372 (0.490)
Nord-Norge	0.361 (0.522)	0.344 (0.445)	0.145 (0.495)	0.861* (0.499)	-0.845 (0.772)	0.960* (0.492)
Konstantledd	-34.94 (61.91)	-15.87 (43.39)	-217.8** (94.62)	-7.304 (41.75)	29.22 (65.02)	20.66 (38.38)
Observations	300	322	310	312	359	260

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

7.3.1 Hypotese 2: *sammenhengen mellom ekstra parlamentarisk inntjening og stemmer mot eget parti er sterkere for kvinner enn for menn.*

Den andre hypotesen min er *sammenhengen mellom ekstra parlamentarisk inntjening og stemmer mot eget parti er sterkere for kvinner enn for menn.* Det man ser på her er om kvinner som driver med moonlighting stemmer mer mot partiet sitt enn menn som driver med moonlighting. Jeg kan vurdere dette ved å se på variabelen moonlighting i de to første kolonnene.

Den første er kvinner som stemmer mot partiet sitt og koeffisienten her er på 1.083. Det vil si at kvinner som driver med moonlighting er i snitt sirka 8 prosent mer sannsynlig til å stemme mot partiet sitt. Variabelen har p-verdi under 0.05, og jeg kan derfor si at variabelen er statistisk signifikant. Vi kan med 95 prosent sikkerhet si at det er en sammenheng i utvalget. Samme koeffisienten for menn er på 1.510, som vil si at menn med ekstra-parlamentariske verv i snitt har en 50 prosent høyere sannsynlighet til å stemme mot partiet sitt. Her er p-verdien på tre stjerner, som vil bety at den er under mitt mål på 0.05. Dette resultatet vil innebære at menn med ekstra verv stemmer mer mot partiet sitt enn kvinner. Dette resultatet gjør derfor at vi kan forkaste hypotesen om at forholdet mellom ekstra parlamentarisk

inntjening og stemmer mot eget parti er sterkere for kvinner enn for menn. Forholdet er sterkere for menn enn for kvinner.

Hva kan så forklare dette? Som jeg har diskutert i teorikapittelet mitt, er det nærliggende at menn generelt sett har større karriereambisjoner enn det kvinner har. Hvis de har større karriereambisjoner, vil dette kunne tale for at menn vil gjøre mer ut av karrieren sin, og at de tar på seg flere ekstra-parlamentariske verv og stemmer mer mot partiet sitt enn kvinner for å sikre seg selv etter at den politiske karrieren er over (Gino, et al, 2015, s.12358). Dette kan være i samsvar med funnene mine om at menn som har ekstra-parlamentariske jobber stemmer mer mot partiet sitt enn kvinner.

En undersøkelse som er gjort av Geys viser også at kvinner har færre ekstra-parlamentariske verv enn det menn har, og at menn også har flere styreverv og dessuten lengre ansettelse i det private næringslivet enn kvinner (Geys, 2013, s.446). Dette vil også kunne vise at kvinner ikke har like mange moonlighting-aktiviteter, og at de heller fokuserer på å sitte i parlamentet.

I tillegg er dette også med på å bekrefte at menn har flere karriereambisjoner enn det kvinner har. Når kvinner heller velger å sitte i parlamentet og ikke fokusere like mye på karriere utenfor parlamentet, vil dette også kunne forklare hvorfor menn stemmer mer mot partiet sitt enn kvinner som har ekstra-parlamentariske verv. Det kan være at kvinner heller vil søke en politisk karriere i partiet sitt, og heller stige i gradene her enn å bygge seg opp en karriere utenfor politikken. Kvinner søker seg i større grad til offentlig sektor enn menn, og dette kan ha sin bakgrunn i trygghetssøken. Isåfall er det forståelig at kvinnene i større grad stemmer slik partiet deres stemmer.

Kjernen i principal agent-teorien er at når det er flere krav som stilles til parlamentarikerne, vil det kunne skape uenigheter som gjør at politikerne blir trukket i flere retninger (Sieber, 2015, s. 285) (Carey, 2007, s.93). Siden partiene og partilederne er viktige i karriereutviklingen til politikerne, kan dette tale for at menn er mer lojale mot partiet sitt, enn det kvinner er. Karrierejaget kan altså tale for både det ene og det andre (som vist ovenfor). Derfor kan også mannlige politikere tenkes å være mer mottakelige for den politiske disiplinen som partiet pålegger. Det kan føre til at menn som tar på seg ekstra-parlamentariske jobber krever mer i *kompensasjon* fra jobbene utenfra parlamentet, fordi de vet at det kan koste dem politisk å ikke følge ledelsens linje. Hvis dette er tilfellet vil det kunne føre til at

menn i stedet for kvinner har en sterkere sammenheng mellom å drive med moonlightning og å stemme mot partiet sitt på Stortinget.

Mine undersøkelser besvarer også den delen av problemstillingen min som er: *Stemmer norske politikere med eksterne verv og inntjening mer imot sitt egen parti, og er slik oppførsel forskjellig etter kjønn, alder og hvor trygg politikeres posisjon in Stortinget er?*

Det er en forskjell mellom kjønn når det gjelder hvor mange ganger de stemmer mot partiet sitt. Menn stemmer mer imot partiet sitt enn kvinner når de har ekstra parlamentariske verv utenom å sitte på Stortinget.

7.3.2 Hypotese 3: *Sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og stemmer mot sitt eget parti er sterkere for unge enn for eldre politikere.*

Min tredje hypotese er: *Sammenhengen mellom ekstra-parlamentarisk inntjening og stemmer mot sitt eget parti er sterkere for unge enn for eldre politikere.* Jeg kan svare på hypotesen ved å se på kolonnene 3 og 4 i Tabell 5. Her skiller jeg mellom politikere som er under 45 år (kolonne 3) og politikere over 45 år (kolonne 4).

Det man kan se her er at parlamentsmedlemmer som er over 45 år og har ekstra-parlamentariske verv stemmer mer mot partiet sitt, enn representanter med ekstra-parlamentariske verv som er yngre enn 45 år.

Kolonne 3 ser på de politikerne som er yngre enn 45 år. Denne variabelen har en koeffisient på 1.055, som vil si at i gjennomsnitt har de politikere som er yngre enn 45 år har 5.5 prosent mer sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt. Standardavviket er på 0.492, og p-verdien er mindre enn 0.05 som vil si at det er en statistisk signifikant sammenheng. Vi kan med dermed 95 prosent sikkerhet si at det er en sammenheng i populasjonen.

Når vi ser på representanter som er eldre enn 45 år i kolonne 4, ser vi en koeffisient på 1.515. Det vil innebære at representanter over 45 år i snitt er litt over 50% mer sannsynlig å stemme imot partiet sitt. Den har et standardavvik på 0.456, og p-verdien er under 0.01. Vi kan dermed med mer enn 99 prosent sikkerhet si at det er en sammenheng mellom det å ha ekstra-

parlamentariske verv og det å stemme mot partiet sitt for representanter som er eldre enn 45 år. Dette resultatet viser at representantene som er eldre enn 45 år stemmer mer mot partiet sitt når det har ekstra-parlamentariske verv (i forhold til de som er yngre enn 45 år og har ekstra-parlamentariske verv). Dermed kan vi forkaste hypotese 3.

En mulig forklaring - som er nevnt i teorikapittelet - er at unge politikere kan føle at det er viktigere å kjempe for sakene som de mener er viktige for dem. Dette vil kunne innebære at de stemmer mer imot partiet sitt uavhengig av deres ekstra-parlamentariske verv eller inntjening.

Competing principal- teorien innebærer at hvis parlamentarikerne har flere jobber/verv utenom parlamentet vil dette kunne føre til at det blir uenigheter i kravene som stilles til parlamentarikerne, noe som gjør at politikerne blir trukket i flere ulike retninger (Carey, 2007, s. 93) (Sieber, 2015, s. 284-285). Wochner (2022) argumenterer for at det kan være forskjeller mellom ulike aldersgrupper når det gjelder prioritering mellom parlamentet og ekstra-parlamentarisk inntjening (Wochner, 2022, s.12). Det blir blant annet trukket frem at de som er eldre gjerne har vært lengre i parlamentet, og over flere perioder. På grunn av dette, har de fått muligheten til å bygge et større nettverk, som igjen gjør at de har flere muligheter til å ta på seg ekstra-parlamentarisk inntjening. Da vil de kunne bli trukket i flere retninger og dette vil forklare resultatene mine om at representanter som er over 45 år stemmer mer mot partiet når de har ekstra-parlamentariske verv enn representanter som er yngre en 45 år.

Disse resultatene svarer også på den andre delen av problemstillingen min, og viser at det er en signifikant forskjell på forholdet mellom moonlighting og stemmer imot partiet når det gjelder alder. Moonlighting politikere som er eldre enn 45 år stemmer mer mot partiet sitt enn de moonlighting representantene som er yngre enn 45 år.

7.3.3 Hypotese 4: *Forholdet mellom ekstra parlamentarisk inntjening og å stemme mot sitt eget parti er sterkere for politikere med usikkert sete i Stortinget.*

Den siste hypotesen min er: *Forholdet mellom ekstra parlamentarisk inntjening og å stemme mot sitt eget parti er sterkere for politikere med usikkert sete i Stortinget.*

Her ser vi på de to siste kolonnene i Tabell 2. Først skal vi se på de som er vararepresentanter i kolonne 5. De som er vararepresentanter, har en flere hundre prosent høyere sannsynlighet å stemme mot partiet sitt når de har ekstra-parlamentariske verv. Det har et standardavvik på 0.460, og en p-verdi som er mindre enn 0.01 – noe som vil innebære at det er under mitt statistisk signifikant mål og at resultatet er statistisk signifikant.

Resultatet er veldig forskjellig når vi ser på de som ikke er vararepresentanter i kolonne 6. Når disse politikerne driver med moonlightning, er de ikke mer sannsynlige til å stemme mot partiet sitt enn de som ikke driver med moonlightning. De stemmer i snitt 0.2 ganger mer mot partiet sitt. Denne variabelen har et standardavvik på 0.195, og en p-verdi større enn 0.05. Vi kan derfor ikke si om det er en sammenheng. Dette vil bety at moonlighting er viktigere for beslutningen om å stemme mot partiet for vararepresentanter enn de som ikke er vararepresentanter. Dette vil innebære at hypotese 4 ikke skal forkastes.

Det faktum at vararepresentanter er mer usikre til å bli valgt inn igjen til parlamentet kan være en mulig forklaring for dette funnet. Det kan gjøre dem mer avhengig av partistøtte ved neste valg, sånn at partidisciplin virker kraftigere inn på dem. Da vil de kreve høyere kompensasjon i form av eksterne verv og inntekter før de risikere partiledernes gjengjeldelse ved å stemme mot sitt eget parti. Effekten av ekstra-parlamentariske verv og inntjening vil da være sterkere for vararepresentanter sammenlignet med de som har en mer sikker posisjon i Stortinget. De med sikker plass kan nemlig stemme mot partiet sitt uten å være veldig opptatt av deres posisjon i Stortinget, som gjør at deres handlinger blir uavhengig av det å ha ekstra jobber eller ikke.

Dette gir svar på den tredje delen av den andre halvdel i problemstillingen min. Det er en signifikant forskjell i forholdet mellom ekstra-parlamentariske verv og politikeres stemmeatferd i funksjon av deres (u)sikkerhet om gjenvalg i Stortinget. Vararepresentanter stemmer mer mot partiet sitt når de har ekstra verv (i forhold til representantene som ikke er vararepresentanter med ekstra verv).

Noe som også kan være med på å forklare dette er forskjeller på representantene. Mange av de som er vararepresentanter i Norge har andre jobber i tillegg til å være vararepresentanter. Det vil kunne føre til de har jobber som blir regnet inn under ekstra-parlamentariske verv, men det

egentlig er deres hovedjobber og de kun møter opp i Stortinget når andre representanter ikke kan møte opp.

7.4 Tabell 6

Mens Tabell 5 så på forskjeller mellom kjønn, alder og (u)sikker posisjon ved å dele datasettet i to, tar Tabell 6 for seg og evaluere samme hypoteser ved å ta i bruk interaksjons-effekter. De tre første kolonnene ser på resultatene ved å bruke dummyvariabel spesifikasjonen til den avhengige variabelen (som i Tabell 2), mens de tre siste kolonnene bruker count (telle) variabel spesifikasjonen til den avhengige variabelen. I alle kolonner skilles mellom betalte og ubetalte ekstra-parlamentariske verv. Kolonne 1 og 4 ser på kjønn, kolonner 2 og 5 ser på alder, mens kolonner 3 og 6 ser på vararepresentanter.

Før vi starter med diskusjonen av Tabell 6, er det viktig å forklare hvordan man kan tolke resultatene av regresjonsmodeller med interaksjons-effekter.

I de første radene ser jeg på variablene kvinner og finansielle og ikke finansielle verv. Jeg ser også hvordan disse variablene henger sammen med hverandre. Det vil si at jeg ser på hvordan å være kvinne og både ha finansielle og ikke finansielle verv henger sammen med å stemme mot partiet sitt og hvor mange ganger man stemmer mot partiet sitt.

Jeg ser også på hvordan dette henger sammen med mennene som er med i undersøkelsen. Dette vil si at jeg ser på hvordan finansielle og ikke finansielle goder henger sammen med menn og om de stemmer mot partiet sitt og hvor mange ganger de stemmer mot partiet sitt. Mennene som er med i undersøkelsen er de som variablene som kun er finansielle og ikke finansielle verv. Dette vil si at når man legger sammen finansielle posisjoner og ikke finansielle posisjoner og kvinner, er dette kvinnene i undersøkelsen. De variablene som kun er financial og nonfinancial er mennene som er med i undersøkelsen

Dette vil si at når man tar med interaksjonseffekter i en undersøkelse ser man på hvor mye viktigere eller mindre viktig ekstra parlamentariske verv både knyttet til å finansielle og ikke

finansielle verv er for kvinner og menn. Grunnen til at det er kvinner som blir man ser på kommer av hypotesene mine

Tabell 6: Resultater angående hypotese 2, 3 og 4 – betalte og ubetalte verv

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	Stemme imot	Stemme imot	Stemme imot	Antall stemmer imot	Antall stemmer imot	Antall stemmer imot
Financial position	1.127*** (0.421)	0.0292 (1.107)	0.0862 (0.355)	0.672** (0.281)	0.263 (0.760)	-0.165 (0.210)
Non-financial position	0.221 (0.473)	-0.0991 (1.277)	-0.00363 (0.351)	-0.326 (0.257)	1.396* (0.762)	-0.278 (0.180)
female	0.405 (0.317)	0.298 (0.251)	0.315 (0.257)	0.343 (0.269)	0.257 (0.174)	0.195 (0.170)
financial * female	0.0357 (0.564)	-	-	-0.312 (0.393)	-	-
Nonfinancial * female	-0.583 (0.722)	-	-	0.226 (0.468)	-	-
age	0.0225** (0.0109)	0.0114 (0.0133)	0.0199* (0.0110)	0.0188** (0.00756)	0.0222* (0.0117)	0.0181** (0.00763)
Financial * age	-	0.0249 (0.0235)	-	-	0.00647 (0.0166)	-
Nonfinancial * age	-	0.00140 (0.0268)	-	-	-0.0369** (0.0150)	-
cabinet	-1.423** (0.610)	-1.422** (0.621)	-1.282** (0.579)	-0.805** (0.392)	-0.857** (0.383)	-0.782** (0.366)
LastSeat	0.660 (0.527)	0.624 (0.527)	0.676 (0.496)	-0.172 (0.208)	-0.106 (0.207)	-0.164 (0.191)
deputy1	-1.841*** (0.409)	-1.869*** (0.415)	-1.779*** (0.380)	-2.110*** (0.244)	-2.040*** (0.252)	-2.024*** (0.226)
deputy	-3.729*** (0.413)	-3.803*** (0.422)	-4.899*** (0.507)	-3.709*** (0.247)	-3.696*** (0.241)	-4.535*** (0.311)
financial * deputy	-	-	2.882*** (0.674)	-	-	2.065*** (0.503)
Nonfinancial * deputy	-	-	-0.849 (0.838)	-	-	0.264 (0.895)
first_year	0.00946 (0.0181)	0.0123 (0.0186)	0.00194 (0.0168)	-0.00504 (0.0125)	-0.00492 (0.0114)	-0.0129 (0.0123)
AP	0.611* (0.336)	0.608* (0.339)	0.513 (0.355)	0.254 (0.213)	0.259 (0.212)	0.210 (0.195)
FRP	0.0580 (0.398)	0.0655 (0.399)	0.0470 (0.391)	0.218 (0.269)	0.201 (0.274)	0.155 (0.272)
Høyre	0.0811 (0.393)	0.0680 (0.398)	0.0751 (0.394)	0.327 (0.307)	0.352 (0.318)	0.302 (0.336)
SP	-0.157 (0.457)	-0.161 (0.464)	-0.0533 (0.455)	0.153 (0.282)	0.140 (0.291)	0.263 (0.266)
Sørlandet	0.655	0.705*	0.954*	-0.220	-0.189	-0.0543

	(0.412)	(0.409)	(0.490)	(0.375)	(0.385)	(0.404)
Vestlandet	0.189	0.220	0.399	-0.0881	-0.0799	-0.0214
	(0.338)	(0.335)	(0.336)	(0.250)	(0.247)	(0.261)
Trondelag	0.0904	0.126	0.228	-0.204	-0.148	-0.128
	(0.431)	(0.440)	(0.437)	(0.239)	(0.231)	(0.229)
Nord-Norge	0.368	0.361	0.487	0.0612	0.00520	0.119
	(0.332)	(0.330)	(0.341)	(0.227)	(0.225)	(0.216)
Konstantledd	-19.46	-24.67	-3.607	11.14	10.74	27.49
	(36.54)	(37.36)	(33.91)	(25.11)	(22.86)	(24.76)
Observations	622	622	622	622	622	622

Robust standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Regresjonsmodellene i kolonne 1 og 4 ser på hvordan å stemme mot partiet henger sammen med menn/kvinner som har finansielle verv og ikke finansielle verv (jfr. Hypotese 2). Den første variabelen er finansielle relaterte posisjoner og knyttet til moonlighting og er statistisk signifikante i begge kolonner. Dette vil si mennene som er med i undersøkelsen. I kolonne 1 er koeffisienten på 1.127, som vil si at menn med finansielle posisjoner er omtrent 13 prosent mer sannsynlig til å stemme mot partiet sitt. I kolonne 2 er koeffisienten på 0.421, som betyr at menn med finansielle posisjoner stemmer i snitt 0.4 ganger mer imot partiet sitt enn menn uten sånne verv. Den neste variabelen er ikke- finansielle verv, og her er ikke noe signifikant sammenheng mellom å stemme mot partiet sitt og å ha finansielle verv. Dette vil si at menn som har ikke-finansielle verv som også driver med moonlightning uten å få betalt for det vil ikke har større eller mindre sannsynlighet til å stemme mot partiet sitt enn de som har finansielle verv (husk at interaksjons-effekt påvirker tolkningen av denne variabelen som diskutert ovenfor). Når vi går videre til variablene som tar for seg kvinner, som vil si financial og kvinner og non financial og kvinner er ingen av disse variablene statistisk signifikante. Dette vil si at det ikke er noen forskjell på menn og kvinner når det gjelder å ha ekstra parlamentariske interesser som ikke er knyttet til noen form for goder og å stemme mot partiet sitt.

Regresjonsmodellene i kolonne 2 og 5 ser på hvordan å stemme mot partiet henger sammen med finansielle verv og ikke finansielle verv, knyttet opp til politikernes alder (jfr. Hypotese 3). Jeg ser på om finansielle og ikke finansielle verv knyttet opp til politikerne alder har noe å si for hvordan de stemmer mot partiet sitt. I kolonne 2 er verken age eller nonfinancial age eller financial related position og age statistisk signifikante. Dette betyr at det ikke er noen

signifikant forskjell mellom unge og eldre politikerne i sannsynligheten deres for å stemme mot partiet sitt når de driver med moonlightning enten de har finansielle eller ikke finansielle goder knyttet til denne jobben. I kolonne 5 er det imidlertid nonfinancial og age statistisk signifikant. Dette kolonnen tar for seg antall ganger man stemmer mot partiet sitt.

Koeffisienten er på -0.0369 . Den har en p-verdi på under 0.1 som vil si at vi med 90 prosent sikkerhet kan si at det er en sammenheng mellom variablene. Det som dette resultatet sier oss er at unge politikere som har verv som ikke er betalte stemmer flere ganger mot partiet sitt, men at dette forholdet svekker seg med alderen til parlamentarikerne. Dette er på grunn av at koeffisienten har et negativt fortegn. Alder har også statistisk signifikant koeffisient i kolonne nummer 5. Den er på 0.0222 og har en p-verdi på 0.01. Dette vil innebære at politikerne stemmer mer mot partiet sitt når det bli eldre og at de har ekstra parlamentariske verv som de ikke får betalt for. Resultatene som kommer frem her er i tråd med det jeg tidligere har skrevet i hypotese 3 som sier at forholdet mellom ekstra parlamentarisk inntjening og å stemme mot partiet sitt er sterkere for unge politikere enn for eldre politikere.

De siste regresjonsmodellene jeg skal for meg er i kolonne 3 og 6. Disse ser på hvordan det å være det å være vararepresentant eller ikke, henger sammen med om man stemmer mot partiet sitt og i såfall hvor mange ganger man stemmer mot partiet sitt når man har finansielle eller ikke finansielle verv. Dette bygger på hypotese 4. For variabelen deputy er disse kolonnene er det to statistisk signifikante variabler. Begge to har et statistisk signifikantnivå som er under 0.01. Koeffisientene er på -4.899 og -4.535 . Begge disse er veldig negative. Dette vil si at vararepresentanter som ikke har noen ekstra parlamentariske verv har en mindre sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt og å stemme mot partiet sitt flere ganger.

Financial related position og deputy er også statistisk signifikant med en p-verdi på mindre enn 0.01. Koeffisienten er på 2.888 . Det som dette resultat kan fortelle oss er at det negative forholdet mellom vararepresentanter og å stemme mot partiet sitt blir svekket eller mindre når vararepresentanter har ekstra parlamentariske verv som er økonomiske.

Det disse resultatene sier oss at vararepresentantene har en mindre sannsynlighet for å stemme mot partiet sitt en de som ikke er vararepresentanter.

8. Konklusjon

8.1 Oppsummering av resultatene

I denne oppgaven har jeg studert hvordan stortingspolitikere med ekstra-parlamentariske verv og interesser stemmer mot sitt eget parti. I denne sammenhengen, har jeg også undersøkt hvilken betydning kjønn, alder, sikker/usikker plass og lønnet/ulønnet arbeid utenfor tinget har. For å kunne studere moonlighting og hvordan politikerne på Stortinget stemmer, har jeg tatt i bruk kvantitativ metode.

For å besvare problemstillingen og hypotesene mine, viser det seg at det faktisk er en sammenheng mellom det å drive med moonlighting og det å stemme mot sitt eget parti. De som driver med moonlighting stemmer altså mer mot partiet sitt enn andre representanter. Dette svarer på første del av problemstillingen. Man lese nærmere om disse funnene i empirikapittelet ovenfor.

Det er også slik at menn som driver med moonlighting stemmer mer mot sitt eget parti enn kvinner som driver med moonlighting. Menn stemmer 42 prosent mer mot partiet sitt enn kvinner (når begge kjønn driver med moonlighting).

Det viser seg også at de som er eldre enn 45 år, stemmer mer mot partiet sitt enn de representantene som er yngre enn 45 år. De eldre representantene stemmer i snitt 50 prosent mer mot partiet sitt enn andre representanter når de driver med moonlighting og de som er yngre enn 45 år stemmer 5 prosent mindre mot partiet sitt enn andre.

Det siste jeg har undersøkt er det å ha en usikker/sikker plass og driver med moonlighting påvirker om man stemmer mer mot sitt eget parti. De som er vararepresentanter, har en flere hundre prosent høyere sannsynlighet å stemme mot partiet sitt når de har ekstra-parlamentariske verv. De som ikke er vararepresentanter, stemmer i snitt 0.1 prosent mer mot partiet. Men dette resultatet er ikke statistisk signifikant. Vi kan derfor ikke si om det er en sammenheng. Dette vil bety at moonlighting er viktigere for beslutningen om å stemme mot partiet for vararepresentanter enn de som ikke er vararepresentanter.

8.2 Teoretiske og praktiske implikasjoner

8.2.1 Teoretiske implikasjoner

Funnene mine kan også ha teoretiske implikasjoner for resten av fagfeltet. Det er ingen som har sett på om det er forskjell når det gjelder å stemme mot partiet sitt mellom kvinner, alder på representantene og om de har sikkert eller usikkert sete når man har ekstra parlamentariske verv. På denne måten vil det også være med på å belyse sider i den allerede eksisterende litteratur om moonlightning som aldri før har vært sett på. Det vil kunne bidra til å inspirere andre til å se på hvordan det er i andre land. Både med tanke på det å stemme mot partiet når man driver med moonlightning, men også det å se på om det er forskjeller mellom kjønn, alder og om man har sikker eller usikker plass. I tillegg til dette kan også min datainnsamling brukes av andre til å studere andre sider ved Stortinget i perioden fra 2017 til 2021. Dette vil også være en viktig teoretisk implikasjon.

8.2.1 Praktiske implikasjoner

Min oppgave kan bidra til å gjøre moonlightning kjent i Norge. Da vil velgerne og folket i Norge kunne følge med på hvordan politikerne forvalter interessene sine og om de stemmer slik de har sagt til velgerne at de vil stemme. Det vil være grunn til å tro at de fleste velgerne ikke vet at Stortingsrepresentanter og vararepresentanter kan ha jobber og verv utenom å sitte på Stortinget.

Moonlightning har implikasjoner for hvordan velgerne kan få stemmen sin hørt. Når det er slik at politikerne som driver med moonlightning stemmer mer mot partiet sitt enn andre, vil dette bety at de blir mer påvirket av andre interesser utenfor politikken. Da vil de kunne stemme mer for sine egne synspunkter, uten at de nødvendigvis tar i betraktning det velgerne mener, og hvorfor velgerne stemte på dem i utgangspunktet. Hvis velgerne merker at deres stemme ikke blir hørt vil dette kunne gå ut over hva de tenker om politikerne og hva holdningene deres er til politikere. Dette vil også kunne gå ut over tilliten som velgerne har til politikerne.

Et spørsmål som man kan stille seg, er det ikke burde innføres reelle sanksjoner i Norge. Noe som taler for dette, er at ingen i Stortingets representantskap faktisk sjekker at det stortingsrepresentantene skriver ned faktisk stemmer. TV2 sin gjennomgang viser at det ikke er noen ingen kontroll over hva som blir notert ned. Det er blant annet mange forskjellige måter å å skrive ned de ulike vervene sine på. Det er sikkert at det alltid stemmer, selv om man skulle forvente og må ta i betraktning at det faktisk stemmer. Hvis representantene velger å ikke notere ned alle vervene sine, får det ikke noen konsekvenser (Prestegård, et al, 2021abc). Når det ikke eksisterer noen form for sanksjoner, vil ikke det ikke ha noe å si om representantene bryter dette regelverket. Stortinget utfører også kun kontroll med 10 prosent av representantene og resultatet holdes hemmelig (Prestegård, et al, 2021abc). Dette vil kunne føre til at de ikke skriver ned alle vervene sine og at folket ikke får se hvilke interesser de har. Da vil det ikke være reell åpenhet rundt dette registeret og rundt ekstra parlamentariske verv og velgerne som stemmer på representantene vet ikke hvilke interesser og verv som alle representantene har. Hvis det hadde vært reelle sanksjonsmuligheter og sånn sett et bedre regelverk med tanke på formålet ville det bidratt til større åpenhet om bindinger og potensielle interessekonflikter.

8.3 Videre forskning

Noe som ville vært interessant å undersøke videre er andre Stortingsperioder. Da kunne jeg sammenlignet mine resultater opp mot resultater fra andre perioder på Stortinget. Det ville vært interessant for å se på om det er forskjeller på resultatene og om det har blitt mer eller mindre moonlightning. Det ville også vært interessant å se på om det stemmer eller mindre i mot partiet sitt, når de har ekstra parlamentariske verv og interesser. Det vil kunne gi viktige innsikter i hvordan det har utviklet seg.

Noe annet som kunne vært interessant å undersøke og sett på hvordan moonlightning er i Sverige og Danmark og sammenlignet det med mine resultater fra Norge. Dette ville kunne bidratt til at man fikk ny og spennende kunnskap om andre land i Skandinavia,

Det ville også vært veldig interessant å sett på det samme som både Becker et al og Geys og Mause har forsket på nemlig, hvordan det å være gift og å ha barn påvirker representantenes og deres ekstra parlamentariske interesser (Becker et al, 2009, s. 387). Det ville også vært interessant å sett på om de som har barn og er gift stemmer mer i mot parti når de driver med moonlightning enn andre representanter.

8.4 Studiens begrensninger, og hva jeg hadde gjort annerledes

Studien min har noen begrensninger. En av dem er at det kun er studert en periode. Dette er på grunn av tidsbruken. Det tok lang tid å skrive ned alle voteringene og gå gjennom dem på en periode på fire år. Hvis jeg hadde hatt lengre tid på meg hadde jeg tatt med flere år for å kunne sammenligne resultatene.

En annen av studiens begrensninger er at det ikke er skilt mellom hvor stor inntjening representantene har av den ekstra parlamentariske inntjeningen. Dette vil si at jeg ikke har skilt mellom hvor stor inntekt representantene har. Hvis jeg hadde tatt med dette, kunne jeg sett på om det var forskjell mellom de som hadde en høy inntekt fra moonlightning og de som hadde en lavere inntekt fra moonlightning. Dette kunne vært med på å få fram nyansene i undersøkelsen min enda bedre. Dette ville kunne bidratt til at man fikk et strengere regelverk knyttet til moonlightning og at man skilte mellom ulike typer ekstra parlamentarisk inntjening og hvor høy inntekt representantene hadde fra dette.

Studien begrenser seg også til kun å ta for seg Norge. Alle land har forskjellige parlamentariske og politiske systemer. Dette gjør at det ikke vil kunne generaliseres til noen andre land, selv om man kan se tendensene og det vil være en viss overføringsverdisammenlignet de politiske systemene.

Noe som jeg ser at jeg ettertid kunne ha gjort i tillegg til å telle opp alle som har stemt mot partiet sitt, er å kun registrere de som har stemt mot partiet sitt flere ganger, en gang. Dette har blitt nevnt i 6.3.1 i metodekapittelet mitt. Jeg kunne også sammenlignet dette. Da kunne jeg sett på om resultatene ble når jeg kun skriver ned representanter som stemmer mot partiet sitt en gang, uavhengig av hvor mange ganger de stemmer mot partiet sitt, og når jeg skriver ned alle gangene samme politikere stemmer mot partiet sitt. Det ville vært svært interessant å sett

på om det ble noen ulikt resultat når man måler de som stemmer mot partiet sitt på denne måten.

9. Litteraturliste

- Aalborg, B. (2021, 17.november). Når politikerne vil styre kirkens meninger. *Vårt Land*.
<https://www.vl.no/meninger/kommentar/2021/11/17/nar-politikere-vil-styre-kirkens-meninger/>
- Aardal, B. (2010). Den norske stortingsvalgordningen og dens politiske konsekvenser. *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, Nr 2, Årgang 26, 75-104, Universitetsforlaget.
- Aardal, B. & Bergh, J. (Red). (2015). Valg og velgere. Cappelen Damm
- Arnold, F., Kauder, B. & Potrafke, N. (2014). Outside earnings, absence, and activity: Evidence from German parliamentarians, *European Journal of Political Economy*, 36(2014) , 147-157.
- Becker, J., Peichl, A. & Rincke, J. (2009). Politicians' Outside Earnings and Electoral Competition. *Public Choice*. Vol 140, No. 3/4 (Sep 2009), 379-394. DOI:
<https://www.jstor.org/stable/40270929>
- Bernt, J. F. & Boe, E. M. (2021, 22. september). Forskrift. Store Norske Leksikon.
<https://snl.no/forskrift>
- Bukve, O. (2016) *Forstå, forklare, forandre* (1.utg). Universitetsforlaget
- Campbell, R. & Cowley, P. (2015). Attitudes to Moonlighting Politicians: Evidence from the United Kingdom. *Journal of Experimental Political Science*, 2 (2015), s. 63-72
- Carey, J. M. (2007). Competing Principals, Political Institutions, and Party Unity in Legislative Voting. *American Journal of Political Science*, Jan 2007, Vol 15, No1, s. 92-107, DOI: <https://www.jstor.org/stable/4122908>
- Charness, G. & Gneezy, U. (2012). Strong evidence for gender differences in risk taking.

Journal of Economic Behavior & Organization 83(1): 50-58.

Cosson-Eide, H. & Krekling, D. V. (2018, 8. november). Ropstad ber Solberg sikre abort-flertall på Stortinget. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/ropstad-ber-solberg-sikre-abort-flertall-pa-stortinget-1.14284710>

Gagliarducci, S., Nannicini, T. & Naticchioni, P. (2010). Moonlightning Politicians. *Journal of Public Economics*, 94 (2010) s. 688-699

Garvik, O. (2022a, 6.mai). *Sosialistisk Venstreparti*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/Sosialistisk_Venstreparti

Garvik, O. (2022b, 26.april). *Rødt*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/R%C3%B8dt>

Garvik, O. & Tvedt, K, A.. (2022, 26.april). *Kristelig Folkeparti*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/Kristelig_Folkeparti

Garvik, O., Tvedt, K, A., & Grimnes (2022, 21. april). *Venstre*. Store Norske Leksikon <https://snl.no/Venstre>

Geys, B. (2013). Election cycles in MPs outside interests? The UK house of commons, 2005–2010. *Political Studies*, 61(2), 462-472.

Geys, B. & Mause, K. (2013). Moonlightning Politicians: A survey and Research agenda. *The Journal of Legislative Studies*, 19:1, 76-97, DOI: <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/13572334.2013.737158>

Geys, B. & Mause, K. (2014). Are Female Legislators Different? Exploring Sex Differences in German MPs' Outside Interests, *Parliamentary Affairs*, 67(4), 841-865.

Geys, B. & Mause, K. (2016). The Limits of Electoral Control: Evidence from Last-Term Politicians. *Legislative studies quarterly*, 41 4, 873-898

Gino, F., Wilmuth, C.A. & Brooks, A.W. (2015). Compared to men, women view professional advancement as equally attainable, but less desirable. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(40): 12354-12359.

Grindheim, J.E., Heidar, K. & Strøm, K. *Norsk politikk* (2017). 2. utg. Universitetsforlaget

Haverland, M. & Yanow, D. (2012). A Hitchhikers 's Guide to the Public Administration Research Universe: Surviving Conversations on Methodologies and Methods. *Public Administration Review*, MAY/JUNE 2012, Vol. 72, No. 3, s. 401-408.

Heidar, K. & Karlsen, R. (2018). All about the Party? Constituency Representation – and Service – in Norway, *Representation*, 54:1, 69-85, DOI:

<https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080/00344893.2018.1489890>

Hilbe, J. M. (2011). *Negative binomial regression*. Cambridge University Press.

Hurka, S., Obholzer, L. & Daniel, W.T (2018a). Determinants of moonlighting in the European Parliament, *The Journal of Legislative Studies*, 24:1, 127-147, DOI: <https://doi.org/10.1080/13572334.2018.1444630>

Hurka, S., Obholzer, L. & Daniel, W.T (2018b). When time is money; sideline jobs, ancillary income and legislative effort, *Journal of European Public Policy*, 25:5, 651-669, DOI: <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1285341>

John, P. 2010) Rediscovering qualitative approaches. I Marsh, D. & Stoker, G. (Red), *Theory and Methods in political science* (3.utg). (s.267-284), Palgrave Macmillan.

Jupskås, A. R. & Garvik, O. (2022a, 8.mai). *Miljøpartiet De Grønne*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/Milj%C3%B8partiet_De_Gr%C3%B8nne

Jupskås, A. R. & Garvik, O. (2022b, 2.mai). *Fremskrittspartiet*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/Fremskrittspartiet>

- Kellstedt, P. M. & Whitten, G.D. (2018). *The fundamentals of political science research* (3. utg). Cambridge University Press.
- Krook, M. L. (2010). Why are fewer women than men elected? Gender and the dynamics of candidate selection. *Political Studies Review*, 8(2), 155-168.
- Lehnert, M., Miller, B. & Wonka, A. (2007). Increasing the Relevance of Research Questions: Considerations on Theoretical and Social Relevance in Political Science. I Gschwend, T og Schimmelfenning, F (Red.), *Research Design in Political Science- How to Practice What They Preach* (1.utg s. 21-41). Palgrave Maxmillian.
- Lyness, K.S. & Heilman, M.E. (2006) 'When Fit is Fundamental: Performance Evaluations and Promotions of Upper-Level Female and Male Managers', *Journal of Applied Psychology*, 91, 777-785.
- Midtbø, T. (2007). Regresjonsanalyse for samfunnsvitere- med eksempler i SPSS. Universitetsforlaget.
- Mai, P. (2020). Whose bread I don't eat, his song I don't sing? MPs outside earnings and dissenting voting behaviour. *Party Politics*, 28(2), 342-353.
- Mahoney, J. & Goertz, G. (2006). A Tale of Two Cultures: Contrasting Quantitative and Qualitative research. *Political Analysis*, Summer 2006, Vol 14, No. 3, Special Issue on Causal Complexity and Qualitative Methods (Summer 2006), s.227-249. DOI: <https://www.jstor.org/stable/25791851>
- Norris, P. (1996). The Nolan Committee: Financial interests and constituency service. *Government and Opposition*, 31(4), 441-448.
- Niessen, A. & Ruenzi, S. (2010). Political Connectedness and Firm Performance: Evidence from Germany, *Germany Economic Review* 11(4): 441-464
- NRK (2017, 6.oktober) *Valgresultat 2017*. NRK <https://www.nrk.no/valg/2017/resultat/>

Parker, G. R. (1992). The Distribution of Honoraria Income in the U.S. Congress: Who Gets Rents in Legislatures and Why? *Public Choice*, 73(2): 167-181.

Prestegård, S., Joner, S., Storm-Furru, S. & Hansen, H, A. (2021a, 14. august). KrF-topp sitter i norsk- israelsk handelsforening- Stortinget ikke informert. *TV2*. <https://www.tv2.no/a/14112066/>

Prestegård, S., Joner, S., Storm-Furru, S. & Hansen, H, A. (2021b, 15. august). Frp-politiker brøt Stortingets regelverk- Sover godt om natta for det. *TV2*. <https://www.tv2.no/a/14112055/>

Prestegård, S., Joner, S., Storm-Furru, S. & Hansen, H, A. (2021c, 15.august). Jusprofessor ber Stortinget rydde opp etter register-rot. *TV2*. <https://www.tv2.no/a/14112090/>

Rommetvedt, H. (2017). *Politikkens allmenngjøring* (3.utg). Fagbokforlaget

Rathbun, B. C. (2009). Interviewing and Qualitative Field Methods: Pragmatism and Practicalities. I Box-Steffensmeier, J.M., Brady, H.E. & Collier, D. (Red). *The Oxford Handbook of Political Methodology*. Oxford University Press (s.32).

Sieberer, U. (2015). Using MP statements to explain voting behaviour in the German Bundestag: An individual level test of the Competing Principals Theory. *Party Politics*, 21(2), 284-294.

Staat, C., & Kuehnhanss, C. R. (2017). Outside earnings, electoral systems and legislative effort in the European Parliament. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 55(2), 368-386.

Stortingets forretningsorden. (2012). *Stortingets forretningsorden*. (FOR- 2012-06-07-518). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/STV/forskrift/2012-06-07-518?q=stortingets%20forretningsorden>

Stortinget (u.å, a). *Verv og økonomiske interesser*. Stortinget <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Representantene/Okonomiske-interesser/>

Stortinget (u.å, b) *Kapittel 11 Om forskjellige bestemmelser*. Stortinget

<https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Lover-og-instrukser/forretningsorden?m=11>

Sørensen, K. M (2020, 24. mai). MDG støtter Ap, SV og Frp i ny stortingstriller om ny bioteknologilov. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/Jozqbj/mdg-stoetter-ap-sv-og-frp-i-stortingstrilleren-om-ny-bioteknologilov>

Tvedt, K.A., & Bull, E. & Garvik (2022, 24.mai). *Arbeiderpartiet*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/Arbeiderpartiet>

Tvedt, K.A.& Garvik. O. (2022, 13.mai). *Senterpartiet*. Store Norske Leksikon <https://snl.no/Senterpartiet>

Tvedt, K.A., Notaker, O., & Garvik, O. (2022, 9.mai). *Høyre*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/H%C3%B8yre>

Thorsvik, J. (2021). *Hvordan vårt politiske system fungerer*. Fagbokforlaget.

Vromen, A. (2010) Rediscovering qualitative approaches. I Marsh, D. & Stoker, G. (Red), *Theory and Methods in political science* (3.utg), (s.249-307), Palgrave Macmillan.

Wheelan.C. (2013). *Naked statistics* (1.utg). WW Norton & Co.

Weshle, S. (2021). Politicians Private Sector Jobs and Parliamentary Behavior, *American Journal of Political Science*, DOI: https://simonweschle.github.io/papers/UK_Employment_Consequences.pdf

Wochner, T. (2022). Part-time parliamentarians? Evidence from outside earnings and parliamentary activities. *European Journal of Political Economy*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2022.102224>

Østerud, Ø., Engelstad, F. & Selle, P. (2003). *Makten og demokratiet*. Gyldendal Akademis

10. Vedlegg

```
Do-file Editor - Min analyse 29.03.22
File Edit View Language Project Tools
Min analyse 29.03.22 x
1
2
3 **** Lage ekstra variabler****
4 tab party, gen(P)
5
6 * Lage dummy for stortingsrepresentanter som ble valgt sist i partiet sitt (very close
7 election win)
8 gen LastSeat = 0
9 replace LastSeat=1 if margin>0 & margin~=.
10
11 *Skille mellom første vara og de andre varaene
12 replace deputy = 0 if deputy1==1
13
14 *Slå sammen norske valgdistrikt til fem hovedregioner
15 gen regions = 0
16 replace regions = 1 if districtid==1 | districtid==2 | districtid==3 | districtid==4 |
17 districtid==5 | districtid==6 | districtid==7 | districtid==8
18 replace regions = 2 if districtid==9 | districtid==10
19 replace regions = 3 if districtid==11 | districtid==12 | districtid==14 | districtid==15
20 replace regions = 4 if districtid==16 | districtid==17
21 replace regions = 5 if districtid==18 | districtid==19 | districtid==20
22 label define regions 1 "Eastern Norway" 2 "Southern Norway" 3 "Western Norway" 4
23 "Trondelag" 5 "Northern Norway"
24 label values regions regions
25 * Eastern Norway er Ostfold, Akershus, Oslo, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og
26 Telemark
27 * Southern Norway er Vest-Agder og Aust Agder
28 * Western Norway er Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og More og Romsdal
29 * Trondelag er Sor-og Nord- Trondelag
30 * Northern Norway er Nordland, Troms og Finnmark
31
32 *****
33 ** Sammendrag statistikk*****
34 *****
35 summ votingagianstparty howmanytimesvotingagianstparty
36 summ moonlightning financialrelatedposition nonfinancialrelatedpositions
37 summ female age first_year cabinet LastSeat deputy1 deputy P1 P2 P3 P7 i.regions
38
39 summ moonlightning financialrelatedposition nonfinancialrelatedpositions if cabinet==1
40 summ moonlightning financialrelatedposition nonfinancialrelatedpositions if cabinet==0
41
42 *****
43 ***Grunnlinje Statistikk (H1)
44 *****
```

```

*****
***Grunnlinje Statistikk (H1)
*****

logit votingagianstparty moonlightning female age cabinet LastSeat deputy1 deputy
first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust
logit votingagianstparty financialrelatedposition nonfinancialrelatedpositions female age
cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty moonlightning female age cabinet LastSeat deputy1
deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust
nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition nonfinancialrelatedpositions
female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

*****
*** Separate regresjoner av kjønn, alder,..... (H2-4)
*****

logit votingagianstparty moonlightning age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions if female==1, robust
logit votingagianstparty moonlightning age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions if female==0, robust

*****
***Resultater når man bruker interaksjonseffekter
*****

logit votingagianstparty financialrelatedposition##female nonfinancialrelatedpositions##
female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

logit votingagianstparty financialrelatedposition##c.age nonfinancialrelatedpositions##c.
age female cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

logit votingagianstparty financialrelatedposition##deputy nonfinancialrelatedpositions##
deputy female age cabinet LastSeat deputy1 first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##female
nonfinancialrelatedpositions##female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

```



```

*****
***Resultater når man bruker interaksjonseffekter
*****
logit votingagianstparty financialrelatedposition##female nonfinancialrelatedpositions##
female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

logit votingagianstparty financialrelatedposition##c.age nonfinancialrelatedpositions##c.
age female cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

logit votingagianstparty financialrelatedposition##deputy nonfinancialrelatedpositions##
deputy female age cabinet LastSeat deputy1 first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##female
nonfinancialrelatedpositions##female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##c.age
nonfinancialrelatedpositions##c.age female cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##deputy
nonfinancialrelatedpositions##deputy female age cabinet LastSeat deputy1 first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

```

```

*****
***Resultater når man bruker interaksjonseffekter
*****
logit votingagianstparty financialrelatedposition##female nonfinancialrelatedpositions##
female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

logit votingagianstparty financialrelatedposition##c.age nonfinancialrelatedpositions##c.
age female cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

logit votingagianstparty financialrelatedposition##deputy nonfinancialrelatedpositions##
deputy female age cabinet LastSeat deputy1 first_year P1 P2 P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##female
nonfinancialrelatedpositions##female age cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##c.age
nonfinancialrelatedpositions##c.age female cabinet LastSeat deputy1 deputy first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

nbreg howmanytimesvotingagianstparty financialrelatedposition##deputy
nonfinancialrelatedpositions##deputy female age cabinet LastSeat deputy1 first_year P1 P2
P3 P7 i.regions, robust

```